

Turkcell Bulut'la verileriniz hep güvende!

Verilerinizi güvenle saklayıp istediğiniz yerden yönetin diye Turkcell Bulut hizmeti tüm şirketlerin güvencesi.

işTurkcell

Detaylı bilgi için:
turkcellbulut.com

Turkcell Bulut Hizmetleri ve Turkcell Veri Merkezi Servisleri, Superonline İletişim Hizmetleri A.Ş. tarafından sunulur ve sadece kurumsal aboneler için geçerlidir.

Değerli okuyucularımız!

Vefa Dergimizin "Âkif'e Vefa" konulu 18. sayısını sizlere takdim etmenin mutluluğunu yaşatan Rabbimize hamdolsun.

17. sayının üzerinden geçen yaklaşık altı aylık süreçte Koronavirüs (Covid-19) salgını sebebi ile tüm dünyada görüldüğü gibi ülkemizde de çeşitli aksaklık ve sıkıntılarla karşılaşmış ve pek çok insanımız vefat etmiştir. Bu vesile ile salgın kaynaklı sıkıntıların son bulmasını diliyor; hayatını kaybeden her bir vatandaşımıza Allah'tan rahmet yakınlarına sabrı cemil niyaz ediyoruz.

Bu zor süreçte yurdumuz ve üniversitemiz zorunlu olarak fiziki faaliyetlerine ara vermek durumunda kaldı. Buna rağmen çalışmalarımız ve bursiyerlerimize yönelik eğitim faaliyetlerimiz, devletimizin aldığı kararlar doğrultusunda kesintisiz bir şekilde devam etti. Ayrıca inşaat çalışmalarımız da hız kesmeden ilerledi. Bu çalışmaların sürdürülmesi ve istikrarın korunmasında hiç şüphesiz gerek Ramazan ayı içinde gerekse diğer zaman dilimlerinde yapılan bağışların katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Bağışlarıyla Vakfımıza destek vererek faaliyetlerimizin sürdürülmesinde emeği geçen her bir bağışçımıza en kalbi duygularıyla teşekkür ederim.

Bu sayımızda kapak konusuyla ilgili muhterem ilim insanlarıyla yapılan röportajları ve yine birbirinden kıymetli hocalarımızın kaleminden çıkmış hazine değerindeki yazıları istifadenize sunuyoruz. Gerek röportaj gerekse yazılarıyla, dergimize katkı sağlayan gönül dostlarımız Âlim Kahraman Hocamıza, Şaban Sağlık Hocamıza, Murat Mücahit Yentür Hocamıza ve İbrahim Veli Beyefendiye teşekkür ederiz.

Ayrıca dergimizin bu sayısında lisansüstü öğrencilerimiz Sümeyye Kübra Gündoğdu, Kevser Kübra Kirboğa, Büşra Ayaz, Muhammed Fatih Aygün, Meliha Yonca Erdem, Alanur Erdoğan, Elnur Azimli, Bekir Turan ve Akile Tekin arkadaşlarımızın makale, deneme, kitap tanıtımı ve kitap tahlili türlerinde hazırladıkları çalışmalarını beğeniyle okuyacağınızı umuyoruz.

1973 yılında kurulan Vakfımızın ilk kurucularından artık çok azı hayatta. Her sayıda, mümkün olduğu kadar ilklerden olmak üzere, hayatta olan bir kurucumuzla yaptığımız röportajı yayınlamaya çalışıyoruz. Bu kapsamda bağışçılarımız Sedat Çebi Beyefendi ve Çetin Dizdaroğlu Beyefendi ile yaptığımız röportajları istifadenize sunuyoruz.

"İlim Yayma Ödülleri" ile ilgili haberimizi, Vakfımızın kuruluşu İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitemiz ve mezunlarımızın kurmuş olduğu Vefa İlim Yayma Mezunları Derneğimiz ile Vefa'da bulunan İbnül Emin Mahmut Kemal İnal Öğrenci Yurdumuza dair faaliyetleri dergimizde bulabilirsiniz.

Altı aylık periyotlar ile yayınlanan dergimizin bugünlere taşınmasında büyük emekleri olan kurucularımız, bağışçılarımız, vakıf ve çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ediyor, ahirete irtihal etmiş olanlara Cenabı Hak'tan rahmet diliyorum.

Başlarken

Necmeddin Bilal ERDOĞAN
Mütevelli Heyeti Başkanı

İlim Yayma Vakfı Adına İmtiyaz Sahibi	Necmeddin Bilal ERDOĞAN
Yazı İşleri Müdürü	Adem YAVUZ
Yayın Yönetmeni	Osman YILMAZ
Editör	Murat ÜLGEN
Yayın Kurulu	Murat YALÇINTAŞ İdris SARISOY Osman ACUN Enes GÖK Abdulkadir ÜNAL
Katkıda Bulunanlar	Abid BALİN Bayram YALÇIN Bekir TURAN Burak KOÇ Emrah AVCI Feyyaz KALKAN Musa ZEYTİNCİ Mustafa DOĞAN Mustafa ÖZTÜRK Uğur ÜNLEN
İletişim	Molla Hüsrev Mah. Akif Paşa Sk. No: 6-12 Vefa - Fatih - İstanbul ☎ 0212 511 22 90 🌐 www.iyv.org.tr ✉ iyv@iyv.org.tr

Yapım	Yedifark Tanıtım Organizasyon
Genel Koordinatör	Üsame KAYA
Proje Yöneticisi	Ertan ŞENYUVA
Görsel Yönetmen ve Kapak İllüstrasyon	Ayşe YÜKSEK
İletişim	Şenlikköy Mah. İmbat Sok. No: 3/2 Florya - İSTANBUL +90 212 575 77 77 info@yedifark.com © Her hakkı saklıdır. Vefa Dergisi'nde yayımlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapılabilir. Yayımlanan yazıların tüm sorumluluğu (fikir, sanat, imla, bilimsellik vd.) yazarlara aittir. Kaynak gösterilerek alıntılanabilir.

İÇİNDEKİLER

"KORKMA! SÖNMEZ BU ŞAFAKLARDA YÜZEN AL SANCAK, SÖNMEYEN YURDUMUN ÜSTÜNDE TÜTEN EN SON OCAK."

4

40

OSMANLIDA PİLAV TÜKETİMİ HAKKINDA WILLIAM WITTMAN (2011) SEYAHATNAMESİNDE ŞU BİLGİLERİ VERMİŞTİR:

"ETİ ÇOK SEYREK YİYORLAR, AMA YEDİKLERİ ZAMAN YANINA, ADINA PİLAV DE-DİKLERİ, PİRİNÇTEN YAPILMIŞ, ÇOK LEZZETLİ VE DOYURUCU BİR YEMEK EKİYORLAR. ESAS İÇEKLERİ SU..."

47

BİZİM TARİHİMİZİN MİLLÎ MÜCADELE SÜRECİNDE GÜR SESİYLE ÖNE ÇIKMIŞ MEHMET ÂKİF, TOPLUMUMUZUN İHTİYACI OLAN MİLLÎ ŞUURU, BİZZAT MISRALARIYLA HER FERDE AŞILAMAYA ÇALIŞMIŞ MÜSTESNA BİR ŞAİRİMİZDİR.

32

16

BİR VAKIF İNSAN:

MEHMET ÂKİF ERSOY

İnsanın kendini vakfetmesiye konu, Mehmet Âkif'in ismini en başlara bir yere yazmak gerekir.

Vakfetmek yani kendini adamak! Mehmet Âkif'in yaptığı da tam bu değil mi? İşte Âkif'in sözleri: "Kendimi milletimin huzurunda gördüğüm günden beri sanattan ziyade cemiyeti düşünmek istedim."

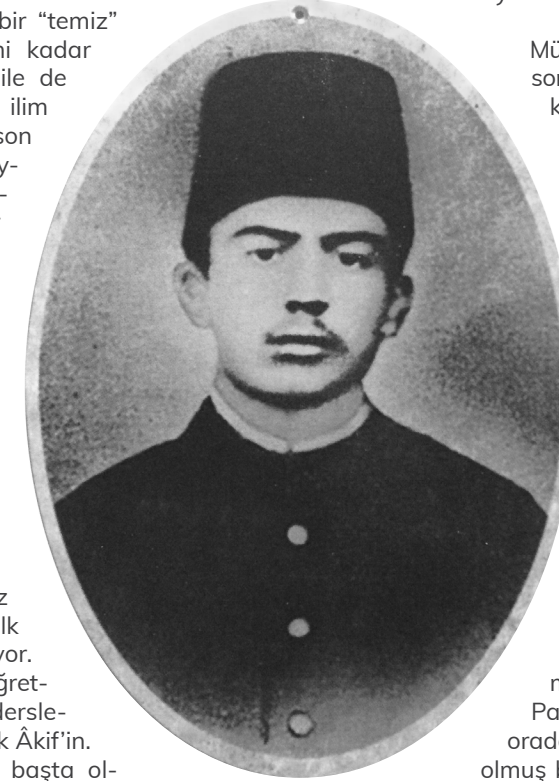
Safahat şairi Mehmet Âkif budur. Sanatını toplumuna, milletine, inandığı değerlere adanmış bir adamdır. Birinci Safahat'taki "Hasta", "Küfe", "Mahalle Kahvesi" gibi şiirleri düşünelim. Hem birey hem aile hem de toplum seviyesinde o günün insan ve toplumunun yokluklarını, yoksunluklarını, hastalık ve acılarını, içinde buldukları perişanlıkları yaraya neşter vuran bir cerrah gibi ortaya dökmektedir o.

Kimdir Âkif?

1873 yılında İstanbul Fatih'de doğmuştur. Anne tarafından soyu Buhara'ya uzanır. Baba tarafından Balkanlara... Babası Mehmet Tahir Efendi, Fatih Camii müderrislerinden. Lakabı Temiz Tahir Efendi. Bilindiği gibi "Tahir" zaten temiz anlamına geliyor, başına bir "temiz" daha eklenmiş. İlimi kadar nezahati, nezafeti ile de biliniyor yani. O bir ilim adamı, ancak bu son dönemlerde, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inden ilhamla bir de Mevlid kaleme aldığı ortaya çıktı. Manevi terbiyesini ise, Feyzullah Efendi'den almış.

İşte Âkif böyle bir anne ve babanın çocuğu olarak 1873 yılında Fatih Sarıgözel Mahallesi'nde doğuyor. Ele avuca sığmaz bir çocukluğu var. İlk hocası babası oluyor. Ona Arapçayı o öğretmeye başlıyor. Dil derslerine karşı merakı çok Âkif'in. Ortaokul'da Türkçe başta olmak üzere Arapça, Fransızca ve Farsça'da sınıf birincisi. O yıllarda ayrıca Mevlî Esad Dede'nin Fatih Camii'nde verdiği Mesnevi, Gülistan derslerine devam ediyor. Caminin İmamı Arap Hoca lakaplı Filibeli Mehmet Rasim Efendi'yle hafızlık çalışmaya başlıyor. Âkif'in hafızası çok kuvvetli. Günde beş sayfaya kadar ezber verdiği olu-

yor. Okul dersleriyle yarım kalan hafızlığını, 22 yaşında, Baytar Mektebi'ni bitirdiği yıl tamamıyor. 1311 (1894) yılı Ramazanında Kirazlı Mescit'te mukabele okuduğu ve hat-ta bunu ertesi sene de tekrarladığı biliniyor.

Mülkiye İdadisi'nden (Lise) sonra Mülkiye'nin yüksek kısmına -bugünkü Siyasal Bilgiler- devam etmek için oraya yazılıyor. Fakat o sene babası vefat edince ailenin geçimine bir an önce katkısı olsun diye yeni açılan Baytar Mektebi'ne geçiyor. Çünkü bu okuldan mezunlara iş garantisi vardır.

Âkif, her bakımdan kendini yetiştirmiş bir isim. Baytar Mektebi'ndeki hocalarından Rifat Hüsamettin Paşa, eğitimini Paris'te tamamlamış ve orada Pasteur'ün öğrencisi olmuş bir kişilik. Bilindiği gibi bu isim, bakterî ilminin (bugünkü güncel ifadesiyle virüs ilmi) üstadı. Aşığı bulmuş. Hüsamettin Paşa yoluyla Âkif de Pasteur'e hayran oluyor o yıllarda. Daha sonra, Âkif'in Baytar dairesi müdür yardımcılığı döneminde, bugünkü Pendik Bakterioloji Enstitüsü'nün ilk temelleri atılmıştır. Başına da küçük yaşta Âkif'e emanet edilen,

eğitimiyle onun ilgilendiği Baytar Şefik Kolaylı (Neyzen Tevfik'in küçük kardeşi) geçecektir. İstanbul'un işgali üzerine bu kurum Şefik Kolaylı'nın gayretleriyle önce Eskişehir'e, sonra Ankara Etlik'e kaçırılacaktır. Böylece Millî Mücadele'de Âkif bu eski öğrencisi, dostu Şefik Kolaylı'yla Ankara'da beraber olacaktır. "İstiklal Marşı" için konulan ödülü kabul etmeyen Âkif'in o sırada sırtına giyecek bir paltosu da yoktur ve Şefik Kolaylı'nın "kamsale"sini ortak kullanmaktadırlar.

Âkif'in Baytarlıktaki memuriyeti yirmi yıl sürmüştür. 1913-14'te, müdürünün haksız yere görevden alınması üzerine, bu haksızlığı protesto için, Âkif de görevinden istifa ederek ayrılmıştır.

Baytarlıktan başka Âkif'in asıl uğraş alanı 1908'den sonra arkadaşlarıyla beraber çıkardıkları Sıratımüstakim ve Sebilürreşat mecmuaları olur. Şiir, yazı ve çalışmalarıyla Âkif, "Başmuharrir"i olduğu bu dergide bir mücadele adamı olarak karşımıza çıkar. O sıralar 35 yaşını aşmış olan şair, artık "Kendimi milleti[n]in huzurunda gör"mekte, bir iman mücadelesi vermektedir. İnandığı değerler içinde yer alan vatan mücadelesine kendini adanmıştır. Çünkü Balkan, Trablusgarp, Birinci Dünya ve İstiklal Savaşları ardi ardına gelecektir. Bir taraftan İttihat ve Terakki politikalarını göğüsler şair (o sırada Darülfünun'daki hocalığından ayrılma sebebi, İttihatçıların baskısıdır). Bir taraftan da büyük bir yıkımın yaşandığı Osman-

lı coğrafyasındaki perişan milletine cesaret aşılama-ya çalışmaktadır. Arasına ayrılıkların girdiği parçalanmış toplum kesimlerini birlik olmaya çağırılmaktadır. On binler satan ve dünyanın birçok bölgesine ulaşan Sıratımüstakim'le, üzerine adeta ölü toprağı serpilmış olan Müslümanlara bir diriliş nefesi üfleme istemektedir.

İstiklâl Savaşı'nda Ankara'ya geçmiş, mücadelesini orada sürdürmüştür. Henüz kurulmuş olan Büyük Millet Meclisi'ne Milletvekili olur. Ayrıca İrşad Heyeti üyeliğiyle Burdur, Konya, Eskişehir, Antalya ve Kastamonu gibi Anadolu şehirlerini dolaşır. Buralarda halka hitaplarda bulunur. Sevr Anlaşması'nın içinde taşıdığı büyük tehlikeleri anlatır. Şöyle seslenir:

"Milletler topla, tüfekle, zırhlı ile ordularla, tayyarelerle yıkılmaz. Milletler ancak aralarındaki rabitalar çözülerek herkes kendi başının derdine, kendi havasına, kendi menfaatine, kendi menfaatini temin etmek kaygusuna düştüğü zaman yıkılır."

Âkif'in Mücadelesi, bu yıllarda, milletine hediye ettiği "İstiklâl Marşı"yla taçlanır. Bulanık bir havanın yaşandığı, insanımızın ümit ile ümitsizlik arasında gidip geldiği o en tehlikeli günlerde, onun dizeleri yüreklerle su serper:

**"Korkma!
Sönmez bu şafaklarda
yüzen
al sancak,
Sönmeden
yurdumun
üstünde tüten
en son ocak."**

Mücadele adamlığının yanında, gündelik hayatında, dostları arasında mütevazı bir kişiliğe sahip olan Mehmet Âkif, hayatı boyunca öğrenme ve öğretmeyi hiçbir zaman elden bırakmamış bir ilim ve eğitim adamıdır aynı zamanda. Kendisi, ilmine, görgü ve kişiliğine hayran olduğu birçok hocanın öğrencisi olmuş, onların sohbetlerine devam etmiştir. Emrullah Efendi, Musa Kazım Efendi, Hicri Efendi gibi isimler ilk akla gelenler. Ayrıca Neyzen

Tevfik, Tahirülmevlevi, Münir Ertegün, Mahir İz, Hasan Basri Çantay, Ahmet Hamdi Akseki, Celalettin Öktem gibi isimler Âkif'in hem öğrencisi hem dostu olmuşlardır.

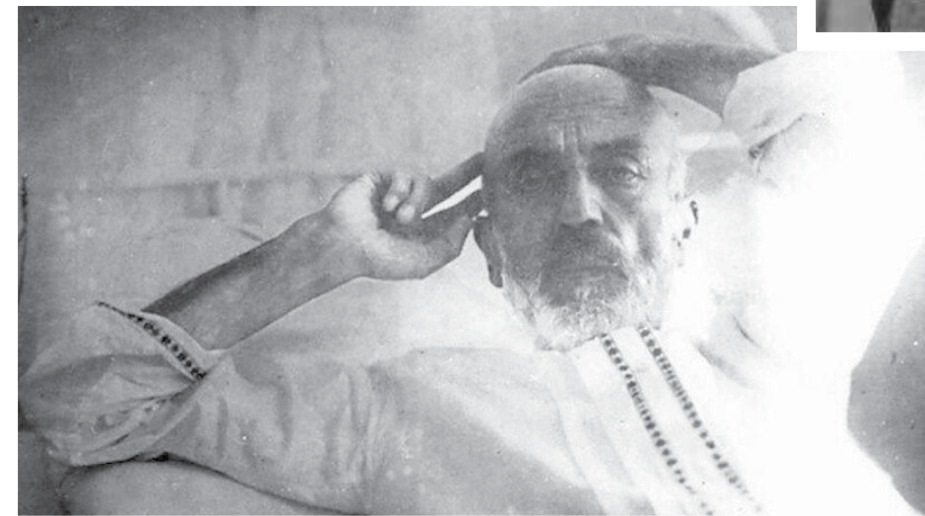
Daha küçük yaşlardan itibaren, sanatında Sadi'nin hikmetli yolunu kendine rehber edinen şair, Hafız Divanı, Bostan ile Gülistan ve Mesnevî gibi klasik eserleri okumuş, onlarla gıdalanmıştır. Fuzulî, Bağdatlı Ruhi, Ziya Paşa, Muallim Naci Osmanlı şiirinden kendine üstad seçtiği isimler olmuştur. Fransızcasıyla Batı edebiyatını derinden tanıma imkânı bulmuştur. Arapçasıyla Arap şiirini incelikleriyle kavramış, bir ara bu dilden Türkçeye çeviri dersleri vermiştir.

Hayatının Mısır'da geçen son döneminde Kur'an'ı Türkçeye mealen çevirme çalışmalarına kendini vermiş olan Âkif, Kur'an'la o kadar haşır neşir olur ki, artık onu okumadan, dinlemeden edemez bir hale gelir. Yine bu yıllarda Mevlana'nın Mesnevi'sine yeni bir dikkatle eğilir. İki defa baştan sona Farsça'sından beyit beyit okuyup anlamlandırdığı Mesnevi yeni ruh iklimlerine kapı aralar.

Hasta olarak İstanbul'a döndüğünde, yattığı odaya sevenleri ve dostları akın akın ziyaretine gelmeye başlar. Onlarla beraberlik saire büyük bir moral aşılır. Ayrıca İstanbul'un güzel sesli hafızları hergün gelip kendisine Kur'an okurlar. Âkif'in gıdası, gördüğü sevgi ve dinlediği Kur'an olur.

Bazı insanlar mallarını vakfeder. İlme, insanlara, topluma, inanç değerlerine bu yolla hizmet ederler. Mal mülk zenginliğine sahip olmayan Âkif ise milletine, inandığı değerlere, vatanına, kendisini, hayat ve sanatını vakfetmiştir. Hayattan değerli nesi vardır bir insanın?

Âkif'i bir kere daha rahmet dualarıyla anıyoruz.

MEHMET ÂKİF'LE GENÇLİK VE “ÂSİM” ÜZERİNE KURGUSAL BİR SÖYLEŞİ

ŞİİR SANATI, ÇOĞUL OKUMA VE KURGUSAL SÖYLEŞİ

Edebiyatın ve özelde şiirin en belirgin özelliklerinin başında “çoğul okuma”ya müsait olmaları gelir. Şunu da belirtelim ki, “çoğul okuma” kavramıyla kastedilen birçok anlam olgusu vardır. Dilbilimsel açıdan, yani “göstergebilim” açısından bakıldığında burada bir “gösteren” durumunda olan şiirin, pek çok “gösterilen”e tekabül etmesinden söz etmeliyiz. Bir gösterge-ler sistemi olan dil, göstergebilimsel bir hadisedir aynı zamanda. Dil, göstergebilimsel açıdan “gösteren” ve “gösterilen” diye ikiye ayrılır. Sıradan bir konuşmada, yani edebî olmayan bir konuşmada gösterge şöyle tecelli eder: Bir “gösteren”,

bir “gösterilen”e denk gelir. Yani kişi bir söz söyler; bu “gösteren”dir. Kişinin sözü söylediği kişi ise söylenen o sözü anlar (kavrar), yani bir şekilde konuşanın ne dediğini anlar. Bu da “gösterilen”dir. Görüldüğü gibi edebiyat dışı bir dil kullanımında bir “gösteren” (söz) bir “gösterilen”e (anlam) denk düşmektedir. Oysa edebî manadaki bir dil kullanımında bir gösteren, birden fazla “gösterilen”e denk gelir. Yazımızın başında andığımız “çoğul okuma” da işte burada “gösterilen”in çokluğu bağlamında tezahür eder. Bu durum için edebiyatın (sanatın, şiirin) gücü desek de yanlış olmaz.

Çoğul okumaya müsait edebî metinler için “sözün bereketi” desek nasıl olur? Veya sözün ekonomisi?... “Sözün ekonomisi” tabiri Umberto Eco’ya aittir ve Eco, bu sözle adeta “az kelimeyle çok şey anlatma” manasını vurgular. “Az kelimeyle çok şey anlatma”, sözün ekonomisi değil midir? Veya bu söz bir başka açıdan şiir sanatının özünü yansıtmıyor mu? Burada şiir sanatının neden bütün sanatların temeli olduğunu bir kere daha hatırlatalım. Şiir bir bakıma, her gruba kan veren ama kendisi başka bir gruptan kan alamayan “ORh” kan grubu gibidir.¹

Şiir sanatı mademki bu kadar güçlü, mademki bu kadar önemli, öyleyse bu sanatın iç yapısında, özünde ve okuru davet ettiği fizik/metafizik alemde pek çok karşılığı vardır. Bu karşılıkların her biri bizce birer “alt metin”dir ve her bir alt metin de ayrı bir anlam katmanı demektir. Ahmet Haşim’in şiiri “Resullerin sözü” olarak nitelendirmesi boşuna değildir. Çünkü Resuller, yani peygamberler, ancak Allah’tan kendilerine gelen “vahiy” bağlamında konuşurlar. Yani peygamberlerin sözü bir anlamda Allah’ın sözüdür. Ahmet Haşim bu nitelemesiyle bizce şiire “kutsiyet” de atfetmiş oluyor. Bilindiği üzere vahiy içeren kutsal kitaplar (mesela Kur’an-ı Kerim) her çağa hitap eder, her çağın insanına seslenir. Tabii ki bu seslenmenin muhatabı “tefsir” (yorum) yapacak derecede okumuş, donanımlı okuyuculardır. Bu, kutsal kitabın “çoğul okuma”ya müsait olduğu anlamına gelmez mi?

Burada şiir sanatını çok fazla abarttığımız söylenebilir. Elbette yazılan bütün şiirleri bu kategoriye sokmuyoruz. Ancak edebiyat dünyamızda yukarıda yücelttiğimiz bağlamda şiir örnekleri olduğunu da hatırlatalım. Mehmet Âkif Ersoy’un bu

ölçülere uyan bir şair olduğunu burada vurgulayalım. Bundan dolayıdır ki Mehmet Âkif için “Kur’an şairi” gibi bir niteleme de yapılmıştır.

Burada “Teşbihte hata olmaz” sözünden hareket ederek, Mehmet Âkif’in bütün şiirlerini topladığı “Safahat” adlı kitabını ölçü alarak, “gençler” hakkında; özelde ise idealize ettiği genç tipi olan “Asım” hakkında ünlü şairin ne düşündüğünü, bizzat kendi şiirlerinden hareketle ortaya koymağa çalışacağız. Burada edebiyatın bize sağladığı bir imkân olan “kurgusal” tekniğine de başvuracağız.

Yukarıda edebiyatın ve özelde şiirin ne denli önemli bir sanat olduğuna dikkat çekmiştik. Şu cümleyi altını çizerek kurmak istiyoruz: “Her edebî metin (şiir), esasında bir ‘cevap’tır. Okuyucu bu cevaba uygun doğru ‘soru’yu bulursa ya da metne sorarsa, adeta şairin karşısına geçmiş ve o şairle söyleşi yapıyormuş” gibi bir pozisyon oluşturabilir. Burada “kurgusal” nerede? Bu soruya da şu cevabı verelim: Şairin şiirlerinde “aradığımız” kavrama uygun olarak tespit ettiğimiz mısraları ve beyitleri “cevap” olarak alacağız. Sonra bu cevaplara uygun “sorular” tespit edeceğiz. Bu da bizi sanki o şairle oturup bir konuda “söyleşi” yapmışız gibi bir noktaya getirir.

Bu yazıda biz, bahsettiğimiz “kurgusal” Mehmet Âkif’in Safahat’ına uyguladık. Mehmet Âkif’in “gençler”, “gençlik” ve “Âkif’in ideal genç modeli olan Asım” hakkında söylediğini düşündüğümüz mısra ve beyitlerini tespit ettik. Bu mısra ve beyitleri “cevap” sayıp, o cevapların gerektirdiği soruları da kendisine sormuş gibi yaptık. Yani Mehmet Âkif’le “gençler”, “gençlik” ve “Asım” hakkında sanal (kurgusal, hayali) bir söyleşi yaptık. Yaptığımız söyleşibir sonraki sayfadadır.²

¹Şaban Sağlık, Hikaye Anlatı Yorum, Hece Yay. Ank. 2014, s. 380.

²Bu kurgusal söyleşide, italik yazılan soru cümlelerini biz kurduk; bu sorulara cevap olacağını düşündüğümüz mısraları da Mehmet Âkif’in Safahat’ından aldık. Manaları bugünün genç okuyucuları tarafından zor anlaşılacağını düşündüğümüz kelime ve kelime gruplarının günümüzdeki karşılıklarını ise dipnotta verdik.

-Saygıdeğer Üstadım; sohbet başlanmadan evvel hürmetle sizi selamlarım. Her ne kadar siz yüce ahlakınızla tevazu gösterip pek bir şey yapmadığınızı söyleyiniz de Türk gençliği sizi çok iyi tanıyor ve takip ediyor. Sohbet isterseniz sizin "Hüsran" adlı şiirinizle başlayalım.

Buyrun:

Ben böyle bakıp durmayacaktım, dili bağlı,
İslam'ı uyandırmak için haykıracaktım.
Gür hisli, gür imanlı beyinler, coşar ancak,
Ben zaten uzun boylu düşünmekten uzaktım.
Hayır! Kime, lakin, hani sahipleri yurdun?
Ellerdi yatanlar, sağa baktım, sola baktım;
Feryadımı artık boğarak, na'sını, tuttum,
Bin parça edip şiirime gömdüm de bıraktım.
Seller gibi vadiyi enînim³ saracakken,
Hiç çağlamadan, gizli inen yaş gibi aktım.
Yoktur elemimden⁴ şu sağır kubbede bir iz;
İnler "Safahat"ımdaki hüsran⁵ bile sessiz!⁶

-Üstadım kendinize biraz haksızlık yapmıyor musunuz? Sanki hiçbir şey yapmamış gibi konuşuyorsunuz. Hatta "sessiz yaşadım" gibi bir şey de söylüyorsunuz:

Toprakta gezen gölgeme toprak çekilince,
Günler şu heyulayı⁷ da, er geç silecektir.
Rahmetle anılmak... Ebediyet budur, amma,
Sessiz yaşadım, kim, beni nerden bilecektir?

-Saygıdeğer Üstadım, siz de "sessiz yaşadığınız", bu ülkede kimin "sesli yaşadığını" merak ediyoruz. Siz aynı tevazuyu şiir görüşünüz hakkında da gösteriyorsunuz. Mesela "hayalle işim yok" diyorsunuz. Hatta "sözüm odun olsun; yeter ki gerçek olsun" gibi bir şey de söylüyorsunuz:

Hayır, hayal ile yoktur benim alışverişim,
İnan ki her ne demişsem görüp de söylemişim.
Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek:
Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek.

-Üstadım, siz böyle söyleyiniz de biz sizin hem "çok sesli" olarak yaşadığınızı hem de odunu bırakın "karıncayı bile incitmeyen" bir nezaket sahibi olduğunuzu biliyoruz. Bize her halinizle Hz. Muhammet'i hatırlatıyorsunuz. O Yüce İnsan,

"Ben güzel ahlaki tamamlamak üzere gönderildim" demiştir. Sizi tanıyanlar da her halinizle "peygambere" benzediğinizi söylerler.

Derken büyüüp kırkına gelmişti ki öksüz
Başlarda gezen kanlı ayaklar suya erdi
Bir nefhada⁸ kurtardı insanlığı o masum
Bir hamlede kayserleri kısıraları⁹ serdi
Aczin ki ezilmekte bütün hakkı, dirildi
Zulmün ki zeval aklına gelmezdi, geberdi
Alemlere rahmetti evet şer-i mübini¹⁰
Şehbalini¹¹ adlı¹² isteyenin yurduna gerdi
Dünya neye sahipse onun vergisidir hep
Medyun¹³ O'na cemiyeti medyun O'na ferdi
Medyundur o masuma bütün bir beşeriyet,¹⁴
Ya Rab! Bizi mahşerde bu ikrar ile haşret¹⁵

-Neyse Üstadım, biz esasında sizinle "gençler" hakkında konuşmak istiyoruz. Bir şiirinizde gençler ve çocuklar hakkındaki tavsiyenizi adeta büyüklerle yapıyordunuz:

Mâzideki hicranları¹⁶ susturmaya başla;
Evlâdına sağlam bir emel mâyesi¹⁷ aşla¹⁸
Allah'a dayan, sa'ye¹⁹ sarıl, hikmete râm ol...²⁰
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol

-Evet, kastettiğim bu mısralardı. Saygıdeğer Üstadım, gençlik bir yaş meselesi midir? Yani şu yaşta olanlar genç, şu yaşta olanlar ihtiyar mı diyeceğiz? Yoksa bir eğitim meselesi mi?

Hayatı anlamıyor... Çünkü görmüyor, okuyor;
Zavallı kırkına gelmiş de ağzı süt kokuyor.

-Üstadım, "okuyor" diyorsunuz ama sanki bu okumayı tam bir okuma olarak görmüyorsunuz...

Ben buna üstadımız Yunus Emre'nin mısralarıyla cevap vereceğim:

İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Bu nice okumaktır.

-Üstadım, gençler okular da okudukları onlara "umut" vermiyor; tam tersine onların derin bir ümitsizliğe, sizin hiç hoşlanmadığınızı "ye's" haline sevk ediyor sanki. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Ayrıca bazı şiir alıntılarının önünde nesir olarak Mehmet Âkif'in söylediğini varsaydığımız bazı kurgusal cümlelere de yer verdik. Bu cümleleri de italik-koyu olarak yazdık. Metindeki şiir alıntıları "SAFAHAT"ın şu baskısından yapılmıştır: "Mehmet Âkif Ersoy, Safahat, (Haz. Ömer Rıza Doğrul), İnkılap ve Aka Kitabevi, İst. 1983, (17. Baskı)" (Ş.S.).
³Ağlamaları ve feryatlarını.
⁴Kederimden, üzüntümden.
⁵Başarısızlık, hayal kırıklığı.
⁶Metinde çok sayıda şiir alıntısı yapılmıştır. Metin içinde gereksiz bir görünüme fırsat vermemek için şiir alıntılarında sayfa numarası vermedik (Ş.S.).
⁷Korkunç, ürküntü verici hayal.
⁸Tatlı esinti, hoş koku.
⁹Kraları ve imparatorları.
¹⁰Apaçık ayetleri, Kur'an'ı.

¹¹Kuş kanadı gibi açılan.
¹²Adalet.
¹³Borçlu.
¹⁴İnsanoğlu.
¹⁵Bu şekilde bir araya toplu.
¹⁶Geçmişteki üzüntü ve sıkıntıları.
¹⁷İdeal mayası.
¹⁸Çalışma, aşısı yap.
¹⁹Çalışıp cabalama.
²⁰Allah'ın takdirine boyun eğ...

Mel'un aşu bir nesli uyuşturdu, bıraktı!
"Devlet batacak!" çığılığı beyninde öter de,
Millette beka hissi ezilmez mi ki? Nerde!
"Devlet batacak!" İşte bu öldürdü şebabı²¹
Git yokla da bak, var mı kılmıdamaya tabı.²²

-Robert Kolej'de kendini bilmeyen bir kız, verdiği bir konferansta sizin için «beyni sağır, gözü kör» demiş. Bunun üzerine siz bir şeyler söylemişsiniz:

Ne yapsam, neyle kurtarsam şu yatmış inleyen halkı
Deyip, ezberde olsun, gezdiğin vaki midir Şark'ı?
Benim beynim sağır, yahud gözüm körmüş ... Peki. Lakin,
Senin görgün yolundaymış da keskinmiş de idrakin,
Ne gördün, söyle evladım, ne duydun, lütfen izah et?
(...)

Evet, beynim sağırdır... Kainatım, çünkü, hep feryad...
İşitmem başka bir ses milletim eylerken istimedim.²³
Gözüm görmez, evet, zira muhitim kapkaranlıktır;
(...)
Kör olmaz ağlayan gözler, sağırlaşmaz tutuşmuş beyin;
(...)

Yanan bir sineden, lakin, ne istersin? Nedir öfken?
Beraber ağlamazsın, sonra, kör dersin, sağır dersin.
Bu hissizlikten insanlık hem öğrensin, hem ürpersin!
Ne ibret, yok mu, bir bilsen kızarmak bilmeyen çehren,
Bırak tahsili, evladım, sen ilkin bir haya öğren!

-Üstadım, Japonları ve özellikle onların "gençlerini" çok önemsiyorsunuz, değil mi? Bunun sebebi nedir?

Sorunuz, şimdi Japonlar da nasıl millettir?
Onu tasvire zafer-yab²⁴ olamam, hayrettir!
Şu kadar söyleyeyim: Din-i mübinin²⁵ orada,
Ruh-i feyyazı²⁶ yayılmış, yalnız şekli Buda.²⁷
Siz gidin, safvet-i İslam'ı²⁸ Japonlarda görün!
(...)
Müslümanlık, sanırım parlayacaktır orada;
(...)
Rahmetullah'a²⁹ muadil³⁰ daha yüzlerce hakim,
Ruh-i edyanı³¹ görür, hikmet-i Kur'an'ı bilir
Ulema³² var ki: Huzurunda bugün Garp³³ eğilir.
Hele hayran kalır insan yetişen gençlere de:
Bunların birçoğu tahsil eder İngiltere'de;
(...)

Öyle maymun gibi taklide özenmek bilmez;
Hiss-i milliyeti³⁴ sağladı onun, eksilmez.
Garb'ın almışsa herif, ilmini almış yalnız,
Bakıyorsun: Eli san'atlı, fakat, tırnaksız!
Fuhşu yok, içkisi yok, himmeti yüksek, gözü tok;
Şer'-i ma'suma³⁵ olan hürmeti bizlerden çok.
Böyle evlad okutan milletin istikbalı,³⁶
Haklıdır almaya aguşuna³⁷ istiklalı.³⁸

(İkinci Safahat'ta Süleymaniye Kürsüsü'nde Abdurresit İbrahim hocamız daha fazlasını anlatıyor.)

²¹Gençleri.
²²Gücü, kuvveti.
²³Yardım, imdat.
²⁴Muvaffak.
²⁵İslam'ın.
²⁶Bereketli ruhu.
²⁷Budizm'in kurucusu olan Buda.
²⁸İslam'ın saflığını, yücelliğini.
²⁹Allah'ın rahmeti.
³⁰Eşit, denk.

³¹Dinlerin ruhu.
³²İlim insanları.
³³Batı dünyası.
³⁴Milliyet duygusu, milli his.
³⁵İslam'a.
³⁶Geleceği.
³⁷Kucağına.
³⁸Hürriyeti, özgürlüğü.

düşkün aşâğılık nesli.
⁴¹Fertleri, askerleri.
⁴²Kısaltılmış.
⁴³Sesi, feryadı.
⁴⁴Yürüyüşü, hal ve hareketleri.
⁴⁵Huy, mizaç.
⁴⁶Duruşu, görünümlü.
⁴⁷Üzüntü, umutsuzluk.
⁴⁸Üzüntü, keder.

-Üstadım, bir de "şebab-ı münevver" dediğiniz, yani, "aydın gençler" dediğiniz kişiler var. Bunlar hakkında hiç de olumlu şeyler söylemiyorsunuz? Kimdir bunlar?

Evet, şebab-ı münevver denen şu nesl-i sefih.⁴⁰
(...)
Bu zübbeler acaba hangi cinsin efradı?³⁹
Kadın desen, geliyor arkasından erkek adı;
Hayır, kadın değil, erkek desen, nedir o kılık?
Demet demetken o saçlar, ne muhtasar⁴² o bıyık?
Sadası⁴³ baykuşa benzer, hıramı⁴⁴ saksağana;
Hülâsa, zübbe demiştim ya, artık anlasana!
Fakat bu kukla herif bir büyük seciyye⁴⁵ taşır,
Ki, haddim olmayarak, "Aferin!" desem yaraşır.
Nedir mi? Anlatayım: Öyle bir metaneti⁴⁶ var,
Ki en savunulmayacak ye'si⁴⁷ tek birayla savar.
Sinirlerinde te'essür⁴⁸ denen fenalık yok,
Tabiatında utanmakla aşinalık yok...

-Üstadım, müsaade ederseniz şimdi de sizin çok sevdiğiniz bir genç olan ve kendisine çok değer verdiğiniz "ASIM" hakkında konuşalım. Biliyoruz ki "ASIM", Safahat adlı kitabın bir bölümü; altıncı bölümü. Kimdir bu Asım?

“

Merhum pederim, hocam Temiz Tahir Efendi'nin çok değer verdiği bir talebesi vardır. İsmi Köse İmam. Ne zaman Köse İmam'ı görsem merhum pederimi hatırlarım. Sözün kısası Köse İmam, bana baba dostudur. Onunla öylesine dostuz ki ben kendisine "Köse'm" diye hitap ederim; o da bu fakire "Hocazadem" der. Merhum pederim gibi Köse İmam da benim hocamdır. Asım, işte bu Köse İmam'ın mahdumdur (oğludur). Safahat'ta ismini taşıyan bölümde de tanıtmaya çalıştığımız gibi Asım, çok değerli, edepli, namuslu, cesur bir gençtir. İlim dersin var, edep dersin var. Hiç de zamane gençlerine benzemiyor. Ben istedim ki, bütün gençlerimiz Asım gibi olsunlar. Köse İmam'ın tahsilini yanında kesip Çanakkale cephesine koşan oğlu Asım, bu eserin kahramanı olarak büyük feragat ve vatanın imdadına yetişen öğrenci gençliği temsil eder. Ki onlar Çanakkale'yi Çanakkale yapan belli başlı unsurlardır. Çoğu da şehit olur; liseler birkaç yıl mezun veremez, Çanakkale gazilerindedir.

Asım gibi olan bütün gençler için "Asım'ın nesli" diye bir tabir kullanmayı uygun buldum. Yani, "Asım'ın nesli" derken iman, irfan, fazilet ve bilgi ile donanmış; karakterli, ahlaklı, kişilikli; vatanına, milletine ve dinine sahip çıkan, dahası bunları yüceltmek için tüm imkanları seferber eden bir gençlikten bahsetmek istiyorum.

Nedense bu Asım ismi benim çok beğendiğim bir kelimedir. Çünkü Asım isminde bir de sahabe vardır. Sahabe

Asım bin Sabit, İslamiyeti yaymak için çıktığı bir seferde tuzağa düşürülüp esir edilmek istenmiştir. Ancak o teslim olmak istememiş, düşmanlarıyla mücadele ederken şu sözleri söylemiştir: "Ben müşriklerin himayesine hayatım boyunca girmemek üzere yeminliyim. Vallahi kafirlere teslim olmam. Allah'ım durumumu Resulullah'ı haberdar et." Sahabe Asım, şehit düşmek üzereyken şu duayı yapmıştır: "Allah'ım senin dinini korumaya çalıştım. Sen de benim cesedimi müşriklerden koru!" Nakledilene göre, o gün orada şehit düşen Asım'ın başını kesip karşılığında ödül almak isterler. Ancak o esnada bir an sürüsü gelip, cesedin üzerinde kümelenir. Böylece sahabeye kimse yaklaşamaz. Akşam olunca da müthiş bir yağmur yağar. Sel suları Asım'ın cesedini bilinmeyen bir yere sürükler. Dolayısıyla düşmanları onun vücuduna el süremez.

- Anladım Üstadım, Asım gerçekten de çok manalı bir kelime. Dilerseniz Asım'ı kendi adını taşıyan bölümdeki sözlerinizden tanıyalım. Asım'ı böylesine ön plana almanız nasıl oldu? Anlatır mısınız?

Bunu anlatmadan önce halimizi kısaca ortaya koysak nasıl olur? Gerçi Köse İmam kızacak bana amma; hatta

Tuttun, oğlum, bana mazileri tasvir ettin diyecek.

-O zaman Üstadım, fazla ayrıntıya girmeden içinde bulunduğumuz hali sizden bir dinleyelim. Gördüğüm kadarıyla memlekette her şey var; okul var, hoca var. Ama yine de siz bazı şeylerden şikâyet ediyorsunuz. Mesela aşağıdaki sözleriniz...

Şu ne? Mülkiyye. Bu? Tıbbiyye. Bu? Bahriyye. O ne? O mu? Baytar. Bu? Zira'at. Şu? Mühendishane. Çok güzel, hiçbirini hakkında sözüm yok; yalnız, Ne yetiştirdi ki şunlar acaba? Anlatınız. İşimiz düştü mü tersaneye, yahud denize, Mutlaka âdetimizdir, koşarız İngiliz'e. Bir yıkık köprü için Belçika'dan kalfa gelir; Hekimin hâzıkı⁴⁹ bilmem nereden celbedilir. ⁵⁰ Mesela bütçe hesabatını yoktur çıkarana... Hadi maliyyeye gelsin bakalım Mösyö Loran. Hani tezgahlarınız nerde? Sanayi' nerde?

-Yani üstadım siz bu kadar mektebe rağmen neden her işimiz için "dışarıdan uzmanlar çağırıyoruz" diyorsunuz.

Müslüman, elde asa, belde divit, başta sarık; Sonra, sırtında, yedek, şaplı beş on deste çarık; Altı aylık yolu, dağ taş demeyip, çiğneyerek, Çin-i Maçin'deki bir ilmi gidip öğrenecek. Hiç düşünmek de mi yoktur, be adamlar, bu ne iş?

-Üstadım, gördüğüm kadarıyla bina olarak mektepler olsa da siz galiba o mekteplerde pek fazla iyi şeyler

öğretilmediğini; hatta hocaların eğitim dışında gereksiz işler yaptığını da söylüyorsunuz...

İlmi yuttursa hayır yok bu musibetlerden...
Bırakın oğlum, cahilliğe razıyım ben!..

-Şunu da biliyoruz: Siz çok büyük medeniyetler kurmuş, çok büyük engelleri aşmış İbn-i Sinaların falan olduğu dönemlerdeki hocaları arzuluyorsunuz.

"Muallimim"⁵¹ diyen olmak gerektir imanlı,
Edebli, sonra liyakatli, sonra vicdanlı.
Bu dördü olmadan olmaz: vazife, çünkü büyük...

-Peki üstadım hocalar ve muallimlerin yetiştirdiği kişiler nasıl olmalı? Yani "nasıl bir insan modeli" arzu ediyorsunuz? Gerçi şunu da biliyoruz: Sizin tarif ettiğiniz eski günlerdeki eğitime, haksızlığa karşı çıkmaya falan yeni nesil pek iyi bakmıyor gibi. Modern eğitim alanlar bu gibi fikirleri savunanlara "mürteci" diyorlar...

"Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem; Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem."

Biri ecdadıma saldırdı mı, hatta, boğarım...
— Boğamazsın ki!
— Hiç olmazsa yanımdan kovarım.
Üç buçuk soysuzun arında zağarlık⁵² yapamam;
Hele hak namına haksızlığa ölsem tapamam.
Doğduğumdan beridir aşıkım istiklale,
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lale.
Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum,
Kesilir, belki, fakat çekmeye gelmez boyunum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar ta ciğerim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
Adam aldırma da geç git, diyemem, aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırıram.
Zalimin hasmıyım amma severim mazlumum...
İrticain şu sizin lehçede manası bu mu?..

-Sevgili Üstadım, söylediklerinizden anladığım kadarıyla mekteplerimizde gençlerimize pek bir ümit aşılanmıyor; sizin çok uzak olmamızı tavsiye ettiğiniz "ye's" (yani ümitsizlik) halini kabul edemiyorsunuz...

Hoca, dünyada yaşanmaz, yaşamaktan nevmid.⁵³
Daha mektepte çocuktuk, bizi yıldırıldı hayat;
Oysa hiç korku nedir bilmeyecektik, heyhat!
Neslim ürkekmiş, evet, yoktu ki ürkütmeyeni;
"Yürü oğlum!" diye teşci' edecek⁵⁴ yerde beni,
Diktiler karşıma bir kapkara müstakbel⁵⁵ ki,
Öyle korkunç olamaz hortlasa devler belki!
Bana dünyâyâ çıkarken "batacaksın!" dediler...
Çıkmadan batmayı öğren, ne kadar saçma hüner!
Ye'si⁵⁶ ezberle bilirim, azmi yüzünden tanımam;
Okutan böyle okutmuştu, beğendin mi İmam?

-Üstadım durum gerçekten vahim görünüyor. Sanki hiç kimsede ümit kalmamış; her şey ve her yer adeta karanlık...

Bir ışık gösteren olsaydı eğer, tek bir ışık,
Biz o zulmetleri bin parça edip çıkmıştık.
İki üç yüz senedir serpemiyor bizde şebab;⁵⁸
Çünkü biçarenin atisine imanı harab.⁵⁹
Hissi yok, fikri bozuk, azmini dersin: Mefluc...⁶⁰
Hani ruhunda o haksızlığa isyan, o huruc?⁶¹

-Biliyoruz ki üstadım Müslüman asla umutsuz olmaz. Ne yapmalı peki?

Şimdi kurtarmak için azmedelim, kurtarınız:
Verelim gel de şunun kalbine bir canlı ümid.

-Yani Üstadım, siz hala ümitvarsınız... İşte şimdi sırası geldi. Asım'ın nesli falan diyorsunuz...

Bizi kim kurtaracak, var mı ki bir başka nesil?
— Asım'ın nesli,
(...)
— Asım'ın nesli... diyorsun. Ne uzun boylu hayâl!
— Asım'ın nesline münkad⁶² olacak istikbal.⁶³

-Peki, neden Asım'ın nesli? Kimdir Asım'ın nesli? Kimdir bunlar?

Cepheden cepheye arslan gibi hiç durmayarak.
Yine vardır bir ölüm korkusu arslanda bile;
Yüzcöz olmuş bu çocuklar ölümün şahsiyle!

(Âkif Bey, burada Çanakkale Şehitleri için yazdığı uzun şiiri okudu. Ona göre bu zaferi kazanan Türk askerinin adıdır "Asım'ın Nesli")

Asım'ın nesli. . . diyordum ya . . . nesilmiş gerçek:
İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek.
(...)
Vurulup tertemiz alından, uzanmış yatıyor,
Bir hilal uğruna, ya Rab, ne güneşler batıyor!
Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
Gökten ecdad inerek öpse o pak alını değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhid'i ...
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi.
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
"Gömelim gel seni tarihe" desem, siğmazsın.

-Asım'ın nesli tamam, büyük zafer kazanan askerin kod adıdır. Bir de Asım'ın gerçek bir kişi olarak yaptıkları var. Biraz da o gerçek Asım'ı tanısak?..

-Asım'ın hali fena: Pek mütehevvir⁶⁵, ama pek!
Ne nasihatten alır şey, ne azar dinleyecek.
- Atak oğlandır esasen ... Demek azdırdı işi...
- Bilmem azdırdı mı, lakin hoşsa gitmez gidişi.

-Meşhur bir "Ramazan vakası"ndan bahsediliyor. Ne dir bu Ramazan hadisesi?

- Ramazan vak'ası varmış, o nedir?
- Anlatayım . . .
(...)
- Üsküdar'dan geliyorduk, ikimiz: Asım, ben.
Saat on bir sularındaydı ... Vapur beklerken,
Yolcular Bafra'yı⁶⁶ tellendirivermez mi sana?
Kaçiver, belli ki cingar çıkacak, durmasana!
Hayır oğlum, nasıl olduysa, arıştım kaldım.
Çocuğun tavrı değişmişti. Dedim: "Bak, Asım,
Dalaşırın bu heriflerle üzersin babanı."
İçlerinden biri, hem şüphesiz, en kaltabanı,
Üç nefes püfteyerek burnuma: "Sen söyle, Hoca!
Niye bağlanmalı hayvan gibi hala oruca?"
Deyivermez mi, tabii! senin oğlan tokadı,
Herifin yırtılacak ağzına kalkıp yamadı.
Galiba pek canı yokmuş ki yuvarlandı leşi...
Asil itler gerideymiş, koşarak dördü, beşi,
Ansızın serdiler evladımı karşımda yere.
Ben şaşırılmış, "Aman oğlum!" demişim bir kere.
Hele ya Rabbi şükür, toplanıp oğlan birden,
Kömür almış deve kalkar gibi doğruldu hemen.
O nasıl cehd⁶⁷ idi kurtulmak için anlamalı:
Silkinip attı belinden asılan dört çuvalı!
Dedim: Artık sizi haklar bu zıdır şimdi, durun,
Ne ağız kaldı yiğitlerde, hakikat, ne burun;
Kime indiyse, nüzul inmiş benzetti onu!

-Üstadım, ne var bunda? Belli ki Asım oruç tutmayanlara haddini bildirmiş. Bunun neresi kötü?...

Asım'ın bu yaptığını kötü bulan ben değilim, babası... Gerçi ben de Asım'ın bu yaptığının tek çıkar yol olduğuna inanmıyorum. Asım'ın babası Köse İmam şunu söylüyor:

- Efelik, çok güzel amma, sonu çıkmaz bu yolun

-Evet Üstadım, babası Köse İmam Asım'ın yaptığını "efelik", yani bir tür kabadayılık olarak görüyor. Sonra da size şunu söylüyor:

Etme, oğlum, şuna bir parça nasihatte bulun.

-Siz de ne Köse İmam'ı üzmemek istiyorsunuz ne de Asım'ı... Peki üstadım Köse İmam'a siz neler dediniz?

- Hocam, evladına benzer bulamazsın arasan,
Görmedim ben bu kadar dörtbaşı ma'mur insan.
Ne büyük hilkat o Asım, ne muazzam heykell!

-Üstadım, galiba sizin Asım'a karşı bir zaafınız var. Nedense ona toz kondurmuyorsunuz. Gerçi Asım için çok farklı temennileriniz de var. Hatta Asım'ı babasına karşı koruyor gibisiniz. Sanki babası Köse İmam Asım'ın hareketlerini doğru bulmuyor... Siz, Köse İmam'a şunları söylüyorsunuz:

Galiba oğlanı yanlış görüyorsun, yanlış!
Yalnız göğsünün eb'adı⁶⁸ mı sandın yüksek?

⁴⁹En beceriklisi, bilgisi.
⁵⁰Bulunur.
⁵¹Öğretmenim.
⁵²Köpeklik, itlik.
⁵³Ümidini kesmiş.

⁵⁴Cesaretlendirecek.
⁵⁵Gelecek.
⁵⁶Ümitsizliği.
⁵⁷Karanlıkları.
⁵⁸Gençler.

⁵⁹Zavallının geleceğine olan inancı tükenmiş, bitmiş.
⁶⁰Felç olmuş.
⁶¹İsyan, öfke, ayaklanma...

⁶²Boyun eğecek.
⁶³Gelecek.
⁶⁴Atalarımız.
⁶⁵Öfkeli, kızgın.

⁶⁶Bafra" markalı sigara.
⁶⁷Azim, güç.
⁶⁸Öçüleri, fiziki görüntüsü.
⁶⁹Kalbine, içine.

İn de a'makına⁶⁹ bir bak, ne derinmiş o yürek!
Dalgalandıkça içinden taşan iman denizi,
Dökülen hisleri gör: İncilerin en temizi.
Sonra, irfanı için söyleyecek söz bulamam;
Oğlanın bildiği, öğrendiği her şey sağlam.
Boynu dehşetli, evet, beyni de lakin zinde;
Kafa enseyle beraber gidiyor seyrinde.

-Üstadım görüldüğü kadarıyla Asım bütün sıkıntıda olanların sıkıntılarını gidermek istiyor. Zulme uğrayanlara adalet dağıtmak istiyor; zalimlere hadlerini bildirmek istiyor; ne bileyim bütün yoksul ve aç insanları doyurmak istiyor... Yani Asım, bu dünyada hiçbir insanın sıkıntısı olmasın istiyor. Bu, çok yüce bir şey değil mi?

- İşte, oğlum, çocuğun ruhunu sarsan esbab;⁷⁰
Muttasil⁷¹ kıvrıyor, kalbi yıkık, beyni harab.
Hangi biçarenin alamını⁷² etsin ta'dil;⁷³
Kimin imdadına koşsun? O kadar çok ki sefilli . .
Hangi matemli evin derdine çıksın ortak?
Bir yığın kül kesilen, baksana, binlerle ocak!
Hangi yardım dilenen aczi tutup kaldırsın?
Hangi mel'un çetenin boynunu ilkin kırsın?
Bizim ev mahkeme; hakim, bereket versin, acar;⁷⁴
Gecedен hükümü verir, gündüzün icraya koşar!

-Görüldüğü kadarıyla babası Köse İmam, Asım'ın bu yaptıklarından rahatsız değil de sanki "çocuk kendini paralıyor; kendine zaman ayırmıyor; sanki kendine çok yükleniyor" demeye mi getiriyor?...

Bir bakıma öyle. Lakin Köse İmam, Asım'ın niyetini yanlış bulmuyor; yaptıklarının kesin çare olmadığına inanıyor. Elbette bir baba olarak evladından endişe duyar. Sonra bana şunu söyledi:

Çileden çıkmışım akşam, dedim:
"Asım, bana bak!
Yol yakinken geri dön, nafile çıkmaz bu sokak.
Koşuyorsun, be çocuk, çarpacak alnın duvara;
Dağılır sonra kafan, etme, çekil bir kenara.
Ne demir leblebi meslek bu, Ebu Zer-vari?⁷⁵
Ömer'in zabıta me'muru geleydin bari!
Sen o meyhaneyi basmakla mükellef miydin?
Ya kumarbazları ma'nası nedir tehdidin?
Toplanıp cümbüş ederken elin evladı, gece,
Hangi bir hakla gidip hepsini dövdün delice?
Na'ra atmış diye sarhoşları, tut sen, kovala ...
Bari git bekçi yazılı, aylık alırsın budala!

-Üstadım, Köse İmam bence burada oğlu Asım'a yanlış bir noktadan tenkit yöneliyor. Sanki haksızlıkla savaşmak maaşlı memurların görevi imiş gibi söylüyor. Hani diyor ya "Sen Ebu Zer misin? Sen Hz. Ömer'in zabıta memuru musun, falan... Oysa Hz. Muhammet, "Bir yerde bir kötülük gördüğünüzde onu mümkünse elinizle; elinizle yapamazsanız dilinizle düzeltin. Hiç olmazsa kalben buğzedin" diyor. Asım da her gördüğü kö-

tülüğe eliyle müdahale ediyor. Köse İmam bunu bilmiyor mu?...

Köse İmam tabii ki bunu biliyor ve bu meselelerin Asım'ın yöntemiyle halledilmeyeceğine inanıyor. Şimdi istersen Köse İmam'ı dinleyelim:

Bana anlat bakayım şimdi: Şu biçare ocak,
Zorbalar saltanatından ne zaman kurtulacak?
Hiç bu mantıkla, a divane, hükümet mi yürür?
Bir cemaat ki erenler işi yumrukla görür,
Kafa bitmiş demek artık, çekiver kuyruğunu!
Kuvvetin hakkı mıdır enselemek bulduğunu?
Bize, Asım, ne şunun yumruğu lazım, ne bunun;
Birinın pençesi ister yalnız: Kanunun.
Ver bütün kudreti kanuna ki vahdet yürüsün...
Yoksa millet değil ancak dağınık bir sürüsün...

-Üstadım Köse İmam işi daha kökünden halletmek istiyor. Diyor ki zabıta ile polisle kuvvetle zulümler durmaz. Kuvvetli bir devlet otoritesi lazım. Kanun hakimiyeti lazım. Köse İmam burada haklı değil mi? Herkes Asım gibi güçlü kuvvetli ve kavgacı değil ki... Peki güçsüz olanlar, yani hakkını yumruğu ile gücü ile alamayanlar ne yapacak? Köse İmam asıl bu soruyu soruyor ve diyor ki insan zayıf da olsa güçlü de olsa onu devlet (kanun) korumalıdır. Köse İmam haklı değil mi?

Köse İmam'ın derdi çok büyük. Asım sadece kaba kuvvetle kavgaya ederek değil, Hükümet binasını basmak gibi bir işe de kalkışmış. Bunu da Asım'ın kız kardeşi Melek söylemiş. Köse İmam'ı dinleyelim:

Hocazadem⁷⁶, sen asıl derdi bizim kızdan işit:
Senin aptal daha bir hayli de çılgın bularak,
Babiali'yi . . .
- Aman?
- Basmayı kurmuş . . .
- Hele bak!

-Üstadım, görüldüğü kadarıyla Köse İmam, oğlu Asım da başta olmak üzere bütün gençlerin işlerini kaba kuvvetle değil de "ilim"le halletmesini istiyor, değil mi?

Evet, Köse İmam bu hususta bana şunları söylemişti:

Babiali'leri basmak, adam asmakla değil.
Çek bu işten bütün ihvanını, kendin de çekil.
Gezmeyin ortada, oğlum, sokulun bir sapaya,
Varsa imkanı, yarın avdet edin Avrupa'ya.

-Köse İmam Asım'ı ve akranlarını neden Avrupa'ya göndermek istiyor?

Sebebini kendisinden dinleyelim:

Hadi tahsilini ikmale⁷⁷ tez elden, hadi sen!
Çünkü milletlerin ikbali için, evladım,

⁷⁰Sebepler.
⁷¹Süreklilik olarak.
⁷²Üzünümleri.
⁷³Gidersin.
⁷⁴Hak verme yeri.

⁷⁵Ebu Zer: Kendini Hz. Muhammet'in davasına adanmış fedakar, cömert bir sahabi.
⁷⁶Hocazade: Mehmet
⁷⁷Tamamlamaya.

Maarifet, bir de fazilet. . . İki kudret lazım.
(...)

Bu cihetten, hani, hiç yılmasın, oğlum, gözünü;
Sade Garb'ın, yalnız ilmine dönsün yüzünü.
O çocuklarla beraber, gece gündüz, didinin;
Giden üç yüz senelik ilmi sık elden edinin.
Fen diyarında sızan na-mütenahi⁷⁸ pınarı,
Hem için, hem getirin yurda o nafii⁷⁹ suları.
Aynı menbaaları⁸⁰ ihya için artık burada,
Kafanız işlesin, oğlum, kanal olsun arada.

-Bu durumda hakiki inkılabın "okumak" ve "ilim"le olacağını söylüyor Köse İmam.

Evet, Muhammet Abdüh ve Cemalettin Efgani gibi İslam dünyasına ışık saçan büyük alimlerin tavsiyesi de bu yöndedir. Köse İmam'ı dinlemeye devam edelim:

- İnkılabın yolu mademki bu yoldur yalnız,
"Nerdesin hey gidi Berlin?" diyerek yollanınız.
Altı ay, bir sene gayret size eğlence demek ...
Siz ki yıllarca neler çekmediniz, hem gülerek!
Hani, bir ömre bedeldir şu geçen her gününüz;
Bir gün evvel gidiniz, bir saat evvel dönünüz.
Şark'ın aguşu⁸¹ açıktır o zaman işte size;
O zaman varmanın imkanı olur gayenize;
O zaman dinlerim artık seni, Asım, bol bol...
- Yarın akşam gideriz.
- Öyle mi? Berhurdar ol.

-Saygıdeğer Üstadım, her ne kadar "gençlik" ve "Asım"a vurgu yapsak bile Safahat'taki pek çok şiirinizde gençlerin yanında çocukları da yüceltiyorsunuz. Benim aklıma ilk gelen "Dirvas" şiiri. Gerçekten de bu şiirdeki Dirvas öyle bir hikmetli söz söylüyor ki, duyunca hayranlığımızı gizleyemiyoruz. Bilhassa ülkenin yöneticisine söylediği ve ideal bir yöneticinin nasıl olması gerektiğini anlatan mısralar... Sizden son olarak o mısraları dinleyebilir miyiz?

Dirvas isimli çocuk, halkı aç bırakıp kendi zevk ve sefa içinde yaşayan ülkesinin emirinin huzuruna çıkar ve cesaretle şu sözleri söyler:

"Evvel beni dinle, sonra hak ver:
Nerden buldun bu ihtişamı?
Halkın mı, senin mi, Halik'in⁸² mı?
Allah'ın ise eğer bu servet,
Bizler de onun kuluyken, elbet
Bir pay talebinde hakkımız var...
İnsaf olamaz bu hakkı inkar.
Halkınsa şu bi-nihayet emval;⁸³
Ver, etme hukuk-i gayri pamal.⁸⁴
Yok; böyle de olmayıp da kendi
Malın ise -çünkü fazla- şimdi
Bi-vayelere⁸⁵ tasadduk eyle...⁸⁶
Dördüncüsü varsa haydi söyle!"
Mebhut ederek bu söz Hişam'ı,⁸⁷
Huzzara⁸⁸ demiş: "Görün kelamı!
Yok bende cevab-ı redde⁸⁹ kudret...
Hayret, bu civan-dehaya⁹⁰ hayret!
İcab ediyor ki şimdi insaf:⁹¹
Mes'ulü hemen olunsun is'af.⁹²

⁷⁸Sonsuz, suyu bol akan.
⁷⁹Şifalı.
⁸⁰Kaynaklar.
⁸¹Kucağı.
⁸²Yaratın'ın mı?
⁸³Sayılsız mal ve nimet.
⁸⁴Hukuku ayaklar altına alma.
⁸⁵Yoksul ve fakirlere.

⁸⁶Sadaka ver.
⁸⁷Bu söz Emir Hişam'ı çok etkilemiş.
⁸⁸Emri altında bulunan kişilere.
⁸⁹Red cevabı vermeye.
⁹⁰Genç akıl ustasına.
⁹¹Şimdi insaf etmeli, bu çocuğun dediği yapılmalı.

⁹²Çocuğun şikâyet ettiği her sorun halledilsin.
⁹³Bak. Şaban Sağlık, "Mehmet Âkif'in Şiirlerindeki Hikaye Unsurları", Hece / Mehmet Âkif Özel Sayısı, Ocak 2008, Sayı: 133, s. 362-394.

SONUÇ

Sadece "gençlik" ve "Asım" üzerinden Safahat'a baktığımızda Âkif'in çok farklı yollarla ve anlatım teknikleriyle meramını anlattığını görüyoruz. Mesela Âkif'in meramını anlatma yollarından biri de "hikaye"dir, kıssadır. Bu manada Safahat'ta çok sayıda manzum hikâye yer alır. Hatta Âkif, Safahat'ın pek çok bölümünü adeta "tiyatro" şeklinde kurgulamıştır. Burada bazı kişiler herhangi bir meseleyi tiyatral diyaloglarla tartışır. Bu özellik Safahat'ın altıncı kitabı olan "Asım"da da yer alır. Bu kısımda "Köse İmam, Hocazade, Asım, Emin" gibi kişiler karşılıklı olarak konuşurlar. Mehmet Âkif pek çok fikrini bu tartışmada kişilere söyler. Özellikle Asım'da Asım'ın babası ve Âkif, hem gençlik hem de Asım karakterini uzun uzun tartışır.

Sanal/kurgusal olarak biz de araya girerek (adeta Âkif ve dostlarının arasına girerek) Âkif'e bazı sorular yönelttik. O da Safahat'ta yazdıklarını cevap olarak bize iletti. Sonuç olarak şairin verdiği cevaplar şiir olduğu için, her bir cevabın içerdiği "çoğul anlam", "zengin çağrışım" ve "metinlerarasılık" okuyucunun zihnini pek çok açıdan yolculuğa çıkaracaktır. "Okuyucunun zihnini yolculuğa çıkarmak" iyi şiirin bir niteliği değil midir?...

Sadece şiirlerinde değil, özellikle yazdığı düzyazı ve makalelerde de hatta camilerde verdiği vaazlarda da Âkif, "gençliğe" büyük önem verdiğini hissettirir. Âkif'in eserlerinde gençliğe vereceğimiz bütün değerler mevcuttur. Bundan dolayı Âkif'i Türk gençliğine en iyi şekilde tanıtmak gerekiyor.

KAYNAKÇA

Ersoy, Mehmet Âkif, Safahat, (Haz. Ömer Rıza Doğrul), İnkılap ve Aka Kitabevi, İst. 1983. (17. Baskı)

Sağlık, Şaban, Hikaye Anlatı Yorum, Hece Yay.

“ SEDAT ÇEBİ: İlim Yayma Cemiyeti de İlim Yayma Vakfı da bu ümmetin kurumlarıdır.

Kimdir?

Aslen Trabzonlu olup, ailesinin seferberlik döneminde yerleştiği Amasya'nın Merzifon ilçesinde 1939 yılında dünyaya geldi. İlkokulu Merzifon ve daha sonra taşındıkları Samsun'da tamamladı. Daha sonra İstanbul'a taşınarak 1965 yılında burada ticarete devam etti. 1968 yılında kayınbiraderi İsmail Ergün vasıtasıyla İlim Yayma Cemiyeti ile tanıştı ve Cemiyette murakabe heyeti üyesi olarak görev aldı. 1981-2007 yılları arasında kesintisiz 23 yıl Cemiyette yönetim kurulu üyesi olarak hizmette bulundu. Bu zaman zarfında teşkilatlanma, emlak ve inşaat işlerinden sorumlu genel başkan yardımcılığı yaptı. 1973 yılında kurulan vakfımızın ilk kurucularından olup 3 yıl mütevellî heyeti üyesi olarak hizmet etmiştir. Ticaretle meşgul olmaktadır. Ailesiyle birlikte kurmuş olduğu Darul Eytam vakfında yurt içinde ve yurt dışında yetimlere yönelik yardım çalışmaları yapmaktadır.

-Vakfımızın ilk kurucularından Sedat Çebi abimizin misafirleriyiz. Hem İlim Yayma Vakfı hem de İlim Yayma Cemiyeti üzerine konuşma yapacağız. Geçmişle alakalı kıymetli bilgiler alacağımızı zannediyorum. Öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ediyoruz.

Hoş geldiniz.

Önce İlim Yayma Cemiyeti ile başlayalım. Cemiyetle tanışmanız nasıl oldu?

Samsun'da ticaretle meşgul olurken İstanbul'a gelip gidiyordum mal almaya. İlim Yayma Cemiyeti'nin Beyazıt'taki iş hanının inşaatı yeni bitmişti. Aynı zamanda İbnülemin Mahmut Kemal Vakfı da yapılmış, dükkanlar kiraya veriliyordu ama daha kimse taşınmamıştı. İbnülemin Han'da 41 numaralı yer kiralamıştım. Bir zaman geçtikten, Samsun'daki işlerimi tasfiye ettikten sonra İstanbul'a geldim. O zaman bekardım. Yaşım 26. Dükkanı açtığımda yaşım 27 oldu. Önce fanila ve gömlek, sonra pardösü ima-

latına başladım. Ben orada çalışırken İlim Yayma Cemiyeti'nin muhasibi Osman Bey vardı. Benim dükkânın köşe başında birinci kattaydı. O bana devamlı gelirdi. Bu arada İstanbul'da evlendik. Kayınbiraderim İsmail Ergün, İlim Yayma Cemiyeti ile daha önceden diyalogda olduğu için o bizi cemiyetle tanıştırdı. Tabii cemiyetin kira işlerinde bazı sıkıntılar oluyordu. Hesaplara itirazlar vs. oluyordu. Ben Samsun'da da hayır kurumları ile alakadar oluyordum. Cemiyet de bir hayır kurumu olduğu için kiralari takip işini üstlendim. Sonra bana İlim Yayma Cemiyeti'ne seni murakıp olarak alalım diye teklif geldi. Sene 1968 olma ihtimali kuvvetli. Murakıp olarak İlim Yayma Cemiyeti'nde vazifeye başladık.

Cemiyette ne tür faaliyetler yapardınız? Ekibinizde kimler vardı?

Kurban faaliyeti bizim için çok önemli bir faaliyetti. Dr. Niyazi Kurtulmuş Bey, Sabri Özpala, Avni İman, Yusuf Türel'in kardeşi Hamdi Türel, Mesci Adalettin ve ben bütün kurban çalışmalarını müşterek yürütüyorduk. Bir yıl Doktor Niyazi Bey enfarktüs geçirdi, tamamen organizenin ağırlığı bana kaldı. Niyazi Bey ağabeyimizi asla unutmam. Bugün bir Niyazi Bey, Yusuf Türel Bey, o gün idare heyetindeki kardeşlerimiz gibi alaka gösteren, gayret gösteren, samimiyetle bu hizmeti yapan, bugünkü yeni yetişen nesilde böyle birini göremiyorum maalesef. Niyazi Bey enfarktüs geçirdiği zaman ziyaretine gittim. Asım Bey kayınbiraderi oluyordu. Asım Bey kimseyi yanına koymuyordu. Bana da dedi ki "fazla bir şey sormayacaksın." Hastanede yatıyordu Asım Bey'in kontrolünde. Tabii Niyazi Bey'in bana sorduğu ilk şey; "ne kadar deri ne kadar canlı kurban topladınız?" oldu.

Ben rakamları kâğıda yazıp kendisine teslim ettim. O gün o muhterem kardeşimiz, abimiz, o kâğıdı aldığı anda yüzündeki o gülümseme, memnuniyet konuşmadan her şeyi anlatıyordu. Ondan sonra tabii Dr. Niyazi abimiz bu işe bakamaz oldu. Yü-kün ağırlığı bana kalmıştı. Gece kalkardım, saat 2.30-3.00'te Draman'daki imam hatip okuluna gider, oradan seçtiğimiz talebeleri camilere gönderirdik arabalarla. Onlar camilere gelen derileri toplardı. Ayrıca ba-ğırşakları bile toplardık, cemiyetin imkanlarının elverişli olması için. Takriben 45-50 tane araba çıkarırdık servise. Bu arabaların hiçbirine ücret ödemez, Ülker'in, Fehmi Bilge abimizin, başka kardeşlerimizin araba ve benzin imkanını kullanırdık. Hiçbir karşılık beklemezlerdi. Refik Bürüngüz, Mehmet Üretmen kardeşimiz de vardı. İdare heyetinde olmayıp cemiyete gönül veren kardeşlerimiz de imkanlarını seferber ederdi. Arabaları adeta ring yapardı. Derileri gece geç saatlere kadar sayar, dericilere teslim ederdik. Bu takriben dört gün devam ederdi. Biz camilerden günde asgari iki sefer deri alırdık. Takriben 18-19 bin koyun derisi toplayıp dericilere verdiğimiz hatırlıyorum. Sığır derisini kiloyla verirdik. Bunları önceden açık ihale ederdik. İhalede en yüksek kim verirse, o firmaya teslim ederdik. Cemiyet için büyük bir gelir kapısı idi. Tabii tarihlerde devamlı da mahkemeler olurdu. Türk Hava Kurumu ile devam eden mahkemelerimiz olurdu.

-Derileri Türk hava kurumu toplasin diye baskı mı vardı o dönemde?

Evet maalesef. Mahkemelerin hepsine Yusuf Türel kendisi girerdi. Hatta bir gün, hiç unutamıyorum; Kasımpaşa'dan sorumlu İslam Bayık diye bir kardeşimiz vardı. Gelmiş, Türk Hava Kurumu orada toplanan deri-

leri almış arabaya koymuş. O arada da cemaat çıkmış camiden. Sen bizim derilerimizi nasıl alırsın diye Türk Hava Kurumu arabasının etrafını sarmışlar. Derileri tek tek bu benimki bu benimki diye diye bütün cemaat geri almış, kenara koymuş. Bize haber ettiler, hemen bir araba gönderdik. Oradaki derilerimizi aldık. Unutamayacağım yaşlı bir amca vardı. Edirnekapi'da oturuyordu. Bölgesinden derileri toplayıp çuvalın içine koyar, sırtında getirir, boşaltır yine giderdi. Günde asgari 10 sefer sırtında deri gidip gelirdi. Ben gençtim ama o takriben o gün 70-80 yaşlarında vardı. Dört gün hiç durmadan bize deri taşırdı. Bu ümmet, bu cemiyet, bu vakıf bugün-leri geldiyse, gönüllü kardeşlerimiz sayesinde geldi.

Bu gönül insanlarından kimleri zikretmek istersiniz burada?

Cemiyetin idare heyetinde ağırlıklı bulunanlar; Mustafa Köseoğlu, Dr. Cahit Bey, Dr. Niyazi Bey kardeşlerimizin dışında hepsi ticaret erbabıydı. Gönüllerini cemiyete vermişlerdi. Mehmet Üretmen fabrikasını bırakır, Karaköy'de tanıdığı esnaflardan bayramda para toplardı. Fehmi Bilge, tanınmış biriydi. O da aynıydı. Refik Bürüngüz de aynıydı. Bu kardeşlerimiz Ramazan ayında, 30 gün boyunca bölge bölge para toplarlardı. Cemiyet olarak böyle aşkla, şevkle çalışıyorduk. Ali Aypar vardı, komşumuzdu. Ticaretle meşgul oluyordu. Cemiyete teberruda bulunurdu ama fazla cemiyet işleriyle alakadar olmazdı. Tabi bu arada bir şeyi unutamayacağım. Osman Alptekin'e gittik. Ben, Nedim Urhan Hoca, bir arkadaş daha vardı ama hatırlamıyorum. Üçümüz gittik Ramazan günü. O bölge bize verilmişti. Bölgeleri beşe, altıya ayırmıştık. Her zaman idare heyetinden ikişer, üçer kişi gezerdik. Neyse gittik, arz ettiğimizde "elli veriyim" dedi. Ama elli mi elli bin mi? Biz de bir tereddüt

oluşturdu. O dönemde elli bin lira büyük para. Şimdi, arkadaşlar bana "makbuzu kes" dediler. Ben biraz ağırdan aldım. Bu kardeşimizi tanıyorum, meslektaş olduğumuz için. Elli lira vermez, elli bin lira da verilecek para değil o günün şartlarında. Ben biraz duraksadım. Arkadaşlar bana bir iki defa ısrar ettiler kes diye. "Osman abi kahve söyledi, içelim keseriz" dedim. Baktım merdivenlerden aşağı muhasebeci geliyor. Elinde bir tomar çek. O çekleri görünce bu elli bin lira dedim içimden.

Muhasebeciye ne kadar diye sordu. Muhasebeci "37 bin lira" dedi. "13 bin lira da kendi çekimizi kesin" dedi. Bize Osman Alptekin elli bin lira yardımda bulundu. Hayatımda o günü, o dakikayı unutmam. 1970'li yıllarda oldu bu olay. Hiç unutamayacağım bir yardım almıştık cemiyet olarak. Bir ara ben mesleğimi değiştirdim, inşaatla başladım. İnşaatla başladığım için de cemiyetin bütün inşaat sorumlulukları bana kaldı. Bir gün kendi işime bakarsam bir gün cemiyetin işine bakardım.

-Cemiyette gayet güzel ilerliyormuş işler, vakfın kurulmasına neden ihtiyaç duyuldu? Siz vakfın kuruluş fikri ortaya atıldığında oradaydınız.

Darbe olmuş, Cemiyet kapanmıştı. İdare heyetindeki Yusuf Türel abimizden Allah razı olsun. Bu hizmetin direği Yusuf Türel'dir. Vakfın tüzüğünü hazırlamıştı. Dedik ki: "darbeler oluyor, dernekler, cemiyetler kapandığı zaman mal varlığına el konuluyor, bir vakıf kuralım, mal varlığını oraya intikal ettirelim. Hiç olmazsa vakıfların kapanması daha zor olduğu için iyi olur." İdare heyetiyle toplandık bütün kardeşlerimizle vakıf kurmaya karar verdik. Cemiyete faydası olan, gönül veren kimselerden 98 kişi ile...

-Siz tam da bunu soracaktım. 98 tane kurucu üye var, 3 tane de vakfın senesinde geçen; El Yevm İstanbul Müftüsü, El Yevm Belediye Reisi, El Yevm İstanbul Valisi var. Bunları darbelerden çekinme ya da biz devletin karşısında değiliz, İstanbul'un yöneticileri de bizimle mesajını vermek için mi üye yaptınız? Yoksa başka bir sebepten mi?

İstanbul valisi, belediye başkanı, müftüsü daha maruf kimseler olduğu için bunları biz vakfa koyarsak daha çok tanınırız, vilayette, belediyede, müftülükte hizmetimiz olduğu zaman hizmetler daha hızlı yürütülür, daha kolay mesafe alırız diye düşündüğümüz için bu makamları vakfa kurucu olarak yazdık.

-Kendilerine haber verdiniz mi o zaman?

Tabi tabi kendileriyle gittik görüştük. Böyle böyle bir vakıf kuruyoruz diye. Onlar da anlayışla karşıladılar. Yoksa kendilerine haber vermeden bir şey yaparsak kendileri yarın dava da açar, başka şey de yapar. Yusuf Türel abimizin mülki amirlerle arası çok iyiydi. Yani resmi makamlarla bir işimiz olduğu zaman gerek İlim Yayma Cemiyeti'nin gerek kurulduktan sonra İlim Yayma Vakfı'nın hizmetleri ile Yusuf Türel ilgilenirdi. Yusuf Bey çok iyi bir avukattı, kendisi bütün zamanını tamamen İlim Yayma Cemiyeti'ne ve İlim Yayma Vakfı'na veriyordu.

-Siz Eymen Bey'in başkanlığı döneminde mütevellî heyette de bulunmuşsunuz herhalde?

Evet, Eymen Bey'in başkanlığında bulundum. Bağlarbaşı'ndaki binamızın imarını ve inşaat ruhsatlarını Eymen Bey zamanında çıkardık. Ben vakıftan ayrıldıktan sonra Suudi Arabistan'a gittim. Orada inşaat yapıyordum. O devrede bulunamadım yani. Ahmet Yıldız Bey'e "yanlış yapıyorsunuz, burayı kat karşılığı vermeyin, burayı İlim Yayma Cemiyeti ve İlim Yayma Vakfı olarak beraber yapalım, biz gayrimenkulleri paraya çevirelim, siz de imkanlarınızı verin, peyderpey de olsa biz bu binaları yaparız, bu kadar okullar, bu kadar yurtlar yaptık, bura-

bu inşaatı yapamayacağız" dedim ama arkadaşları ikna edemedim. Kat karşılığı olarak verdiler.

-Özellikle 1978-1981'de sizin mütevellî heyet üyesi olarak vakıfta bulunduğunuz zaman, Türkiye'nin en zor dönemden geçtiği, anarşinin olduğu dönemler, nasilsiz dönemlerdi?

Öğrencilerimizi çalışanlarımızı bütün kötülüklerden koruyorduk. Anarşiye bulaşmalarına müsaade etmiyorduk. Bir ara yurtda DİSK sendikası vardı. Cemiyette çalışan bütün işçiler DİSK'e kaydolmuştu. Önce idare olarak görüştük, tedbir aldık, DİSK'i buradan nasıl tasfiye ederiz diye. DİSK grev kararı almıştı, yemek çıkmasını diye. Biz de kendi üyelerimizden bir de dışarıdan tanıdığımız aşçılardan bazılarını üye olarak kaydettik. İş becerecek kişileri üye kaydettiğimiz için baktılar olmuyor. Geldiler, yemekleri pişirdiler. Hiçbir sıkıntımız olmadı. Draman'daki İmam Hatip'in yurdundan bahsediyorum. Diğer işçilerle de aldıkları karardan dolayı görüştük. İstifa ederseniz çalışırsınız, istifa etmezseniz tazminatlarınızı vereceğiz, işinize de son vereceğiz dedik. Takriben bütün çalışan işçilerden üç kişi kaldı. Diğerleri istifa etti. Onları da işten çıkardık, tazminatlarını ödedik.

-Nasıl olmuş da oradaki işçiler DİSK'e kaydolmuşlar? Çok ilginç.

İkna etmişler. Öyle bir sıkıntı da geçirdik. Tabi vakıf kurulduğu günlerde fazla bir sıkıntı çekmedik. O günkü talebelerin bugünkü talebelerle mukayese edilmesi mümkün değil. O günkü talebelerin gayretleri hatta vakıfta olsun cemiyette olsun o aşk o şevk bambaşka. Bugünleri geçirdik, Vefa'yı yaptık. Vefa'nın binalarını yaptık, altını güzelce depo yaptık. Kiraya verdik. Eymen Bey çok değerli bir kardeşimizdi ama ömrü vefa etmedi. O olsaydı yani devamı olsaydı daha büyük mesafe alırdı İlim Yayma Vakfı.

- 12 Eylül ihtilalinde Cemiyette miydiniz?

Hayır, kayyum döneminde ben idaredeydim İlim Yayma Cemiyeti'nde.

-Kayyumla birlikte çalıştınız yani?

O gün, Sönmez'in (Sönmez Neşriyat) toplantısı vardı. Mehdi Sungur ile Sönmez'in toplantısında iddik. Cemiyet'in kapatılacağını haber verdiler. Ben İlim Yayma Cemiyeti'nin idare heyetindeyim. Kapatmak için yazı ile gelmişler. O arkadaşlara bir yemek ısmarladık Beyazıt'ta. Herhangi bir sıkıntıya maruz kalmayalım diye bazı kararlar aldık. O kararların neticesini yazdık.

-Özü itibarıyla nasıl kararları?

O kararların bugün söylenmesi doğru değil. Oraya girmemizin faydası olmaz. Ama o gün birlik beraberlik içinde aldık kararları. Ondandı sonra kayyum atandı. O kayyum ile çalıştık. O arada bizim İlim Yayma Cemi-

yeti'nin kapandığı Topçular'da bir iş yeri vardı. Mehmet Gültekin başlamıştı orayı bize. Kat karşılığı vermişti bir müteahhite. Müteahhit işi çok geciktirmişti. Dava açtık, müteahhitin iptali için. O gün davayı biz kazandık. Davada müteahhitin inşaatları yarım, o masrafın ödenmesine ve tapunun İlim Yayma Cemiyeti adına tesciline karar verildi. Takriben 9 milyon civarı bir değer biçilmişti o günün parasıyla. Tabi kayyumun böyle bir para temin edip alması mümkün değil. Ben arkadaşları çağırdım. Dedim ki, Kemal Unakıtan da vardı idareden. Bu parayı aramızda taksim edelim, ödeyelim. Bu yeri alalım. Onun bile bitiş süresi vardı. Halledilemedi para işi. Orası yine müteahhitin uhdesine kaldı. Müteahhit bu tarafın kabasını bitirdi. Tam bitiremedi de İlim Yayma Cemiyeti olarak kayyum devri de bitince tamamladık, kiraya verdik. Kayyum devresinde ben Cemiyet'teydim yani.

-Oradaki hizmetler yürüdü yani?

Yürüdü. İyi de bir adamdı. Emekli başçavuştu. Aynı zamanda da Merzifonluydu. Hemşerilik durumuna girdik. Ama hamdolsun sıkıntı olmadı. Art niyetli değildi. Tabii kayyum olarak bizim gibi düşünmesi mümkün değildi ama onu biz yönlendirdik.

-Hem cemiyette hem vakıfta uzun yıllar öğrenci yetiştirdiniz. Gittiğiniz, gördüğünüz, gezdiğiniz yerlerde zaman zaman onlarla karşılaşıyorsunuz. Onları gördüğünüzde ne hissediyorsunuz?

Şunu söylüyorum, bizim cemiyet olarak, vakıf olarak hatta bizim dışımızda bir sürü hayır kurumları olsun talebelere bütün imkanlarımızı verdik ama o talebelere yeteri kadar istifade etmedik. Bu her zaman İlim Yayma olarak bizim çok büyük bir kaybımız oldu. Mesela, FETÖ konusu. Bunu anlatmayı unuttum. Bir kongreye gideceğiz. Bazı arkadaşlar tam 41-42 tane üye kaydetmiş cemiyete.

-Peki cemiyete üye kaydederken idare heyetine bunları bunları kaydetmek istiyorsunuz diye sorulup istişare ediliyor mu?

Soruluyor ama ben o toplantıda yoktum. Bu 40 kişi kabul edilmiş ve kongreye gidiyoruz. Bunu tespit ettim, hepsi olduğu gibi FETÖ ekibiydi. O grup ilk defa cemiyeti eline geçirmek istiyor. Tabi bu da benim halinde Arabistan'dan döndüğüm zamana rastlıyor. Ve üyelerin hepsini aldık, birkaç grup olarak o zaman partiden de destek istedik. Büyük bir ekseriyetle o güne kadar olmadığı kadar İlim Yayma Cemiyeti'nin kongrelerinde boş yer, sandalye kalmadı,

tıklım tıklım doldu. İki liste çıktı. Tabi biz durumu anladığımız ve önceden hazırlık yaptığımız için, onların listesi dışarıda kaldı.

-Onlar 40 kişiyi yazarken bunu hesaba katmamışlar mı?

Cemiyeti alınız diye düşünmüşler. Gayet hazırlanmışlar. Erbakan Hoca'yla bile görüştüm bize bu hususta yardımcı olun diye. Onların yaptıkları liste ile başarıya ulaşamadılar. Kırkının da üyeliğini iptal ettik.

-O zaman FETÖ diye bir şey yoktu ama tartışma, çatışma gibi bir durum olmadı mı?

Yoktu tabi ama şu vardı. Bu ekip yani FETÖ ekibi, Erbakan Hoca'nın bir numaralı düşmanıydı. Hoca hayatta iken demediklerini bırakıyorlardı. Öyle bir sıkıntıyı da Cemiyet'te atlattık çok şükür. Ondan sonra bu ekip çok büyük bir çalışma yaptı. Her zaman söylüyorduk ama onların bu kadar zalim olduğunu bilmiyorduk. Adam bir fabrikatörün oğluna sen Pakistan'a gideceksin diyor, adam Pakistan'a gidiyor. Yani biz böyle şeyler yaptırmıyorduk. Hala aynı durum devam ediyor. Hem Vakıf

-Bazen İlim Yayma Cemiyeti'nin, İlim Yayma Vakfı'nın sahibi kim diyorlar. Falanca dernek, vakıf kimin deyince bir adres gösterilebiliyor ama cemiyet ve vakıf için durum farklı. Ben şimdi size İlim Yayma Cemiyeti'nin, İlim Yayma Vakfı'nın sahibi kim diye sorsam ne cevap verirsiniz?

Cemiyet de Vakıf da ümmetin malı, biz cemiyette mümkün merteye muhtelif insanlarla karıştık. Halk Partili olanı da aldık içimize. Karma olsun, Cemiyet'in mal varlığı ümmete mal olsun diye. Bizim Cemiyet'in içinde her zaman için iki üç tane Halk Partili oldu.

-Bu günlere gelecek olursak. Sizin yetimler üzerine çalışan bir vakfınız var. Darul Eytam Vakfı. Bu fikir nereden çıktı? Neler yapıyorsunuz?

Osmanlı vakıflarında yetimlere ait bilgileri, yetimlere ait Hadis-i Şerif'leri inceledim. Kendi kendime, ben bir vakıf kurabilir miyim, kurarsam burada başarılı olabilir miyim diye düşündüm. Önce yakınlarımdan bazılarıyla istişare ettim. "Sen düşündüğün gibi bir hiz-

hem Cemiyet için söylüyorum, bunca zamandır içinde olduğum Cemiyet'teki talebelerin hepsini toplasak içinden 10 tane çıkmaz. Yüksek makama gelen kimselerden siz bizi okutunuz, bir yere getiriniz, biz de size yardımcı olalım diyen çok az insanla karşılaştık.

meti burada gerçekleştiremezsin, bulunduğun yerlerde hizmetini devam ettir, böyle bir işe girmeyi düşünme" dediler. Ben de dedim ki: "Rabbim bize bu kadar hizmet sundu, hepsinde hamdolsun başarılı olduk. Rabbimin hazinesi boldur, ben bu hizmete başlayacağım."

"Ve 2011 de vakfın hazırlığını yaptım, birçok vakfın tüzüklerini okuyarak, araştırarak 2012'de vakfı kurdum. Önce İstanbul'da yetim kayıtları yapıyordum, sonradan baktım Suriye kavgası başladı. Bir arkadaşımız vardı Suriyeli. Türk vatandaşlığı da almıştı Suriye'deki harekât başlamadan önce. Onunla istişare ettim. Daha önce Cemiyet'te ve Vakıf'ta gördüğüm, içinde bulunduğumuz bilgiler çerçevesinde Yayladağı'ndan bismillah dedim bu işe başladım. Önce evleri geziyordum, bursları evlere veriyordum. Sonra işlerimiz çoğaldı. Benim için başarımın yüzde ellisi çocuklarım. Gayret ettiler, ikisi de üniversiteyi bitirdi. Bana Vakfı ilk kurduğumda dediler ki: "Baba sen böyle bir vakıf kuracaktın neden on sene, yirmi sene önce kurup daha bilinçli bir noktaya getirmedin." Aldıkları ilimden dolayı bana çok faydalı oldular.

Hizmetimiz de gün geçtikçe büyüyor hamdolsun. Her seneyi daha da başarıyla kapatıyoruz. Şu an bir tane Zonguldak bir tane de Yalova Esenköy'de olmak üzere iki tane Kur'an kursu var Suriyelilere ait. Kırıkhan'da bir Kur'an kursumuz var, on tane Suriyeli hocamız var, onlara yardımcı olmak üzere iki çalışmamız var. 2017-2019 arası 41 tane hafız mezun ettik. Bu hafızların hepsi Konya'da imtihanlara girip diplomalarını aldılar. Bu hizmetimiz orada devam ediyor. Bir tane de Yayladağı'nda kursumuz var orada da tamamen Türkmen kardeşlerimiz var. 650 talebe, 25 hoca var. 18 tanesine maaş veriyoruz. Yaz tatilinde bütün dersler devam ediyor, okul zamanı hafta sonu geliyorlar. Somali'de hizmetimiz var, bu sene 3.050 kurban kestik orada. 453 tane Somalili yetime burs veriyoruz. Yayladağı'nda 87 aile var. Kırıkhan'da 340 tane, Reyhanlı'da da 543 tane ailemiz var. Bütün annelerin çocuklarına burs veriyoruz. Bir çocuğu olana 150 lira, iki çocuğu olana 250, iki çocuktan sonra 3 varsa 300, 5 varsa 500 şeklinde devam ediyor. 9 çocuğu olan da var. Ortalama bu ailelerin çocuk adedi 3-4'ü buluyor. 3.000'in üstünde çocuğumuz var. Bunların hamdolsun hiçbir ay burslarını aksatmadık. 5 yetimle başladığımız proje bu noktaya geldi.

Ramazan'da gıda dağıtımı yaparken camilerden anons ediyoruz. Diyoruz ki; kart verdiğimiz aileler kartlarını getirsin, gıda paketlerini verelim. Bu şekilde takriben 4 senedir 11-12 binin arasında gıda paketi dağıtımımız oldu.

-O zaman vakfın resmi merkezi İstanbul'da mıydı?

Evet, diğer yerler şubelerdi. Reyhanlı'da bir arkadaşımızın yeri vardı orada dağıtımımızı yapıyoruz. Kırıkhan'da kendi yerimiz var, Yayladağı'nda kursumuz var zaten. Oralardan dağıtım yaparak bu hizmeti yürütüyoruz. Halit ile Cüneyt resmi işlerle, burs dağılımlarıyla ilgileniyor.

-Bizzat elden veriyorsunuz tamamını?

Parmak iziyle çalışıyoruz. Çünkü bizim kartlarımız var, ailelerimize verdiğimiz. Aile o kart ile gelip bursunu alıyor. Bazıları Suriye'ye dönüş yapıyor ya da başka yerlere gidiyor. Giderken kartlarını ya komşulara veriyor ya da kartı satıyor vs. giderayak. Kartı getirenleri az çok tanıdığımız için bu kart senin değil diyoruz, hepsi bir bahane uyduruyor. Sonra benim küçük delikanlı parmak izi almaya başladı. Şimdi kartı getiren parmağını okutuyor. Makine doğrudur derse bursunu veriyoruz. Bazen yanlış diyor, kırmızı ışık yanyor. Çünkü elleri kirli olabiliyor. Orada ıslak mendil var, elini silip tekrar okutuyor.

-Siz bütün bu sistemi kendi aile bütçenizden mi sağlıyorsunuz yoksa dışardan destek de alıyorsunuz?

Destek de alıyoruz tabi. Kendi bütçemize göre, kendi zekât kısmımızı tamamen veriyoruz. Akrabaların da yardımı oluyor. Bir de dışarıdan eş dost da destek veriyor. Mesela bu seneki bütçemiz takribi 8 milyon lira. Biz böyle bir bütçeyi tek başımıza karşılayamayız. Allah razı olsun destek veriyorlar. Onları da götürüyoruz, yaptığımız hizmeti görün diyoruz. Onları da yaptıkları yardımın karşılığını görmek mutlu ediyor.

-Siz yapmanız gerekeni yapmışsınız, çocuklarınızı bu yola koymuşsunuz, artık onlar da kendi çocuklarını bu yola koyacak.

Torunlara bizim yapacağımız şey bu evet. Yanlış bir çerçevede de yaşayabilirdik. Bu aşkı bu şevki bize veren Allah'a hamdolsun.

-Peki Allah razı olsun Sedat Abi. Değerli bilgiler aldık, çok teşekkür ederiz.

ve gündelik hayatına tam manasıyla yansımış, söylediği her şeyi yaşamış, yaşadığı şeyleri de söylemiştir. Büyük karakter abidesi Âkif için üç kaynaktan beslendiğini söyleyebiliriz. Kur'an'lı ev, pehlivanlı mahalle ve deneysel bilimli okul...

Mehmet Âkif; vefalı, özgür düşünceli; taassuba, istibdata, cahilliğe ve ümitsizliğe düşman, din konusunda müsamahasız ve haksızlığa tahammülsüz, azim sahibi, sözünde duran, hırslı ve istikametsiz adamları sevmeyen, cömertlik ve tevazuu önceleyen, hüsn-i hat ve musikiye meraklı, geleceği önemseyen bilge ve mücadeleci bir insandır...

Mehmet Âkif hayatı boyunca halktan biri olarak yaşamış bu şiirlerine de birebir yansımıştır. O edebiyatı milletinin faydasına aracı kılmış 1906-1910 yılları arasında "Küfe, Meyhane, Mahalle Kahvesi, Hasır, İstibdat, Kör Neyzen, Hürriyet, Ahiret Yolu" adlı eserleriyle sosyal konuları işlemiştir. Daha sonraki gelişmelerin etkisiyle de şiirlerinde "var olma – yok olma" savaşı veren, milletini uyaran ve uyandırmaya çalışan fikirlere yer vermiştir...

Âkif aynı zamanda çağdaş bir din bilginidir. Onun "Mademki ağızdan çıkan ses kaybolmuyor fotoğraf ve radyo bunu ispatladı. Ve bir gün fen ilerleyecek, muhtemelen geçmiş zamanlardaki söylenen sözler de alınabilecek" diyerek bu sözlerine Yüce Kitabımızdan kaynaklar gösterir. Âkif, Arapça ve Farsçanın yanında Fransızca'yı da çok iyi bilir ve genellikle cebinde Fransızca bir eser bulundurur, sürekli okur ve pek çok Fransızca şiiri de ezbere bildirdi. O kütüphanesindeki eserlerin altını hep çizer ve dikkatlice incelerdi...

Milletimizin zor zamanlarında onun kadar gözyaşı dökken şair azdır.

**Gel yolcu beraber oturup ağlaşalım
Elem bir yüreğin kârı değil paylaşalım**

diyerek bunu açık bir şekilde gösterir. Ancak o sadece gözyaşı dökmekle kalmayıp on yıldan fazla süren savaşta umudunu yitiren milletin yeni bir iman ve heyecanla ayağa kalkmasını ve zafere inanmasını sağlamıştır. İşte bu yüzden bu büyük mücadelenin destanını yazmak da ona nasip olmuştur...

Tarih günümüzdeki yansımalarıyla geleceğimizi aydınlatan hareketli bir mefhum olmayı sürdürüyor. Milletimizin bugünkü yerini kavrayabilmesi için yakın tarihe bakması ve onu İstiklal Marşı şairimiz Âkif'in gözüyle değerlendirmesi gerekiyor. Onun Safahat'ındaki şiirler tarihin canlı tutanaklarından biri gibidir. Balkan Savaşı'ndan Birinci Dünya Savaşı'na Çanakkale Zaferi'nden Milli Mücadele Dönemi'ne kadar var olan acı yolculuğu, kahramanların ümitlerini, inançlarını, tereddütlerini, öfkelerini büyük bir destan halinde eserine taşımıştır. Tarih kitaplarında tam olarak bulunamayacak dramların o sıcaklığını ve heyecanını kendi dönemindeki fikri tartışma konularını yansıtan eseri yakın tarihimizi anlamak açısından tam bir başucu kitabıdır. Çağdaş bir halk adamı olan Âkif eserleriyle geçmişimizi olduğu kadar bugünümüzü ve yarınımızı anlamamızda da bir yol gösterici olarak hep var olacaktır...

İSTİKBALİN Sairi İSTİKLALİN Şiiri

Mehmet Âkif, sadece edebiyat ve fikir dünyamızın büyük isimlerinden biri değil, yaşadığı dönemde düşünür kimliğiyle de toplumun önünde yürümüş ve derin izler bırakmış özel bir şahsiyettir. Her milletin zirve şahsiyet sahibi insanları vardır. Onları tanıtmak ve özelliklerini hangi kaynaklardan beslenerek kazandıklarını bilmek bizim birinci görevlerimizdir. Âkif, Türk edebiyatı ve düşünce tarihinin şüphesiz en özgün isimlerinden biridir. Onun şahsiyeti ve eserlerini bilmek günümüz sıkıntılarını aşmada bize yol gösterici, fikir dünyamızın ipuçlarını yakalamada da belirleyici bir ölçü olacaktır. Âkif, fikir ve mücadele adamı olmanın yanında insan olarak da mükemmel bir örnek, gerçek bir karakter abidesidir. O, sadece idealist değil aynı zaman da ideal insandır. Tanidikça sevilen, yaklaştıkça büyüyen ender bir kişiliktir. Mehmet Âkif bu yüce milletin bir ferdi olarak; yaşadığı dönemde Balkan Harbi, I. Dünya Savaşı ve İstiklal Mücadelesini damar damar hissederek şahsi hayatını elinin tersiyle itip bu uğurda kendini feda etmiş bir kahramandır...

Âkif'in hayatını incelediğimizde kelimenin tam anlamıyla onu bir 'Şahsiyet' olarak görürüz. Yaşamı ve eserleri Âkif'in hangi kaynaklardan beslendiğinin en bariz göstergesidir. Şahsiyeti, eserlerine

İlim Yayma Vakfı Bağışçısı

ÇETİN DİZDAROĞLU:**Bir Bağışçı İçin Vefatından Sonra Hayırla Yad Edilmekten Daha Büyük Bir Kazanç Olabilir mi?**

-Vakfımızın bağışçılarından Çetin Dizdaroğlu amcamızla birlikteyiz bugün. Onunla özellikle vakfımıza olan ilgisi, bir bağışçının hassasiyeti konusunda rahat bir sohbet edeceğiz. Öncelikle bizi kabul ettiği için kendisine teşekkür ediyoruz. Güzel bir ev sahipliği yaptı.

Çetin amca önce sizi tanımak istiyoruz. Çetin Dizdaroğlu kimdir?

Eski nesilden birisidir. Yaş aşağı yukarı 80 civarında.

-Nerede doğdunuz, tahsil hayatınız, iş hayatınız, bunlardan bahseder misiniz?

Efendim, Kastamonu'nun Daday ilçesinde 1939 yılında doğdum. Doğumumdan 3 ay sonra İstanbul'a gelip dedemin İstanbul'daki evine annemle beraber yerleşmişiz. Tarihi bir yer olan Beyazıt semtinde bulunan bu evde 46 sene yaşamış olduk. 1986'ya kadar. İlkokulu Koca Ragıp Paşa'da, ortaokulu Gedik Paşa'da, liseyi Aksaray Pertevniyal Lisesi'nde bitirdikten sonra yüksek tahsilimi -Sultanahmet'teydi o zaman- İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde tamamladım. Ondan sonra yedek subay olarak askerlik görevimi ifa ettim.

- 3 aylıkken İstanbul'a geliyorsunuz.

Evet. Dedemin babası Hacı Ruhi Efendi. O zamanın Kastamonu'sunun tüccarlarından biridir. O da dini, diyaneti çok yüksek olan ve hacı olan bir kişidir. Annemin annesi de öyle. 11 yaşında annemin annesinin babasının yazısı. (el işlemeyle yapılmış hattı gösteriyor) Yani annemin annesi.

-Anneannenizin hattı mı o?

Tabii. Bizzat kendi eliyle yazmış. Onun için çok değerli. Hem dedelerimiz tarafından, hem anne tarafından dini diyaneti çok yüksek bir ailenin çocuğu olduk. Onların içinde yaşadık. Allah kusurlarımızı affeyesin.

-İş hayatınızdan bahseder misiniz?

Askerden sonra iş hayatına atıldım. İş Bankası'na memur olarak girdim, müdür olarak emekli oldum. En son Eminönü Yeni Cami Şubesi'nde çalıştım. Aşağı yukarı 20 seneye yakın. Askerlik hizmeti de dahil olmak üzere 21,5 sene çalışmış oldum.

-Peki o 21,5 senede nasıl emekli oldunuz? Biraz erken olmuş sanki.

Siz bugünkü duruma göre konuşuyorsunuz. O zaman sigorta başlangıç tarihinden itibaren 25 yılı doldurduğunuz zaman emekliliğe hak kazanıyorsunuz. Benim gençken bir çalışmam vardı 1955 yılında. Kısa bir süre çalıştım ama sigorta primi yatmıştı. 25 yılı tamamlamış oldum o şekilde. İş hayatına da devam etmedim süre dolunca.

-Oturduğunuz semtin durumu nasıldı o zamanlar?

Beyazıt semti maneviyatı yüksek semtlerimizden biri-

dir. Üniversitesiyse, camileriyle bambaşka bir atmosferdir. Sultanahmet'te Sultanahmet Camii var, Çemberlitaş'ta başka bir cami var, Beyazıt'ta Beyazıt Camii var, kulesi var. Kahvesi de meşhurdur hemen caminin yanında.

-Gider miydiniz?

Tabii arada giderdik. Kahvede otururduk. O zaman semaver çayları vardı. Çaylar semaverde yapılırdı, kömürle kaynatılırdı çay olsun kahve olsun. Yani çok tarihi bir yerde yetiştik. O büyük camilerin yanı sıra, mahalle camileri de vardı. Mesela Soğanağa Camii'nde teravih namazları hatimle kılınırdı. Şimdi bilmiyorum, aynı durum devam ediyor mu?

Ben hatırlıyorum Ahmet Hamdi Akseki Bey -o zamanın Diyanet İşleri Başkanı-gelirdi Ramazan gecesinde hatimle namazlarını kılardı. Beyazıt Camii'ne özellikle Cuma namazları dedem beni de götürürdü. Mevlidlere götürürdü beni. Oradaki hoca hiç aklımdan çıkmıyor. Hacı Abdurrahman Gürses. Çok güzel Kuran-ı Kerim tilavet ederdi. Dedem onu çok methederdi. "O okuduğu zaman ben zevk alıyorum" derdi. Oralara her gittiğimde me-

zarını ziyaret ederdim. Öyle, sene 1951, dedemin memleketinden tanıdığı. Sûzizâde Hacı Tahir Efendi vardı.

-Nerede otururdu?

Sultanahmet Camii'nin baş imamlığını yapmış. Oradan Şehzadebaşı Camii'ne gidiyor. Oradan Cağaloğlu Camii'ne gidiyor. Nuri Osmaniye Camii'nde baş imamlık yaptıktan sonra sene 1951 yılında dedeme diyor ki: "Hilmi Bey hadi beraber hacca gidelim, orada kalalım." İfade bu. Dedem de: "Bu sene için hazırlığım yok, inşallah gelecek sene düşünüyorum" diyor. Hacı Tahir Efendi hacca gidiyor. Orada vefat ediyor. O zaman Cumhuriyet gazetesi vardı. Gazetenin yazdığına göre cenazesine yüzlerce, binlerce kişi katılıyor. Cenazesi omuzlarda giderken bir kâğıt parçası cenazenin üzerinden havalanıp düşüyor yere. Kâğıt Arapça. Okuyorlar, kâğıtta şu yazıyor. Allah'ın rahmeti üzerindedir. Neyse dedem vefat haberini alıyor, onun için dua ediyor. Sene 1952'ye geldiği zaman dedem hac için hazırlığını yapıyor. Hareket saati cumadan sonra. Beyazıt Camii'nde Cuma namazını kılıyoruz. Eve geliyoruz. Evin ihtiyaçlarını alıyoruz pazardan tabii. Yeşil-

köy Havaala'nı vardı o zaman, o zamanki uçaklar da pır pır uçakları 25-30 kişi alıyor. Yeşilköy'e doğru yolculuğa çıkıyoruz. Bana en son söylediği söz şu: "Bundan sonra evin erkeği sen olacaksın". Ben o zaman 13 yaşındayım. Siz ne anladınız şimdi bundan?

-Hissetmiş sanki.

Ben birden anlayamadım. Dedemde sağlık açısından önemli bir rahatsızlık yoktu. 68 yaşında vefat etti. Neyse o zamanki şartlar duyduğumuza göre şimdiki gibi lüks oteller falan yok. 4 kişilik koğuşlar var. Cidde'ye iniyorlar, otobüsle Mekke'ye gidiyorlar. Uçak Cidde'de arıza yapıyor. Ne olacak, ne edecek? Dedem hemen konsolosluklara başvuruyor. Durumu izah ediyor. Konsolosluk burada bir şirkete haber veriyor. Buradan yeniden bir uçak gönderiyorlar. Oradaki yolcular dedem için dua ediyor. Çünkü dedem emekli vali, bir unvanı da var.

Hacı olduktan sonra artık Türkiye'ye dönme vakti geliyor. Çok enteresan, Mekke'den Cidde'ye gidecekler, Cidde'den uçakla İstanbul'a gelecekler. Anlatılanlara göre o gece otel odasında sohbet oluyor, konuşmalar oluyor. Sonra uyku vakti geliyor. Yatıp uyuyorlar. Sabahleyin dönüş var. Otel odasında 4 kişi var. Sabahleyin kalkıyorlar bir bakıyorlar Hilmi Bey'den ses yok. Bir bakıyorlar ki vefat etmiş. Yani ruhunu o kadar rahat bir şekilde teslim etmiş ki kimse duymamış. Hiçbir sağlık problemi yok. Benim validem de öyleydi. Vefatında 2-3 dakika önce normal konuşuyorduk. Ben mutfağa geldim bir baktım

ki vefat etmiş. Ruhunu bu kadar kolay, rahat teslim etmek her kula nasip midir değil midir bilemem.

-Hacı Tahir Efendi'nin dediği gibi ikisi de orada kalmış oluyor.

O zaman 13 yaşında pek algılayamıyordum. Neyse vefatından sonra o zamanki adıyla daire vekili, imzalı mektup gönderiyor eve. Başınız sağ olsun Hilmi Bey Mekke'de vefat etmiştir. Cenazesi Cennet-i Mualla'ya defnedilmiştir. Büyük bir üzüntü içerisinde bu haber alınıyor. Benim o zaman aklım başıma geliyor, o sözünü hatırlıyorum. İnsan hayatında üzüntüler, sıkıntılar vardır. Acıların en büyüğü ölüm, bir ailede bir ölüm olduğu zaman çok acıdır. Ama insan hayatında bu vardır, bu gerçektir. Herkesin bunu düşünmesi lazım. Dünya kimsenin tapulu malı değil, sonsuza kadar yaşamak yok.

-Siz dedenizin vefatıyla ailenin yükünü evin erkeği olarak üstlendiniz. Zor olmadı mı bu sizin için? Henüz öğrenciydiniz. Yaş 13. Geçiminizi nasıl temin ettiniz?

Babadan kalma yetim maaşı vardı. Ev de dedemin eviydi. Geçim bakımından öyle çok bir sıkıntı çekmedik o zamanki şartlara göre. Zaten validem çok tasarruflu bir insandı.

-Daha önceki ziyaretlerimizde konuşmuştuk. Validenizle özel bir gönül bağınız var. Rahmetli Nezih Hanım'ı çok sevdiğinizi ifade etmişsiniz. Nasıl bir bağ idi o? Siz hatta ondan dolayı bazı fedakârlıklar-

da da bulunmuşsunuz onu üzmemek için. Gönülünüz kırılmaması için çaba sarf etmişsiniz.

Evet, benim valideme bağlılığım çok yüksektir. Ramazan ayları hatimle teravih namazını kıları. Maneviyatı çok yüksekti. İnanılmaz bir insandı. Yardımsever, fakirlere sahip çıkan, komşularıyla ilişkisi çok iyi olan biriydi. Tanıdıkları ondan hep sitayişle bahsederdi. Ben annemi kaybettikten sonra kendimi de kaybettim. Öyle bir insanı kaybetmek beni çok yıprattı. İnanılmaz bir insandı, filozof gibiydi aynı zamanda.

-Annenizin kırılmasından korktuğunuz için mi evlilik yapmadınız?

Eğer ben evlenseydim acaba bir uyumsuzluk olur mu ihtimali. Diyelim ki oldu öyle bir şey. Ben perişan olurum. Yani doğma büyüme zengin bir ailenin çocuğu değilim ki, benim için yıkım olurdu. Büyüklerimizin söylediğine göre bir mutfakta iki kadın olmaz. Es kaza bir uyumsuzluk, bir geçimsizlik olduğu zaman ne olur sizin durumunuz? İki arada bir derede kalırsınız, o da sizi yıkar. Onun için öyle bir ihtimali göze alamadığım için evlenmedim.

-Bu büyük bir fedakârlık tabi. Annenize karşı olan sevginiz, muhabbetiniz buna sebep olmuş.

Evlilik olayı kolay bir hadise değildir. Şimdi gazetelerde okuruz. Evlenmek ve boşanmak. Evlenenlerden çok boşananlar var şimdi. Evlenmeden evvel kişilerin birbirini çok iyi tanımaları lazım.

“

İnsan hayatında üzüntüler, sıkıntılar vardır. Acıların en büyüğü ölüm, bir ailede bir ölüm olduğu zaman çok acıdır. Ama insan hayatında bu vardır, bu gerçektir. Herkesin bunu düşünmesi lazım. Dünya kimsenin tapulu malı değil, sonsuza kadar yaşamak yok.

”

-Çetin amca siz hayırsever bir insansınız. Biraz önce de annenizin yardımseverliğinden bahsettiniz. Annenizden mi aldınız acaba bu özelliğinizi?

Hem dedemden, dedemin ailesinden hem de annemden bunları kazanmış oldum.

-İlim Yayma Vakfı'nı nasıl tanıdınız?

Beyazıt'ta bulunduğum zamanlarda 1952-1953 civarında zannediyorum İlim Yayma Cemiyeti kuruldu. O zaman öğrendiğime göre ben daha gençken, Sultan Hamam'da tekstil üzerine ticaret yapan bazı kişilerin İlim Yayma Cemiyeti'ne yardım ederek o cemiyeti kurduklarını duymuştum. Yıllar itibarıyla o cemiyet yine faydalı görevler ifa ettikten sonra zannediyorum o zamanki şartlara göre bir cemiyetin imkânları neyse bu vakfa devir olayı 1973 yılında gerçekleşiyor. İlim Yayma Vakfı'nı kurulduğu o günlerden beri tanyorum. Zaten benim büyüdüğüm ve eğitim gördüğüm Beyazıt bölgesindeydi. Çok güzel onurlu ve hayırlı faaliyetler yapıyor. Gayesi sayın cumhurbaşkanımızın üzerinde önemle durarak belirttiği gibi milli ve maneviyyatı yüksek gençliğin yetiştirilmesidir. Başta mütevelli başkanı olmak üzere, İlim Yayma Vakfı'na hizmet veren değerli personele sağlık, sıhhat ve afiyetler ile görevlerinde başarılar dileğimin kabulünü canı gönülden sevgi ve saygılarımı arz ederim. Yüce Allah yardımcıları olsun.

-Cemiyetten kimseyle tanışmış mıydınız?

Yok, olmadı hiç. Bağış yaptığım zaman vakıftaki görevlilerle görüşüyordum.

-Vakıfta ilk kimle görüştüğünüzü hatırlıyor musunuz?

İsmet Ağan Bey vardı. Ondan sonra Engin Bey geldi. İsmet Bey'le görüştük, Engin Bey'le görüştük.

-Bir de bizim vakfımızın bağışçılarından vefat edenlere sürekli hatimler, mevlitler okuyoruz, kandil gecelerinde dua ediyoruz. Vakfın bu yaklaşımını nasıl buluyorsunuz?

Şahane şahane. Vakfın maneviyyatı zaten çok yüksek olan bir kurum.

-Sizi bunlar memnun ediyor mu bir bağışçı olarak?

Vefat eden bir kişi götürüldüğü mezarda yattığı zaman ne dermiş? Yok mu benim için dua edecek olan dermiş. Beklentisi o. Vefat eden kişi için kimler onun isteğine, arzusuna, yakarmasına cevap verecek? Çoluğu çocuğu varsa onlar. Çoluk çocukta öyle bir istek yoksa geçmiş olsun. Onun için vakfın bu hizmeti çok çok önemli. Çok çok önemli bir görev ifade ediyor. Kesinlikle kendilerini kutlarım. Zaten esasına bakarsan o. Temelinde o yatıyor zaten.

-Bizlere, gençlere ne tavsiye edersiniz?

Şimdi yine bir özetleme yaparsak, Yüce Allah'ın ipine sınıksı sarılarak emir ve yasaklarına uyunuz. İyilikte ve güzellikte hayır ve hasenatta birbirinizle yarışınız. Üçüncü sırada hayvan hakları. Hayvan kanunu çıkıyor Temmuz'un başında. Allah (c.c) ne buyuruyor? "Benim yarattığım canlılara merhametle yaklaşınız. Benim size emanetim olan bu canlıları asla aç ve susuz bırakmayınız. Siz onlara merhametle yaklaşsanız ben de size merhametle yaklaşırım." Yüce Allah'ın merhametine mazhar olan kişi için bundan daha büyük bir kazanç ve mutluluk olabilir mi?

İncelikleri sıralamak gerekirse, daima iyi bir insan olmaya özen gösteriniz. Bunlar emir mahiyetinde. Tasarruflu olunuz, müsriflik yapmayınız. Dedikodudan, haramlardan uzak durunuz.

Gıybetle bulunmayınız. Sebepsiz ithamlarda bulunmayınız. İftira yanlına asla düşmeyiniz. İftira atmak veya iftiraya dâhil olmak yanında yalancı şahitlik de büyük günahlardan biridir. Maddi ve manevi hiç kimseye zarar vermeyiniz. Birbirinize nezaket ve saygılı davranmaya özen göstermenizin yanında daima sevecen bir kişiliğe sahip olunuz. Çok incelikler var ama özetle bunları söylemek istedim.

-Allah razı olsun Çetin amca çok teşekkür ederiz.

ÂKİF'ÇE KARİYER

Eğitim, kariyer ve değer; hayata bakışın üç boyutudur. Bu boyutlar, bakış açısına göre anlam kazanır. Bu bakış açısı Mehmet Âkif'te önce sorunu tespitle başlar. Ona göre Müslümanların en temel problemi sorunlu tevekkül anlayışıdır.

**“Çalış!” dedikçe Şeriat, çalışmadın, durdun,
Onun hesâbına birçok hurâfe uydurdun,
Sonunda bir de tevekkül sokuşturup araya,
Zavallı dîni çevirdin onunla maskaraya!**

Safahat'ta dile getirdiği yanlış tevekkül anlayışı, aynı zamanda Müslümanların tembellik ve cehaletlerinin de kaynağı olduğuna işaret etmiştir.

**Ey, bütün dünyâ ve mâfihâ ayaktayken, yatan!
Leş misin, davranmıyorsun? Bâri Allah'tan utan!**

Sorun tespitini yapan Mehmet Âkif, sorunların üstesinden gelinebileceği kanaatindedir. Bu hususta iki noktanın altını çizmiştir: Müslümanların cehaleti yemesi ve çok çalışarak bu sorunu çözmesi!

**Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol...
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.**

Görüyoruz ki; bilgi, akli temizler ve bilinç kazandırır- sa, ahlak akla hitap eder ve duyguları temizlerse ancak insan asalet kazanabilir. Böylece, kendine yetebilen, kendini ve çevresini tanıyabilen konuma erişebilir. Bu bütünlük Âkif'te şöyle yer bulur:

**Çünkü milletlerin ikbâli için, evlâdım,
Ma'rifet, bir de fazilet iki kudret lâzım.**

Bu doğrultuda temel hedef; öğrencinin hem dünyayı hem de kendisini keşfe izin veren bir eğitim peşinde olmasını sağlamaktır. Bu keşif, öğrencinin yaşamına başkalarınca ve önceden verilmiş bir anlamı üstlenme yerine, kendisi tarafından yeniden anlam verebilmeyi sağlayacaktır. Hayatın anlamını da değerini de yeniden ortaya çıkaracak hamle budur. Âkif'çe ifade etmek gerekirse;

**İm'ân ile baksak oluyor işte nümâyan.
Sa'dî bize göstermede bir meslek-i irfan
Bir gâye-i maksûda şitâb eyleyen âdem,
Tutmuşsa bidâyette eğer azmini muhkem,**

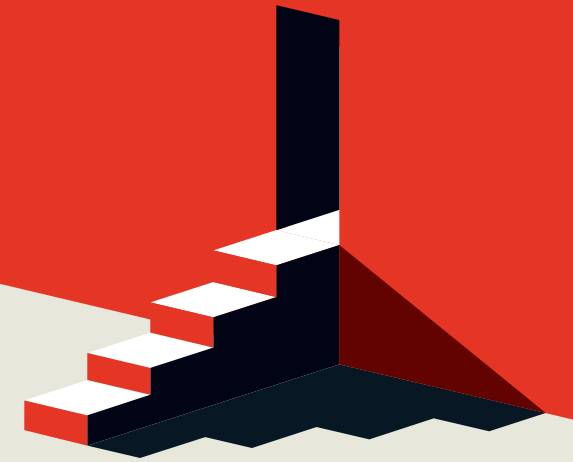
O halde; öğrencileri, yetenek ve keşfe, maddi ve manevi bir dengeye odaklayan değerlerde buluşturmak zorundayız. Bunun için önce onları, eleştirel düşünme becerisini hızlı test çözme kabiliyetinden daha önemsiz kabul eden bir eğitim sisteminin ese(i)ri olmaktan kurtarmalıyız. Böylelikle gerçek tevekkül anlayışı kazanılabilir ve atalet yerini gayrete bırakabilir. Âkif'in mısralarında bu durum şöyle yankılanır:

**Ecdâdını, zannetme, asırlarca uyurdu;
Nerden bulacaktın o zaman eldeki yurdu?
Üç kıt'ada, yer yer, kanayan izleri şâhid:
Dinlenmedi bir gün o büyük nesl-i mücâhid.
Âlemde «tevekkül» demek olsaydı «atâlet»,
Mîrâs-ı diyânetle yaşar mıydı bu millet?**

İnsanın kendine koşmasını ancak bu bilinç tetikleyecektir. Aksi takdirde kendi özünü keşfetme cesaretine kavuşmayan herkes avare kalacaktır. Gündelik telaşlardan vazgeçmeyi öğreten değerler sayesinde, eğitim ve kariyer sürecinde hayattaki “varlık-yokluk” dengesini korumak için sorumluluklarımızı yeniden kuşanmak bizleri bekliyor. Sorumluluklarımızı kuşanmak ya da kuşanmamak, işte bütün mesele bu! Âkif'in ifadesiyle;

**Bir baksana: Gökler uyanık, yer uyanıktır;
Dünya uyanikken uyumak maskaralıktır!**

İnsanı hayata bu sorumluluklarla hazırlayan bir aile, bir okul ve bir sosyal çevre üretmek bizlere düşüyor. Ailede başlayan eğitimi okulda değerlerle buluşturmak ve sosyal çevrede kariyerle eşleştirmek bizi bekliyor. Bu yolda korkma çünkü; “asrın idrakine” söyleyeceğimiz çok değerimiz var!

Mehmet Âkif'in Şiirlerinde İstanbul'un İki Yüzü

18.yy.dan itibaren Osmanlı'da, doğal olarak en çok da İstanbul'da birçok yeniliğin yaşandığı bir zaman dilimi başlamıştır. Savaşlar, yıkımlar ve yepyeni alışılmadık yapımlarla dolu bir yüzyıla gözlerini açan Mehmet Âkif; ne tam anlamıyla doğulu, ne de batılı olabilmiş bir "ara nesil" in yaşamını en canlı ve gerçekçi biçimiyle tasvir etmiştir.

Mehmet Âkif, içinde bulunduğu toplumu bir aydın olarak gözler önüne sermekle yetinmemiş, gördüğü aksaklıkları eleştirel bakış açısıyla yorumlayarak topluma hizmet gayesi gütmüştür. Bu sebeple etkileyici olmaya yalnızca estetik duygularla şiir yazar bir şairden çok daha fazla önem vermiştir diyebiliriz. Nefret ettiği şeylere karşı nefret uyandırmak, sevdiği şeyleri sevdirmek kolay değildir. Âkif bunu bilir, "Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bızâırım!" der.

Mehmet Âkif bu çatışmayı toplumsal mekanlar üzerinden ve bu mekanların klasik insan tipleri üzerinden aktararak somutlaştırmayı yeğlemiştir. Bu mekanlar doğruya, iyiye, güzele adalete, bilgiye ve bilince açılan kapı olarak gördüğü cami ve okul; bu iki mekanın karşısında da

sefil efkarın ve yozlaşmış insanların toplandığı yerler olarak meyhaneye ve kahve yer almaktadır. Bu yazıda Mehmet Âkif'in gözünden İstanbul'u bu iki uçta izlemek amaçlanmıştır.

Âkif'in İstanbul'a Bakışı

Âkif İstanbul manzaralarına sosyal bir gözlükle bakar. Fakir bir çocuğun çilesine şahit olurken, Küfe'deki gibi, mahalle de çocuğun kılığına bürünür, sefil yüzüyle çıkar karşımıza. Konu Osmanlı'da şehirciliğin geri planda kalmasıysa:

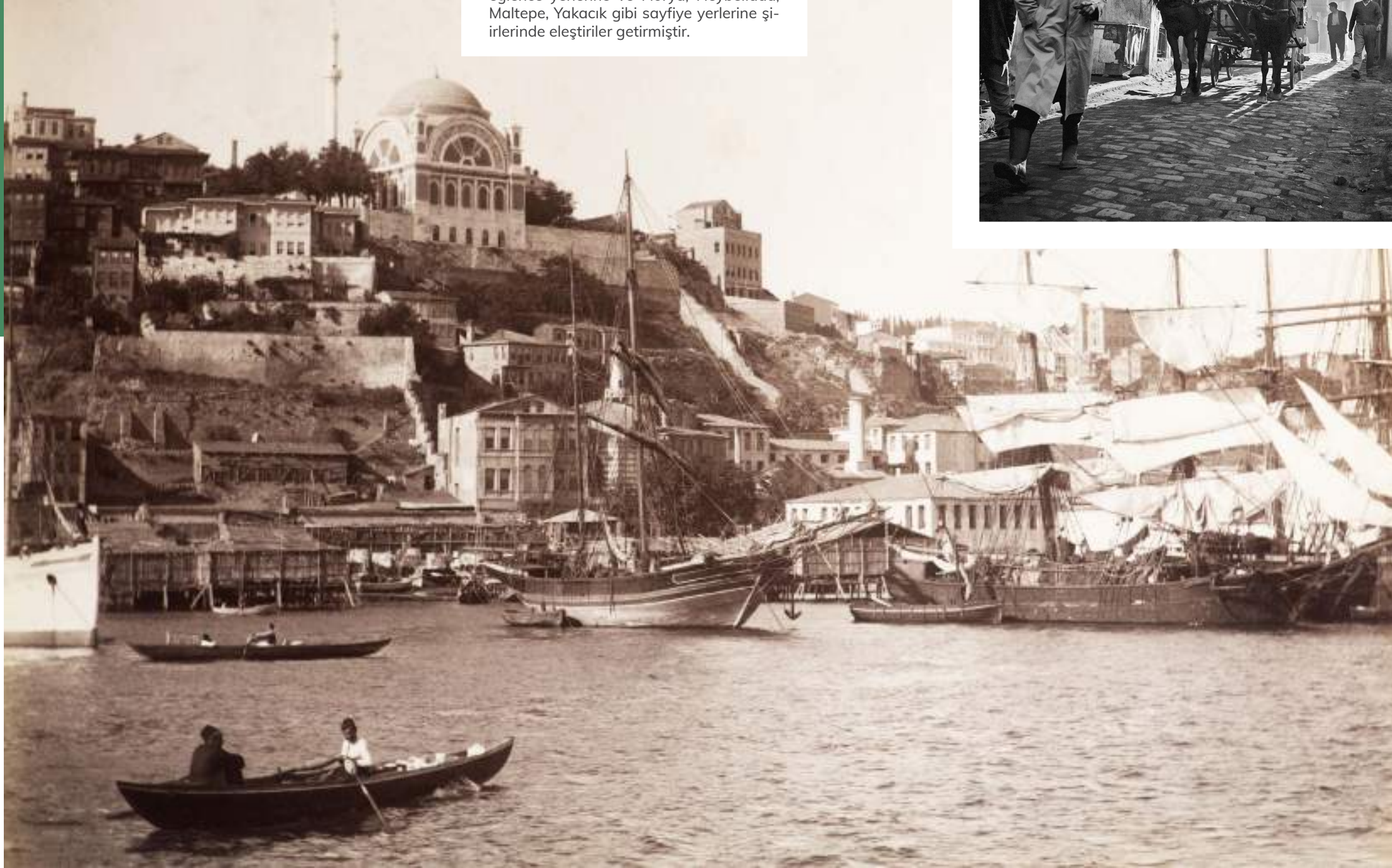
"Bizim mahalle de İstanbul'un kenarı demek / Sokaklarında gezilmez ki yüzme bilmeyerek!"¹ diyerek ironik bir lirizm yakalarken Osmanlı insanının birlik ve beraberliğini vurgulayacaksa Bayram şiirinde olduğu gibi, aynı mahalle her köşesinden mutluluk vesilesi çıkan, satıcı sesleri ve salıncaklarla şenlenen bir yer olur:

"Gelin de bayramı Fatih'te seyredin, zira Hayale, hatıra sığmaz o herc ü merc-i safa"²

¹Mehmet Âkif Ersoy, Safahat, 53.
²Age, 79.

O, İstanbul'un güzelliğine hayran bir şairdir. Fakat onu diğerlerinden ayıran nokta yine sosyal perspektifidir. Süleymaniye Kürsüsünde şiirinde Âkif'i Boğaziçi'ne, Haliç'e, daha çok boğazı süsleyen yalı ve camilere bakarken buluruz. İstanbul'u eserleriyle taze bir geline benzetir. Eminönü Camii onun için göğe yükselirken donmuş bir incidir. Nazarında her zaman daha önemli olan İstanbul'un doğal güzel-

liklerinin yanı sıra o güzelliklerin Osmanlı ile kazandığı mana derinliğidir. Bunlara paralel olarak şair geleneksel Türk-İslam kültürünü yansıtan Fatih, Üsküdar gibi semtlere daha çok sevgi ve merhametle yaklaşırken, Beyoğlu gibi kozmopolit eğlence yerlerine ve Florya, Heybeliada, Maltepe, Yakacık gibi sayfiye yerlerine şiirlerinde eleştiriler getirmiştir.

Âkif'in Gözünden Cami Tasviri

Safahat, Fatih Camii şiiriyle başlar. Bu mutlaka kastı bir seçimdir. İlk bölümde sabaha karşı bir mâbedin görünüşü tasvir edilmiştir. Gecenin yarı karanlığı ile ilhâd (dinsizlik) ve dalâlet (sapıklık) sembolize edilmektedir. Sabahın ilk ışıklarıyla beraber mâbedin görünüşü ise ikrar (tevhidin tasdiği) tezahürüdür. İkinci beyitten sonra artık karanlık yoktur. Sabahın perde perde açılışıyla bir ışık ve nur dalgası da caminin üzerinden yükselir. Onun loşluklar arasından yavaş yavaş görünmesi, âdeta güneşin doğuşu gibi ve onunla beraber adım adım ufukta tecelli eder. Artık yerde "sefil efkârlar" dolaşırken onun yanına dahi uğrayamaz:

"Yatarken yerde ilhâdiyle haşr olmuş sefil efkâr,
Yarıp edvârı yükselmiş bu müdhiş heykel-i ikrâr"³

Şair bu şiirinde seher, müstakbel, hakikat ve ziyâ kelimeleriyle bir uyum yakalamıştır. Tasvirde cami âdeta yaşayan bir hakikat savaşçısıdır. Her taşı ayrı mana haykırır, minareleri kollarıdır; pencereleri sır perdesi açılmış birer gözdür. Cami harekete geçmiş bir insanın nazlı yürüyüşüne benzetilmiştir:

"Kol açmış her menârı sanki bir ümmîd-i cür'etkâr!
O revzenler, nazarlardan nihan dîdâra müstağrak,
Birer gözdür ki sıyrılmış önünden perde-i esrâr"⁴

Bu şiirde camiyle iç içe bulunan insanlar, kendisi, babasıyla kız kardeşidir. Cami cemaatinin belki en temel özelliği meyhanedekilerin aksine mutmain olmuş, huzurlu bir kalbe sahip olmalarıdır. Bunlar namaz kılp dua ederek cami gibi aydınlık bir ruha kavuşmuştur. Fatih Camii'ni Fatih semtinin, Fatih'i İstanbul'un, İstanbul'u da dünyanın merkezi olarak gören Âkif'in bu şiirde babası ve kız kardeşiyle buraya yaptığı bir gezinin hatırlanması önemlidir. Küçük denecek yaşta yetim kalan şair için bu bir saadet zamanıdır.

Şairin eğitimle ilgili değindiği nokta genelde, Küfe şiirindeki gibi çocukların sosyal şartlar sebebiyle eğitim hakkından mahrum bırakılması ile ilgilidir. Kendisi de maddi zorluklar neticesinde hayata çok erken atılan şair için asıl hürriyet çocukların okula gidebilmesidir. Oysa Hürriyet şiirinde meşrutiyetin ilanı münasebetiyle okulların tatil olmasına anlam verebilmek onun için mümkün değildir.

"Zevk-i hürriyeti onlar daha çok anlamalı'
Diye mekteplilerin mektebi tekmiil kapalı"⁵

³Age, 37.
⁴Age, 37.
⁵Age, 216.

Âkif'in Gözünden Meyhane ve Kahve Tasviri

Âkif meyhaneye yaşamsal alanın dışın-
da yıkık dökük bir evden sonra rastlar:

"Bitince bir sıra ev, sonra bir de vîrâne
Dikildi karşıma han kılıklı bir meyhâne"⁶

Bu yerin dış görünüşünü "nefret verici
karanlık yer" olarak kodlar. Meyhane sa-
dece içinde değil kenarlarında bile aşağılık
rüzgârının estiği bir mekândır. İyilik ve yü-
celik ruhu ise onun içinden ve çevresinden
kaçmaktadır. Zemininden ümitsizlik inilti-
leri çıkmakta, karanlık saçan havasından
mezar karanlığı inmekte, dilsiz olmakla
birlikte ağlayan taşlarından feryatlar gel-
mektedir. Yıkılan yuvalar, dağılan aileler
mezarlarından çıkmış meyhanenin duvar-
larındaki çatlaklarda hasret ağızları açmış
inlemektedirler. Titrek ışığıyla karanlığı da-
ğıtamayan kandilden ortalığa bir yas is-i
çökerken toprağından sönen ocaklar yük-
selmektedir.⁷ Sedir hurda ve eski püskü, is-
kemleler sakat ve bacaksız; şişeler kırık dö-
kük, sandık kirli, lamba ıslıdır. Ortalığı tam
aydınlatmayan lamba, isli bir zulmet yay-
makta ve bu izbe mekâna bir vahşet ha-
vası vermektedir. Son olarak bu manzarayı
sakinin çirkin ve melun sureti tamamlar.

Bu mekâna girdiğimizde "sefil bir soh-
bet" içinde yer alan insanlar başıboş, ser-
seri ve insanlıktan çıkmış olarak betimlenir.
Bu insanların hayalinde ne bir geçmiş ne
bir gelecek beklentisi vardır. Utanma duy-
gusu, yüzüsu artık içkiler gibi yere dökül-
müş emel ve arzular kırık kadeh gibi çöpe
atılmış, ayaklar altında dolaşmaktadır.⁸
Manzumede çocuklu zavallı kadın kocasını
bulmak için girmiştir meyhaneye. Kocasını
derdini anlattığında herkesin ona hak ve-
receğini sanır. Oysa aradığını bulamamış,
kocasını onu meyhanede boşamıştır.⁹

Âkif'in şiirinde mahalle kahvesi de diğer
bir yozlaşmış mekan olarak karşımıza çık-
maktadır. Şarkın bakılmayan yarası, haya-
tımızdaki gedik, yüz karası, batakhane gibi
terimlerle tasvir edilir. Burası insanı uyuş-
turan tüketen sefil hale getiren bir mekân-
dır ve "her yerde"dir.¹⁰ Kahvecisinden oyun
oynayanlarla, oturanlardan bir gruba ka-
dar birçok kişiyi betimleyen Âkif bu kim-
selerin birçok manevi değerden yoksun
 olduklarını bildirir.¹¹

Sonuç

Kahve ve meyhane tasvirle-
rinde dikkat çeken nokta mey-
hane yarıklarının içi boşluk ve
sessizlikten kahvelerininin ha-
tıra kusmasıdır. Bu bizi geçmişe
götürür zira kahvehaneler ona
göre ecdadımızın en hatta belki
yaptığı tek kötü şeydir ve toplum
diğer güzellikleri yıkarak her yeri
onlarla doldurmaktadır.

Diyaloglu şiirlerinde benzer
argo ve kaba sözler hem kahve
hem meyhane için kullanılmıştır.
Burada dikkati çeken nokta ko-
nuşmaların çok kötü değil çok
boş olmasıdır. Âkif'in tahammül
edemediği nokta da budur. Şair
kahve ve meyhane topluluklarını
insani değerlerden yoksun, ruhu
taşlaşmış yahut ruhtan soyut-
lanmış olarak ele alır. Gözleri
unutkanlıkla donuk donuk ba-
kar. Tam tersine sabah camiye
giden insan dinçleşmiş
ayrıca ibadet ederek ru-
hunu dinlendirmiş, ahlak
ve ar sahibidir. Camii ce-
maatinden insanlar sos-
yal meselelere duyarlıdır.

Âkif'in en korktuğu şey-
lerden biri şüphesiz aile
kurumunun yıkılmasıdır.
Bu yüzden ailenin karşı-
sındaki her şeyin karşısın-
dadır: "Lakin Allah etme-
sin, bir düşse şayet, ailat /
En kavi kollarla hatta kal-
kamaz imkânı yok"¹²

Fikrini yukarıdaki me-
kanların tasvirinde tat-
bik ettiğini görmekteyiz.
Meyhanenin yıkık evler-
den sonra gelmesi bunu
simgelemektedir. Âkif'in
Fatih Camii'ni merkeze
oturturken meyhaneyi
izbe bir sokakta viran bir
evden sonra gelmesi tas-
viri meyhaneyi hayattan
soyutlamak amacı güder.

KAYNAKÇA

ERSOY, Mehmet Âkif. Safahat. Haz., Dr.
Cengiz Zengin, Bilgeoğuz yay., İstanbul,
2012.

KAVAS, Ebru. "Mehmet Âkif Ersoy şi-
irinde II. Meşrutiyet İstanbul'unun sosyal
tipleri" 1. Uluslararası Mehmet Âkif Ersoy
Sempozyumu.

AYDOĞAN, Bedri. "Mehmet Âkif Er-
soy'un meyhane ve mahalle kahvesi şiirleri
üzerine bir değerlendirme" Türkoloji Araş-
tırmaları, 1997.

ÖZER, Hanife. "Safahat'ta İstanbul ve
semtlerinin tematik tasvirleri" Uluslararası
Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2013.

SEVGİ, Ahmet. "Cemiyet ıstırapı ve Meh-
met Âkif " Türkoloji Araştırmaları Dergisi,
1997.

⁶Age, 66.

⁷"Hurûşan bâd-ı süfliyyet derû-
nundan, kenarından;
Girizan rûh-ı ulviyyet harîmin-
den, civarından,
Çıkar binnâle-i nevnîd hâk-i
raşe-dârından,
"Çöker bir dâd-ı matem titreyen
kandil-i târından; /Sönüp
gitmiş ocaklar yükselir güya
gubârından! /Giren bir kerre
nadimdir hayât-ı müstedârından;
/Çıkan âvâredir artık cihanın kâr
û bârından. " İçeri girdiğimizde
ise pis, kokuşmuş bir ortalama
karşılaşılar.
"Basık tavanlı, karanlık, sefil bir
dükkân; İçinde bir masa, yâhud

civar tabutluktan/Atılma çok
âlâ görmüş acıklı bir teneşir! "
age, 67.

⁸"-Ömer, ne nazlanıyorsun? Biraz
da sen söyle./Nezâil olmuşum
Ahmed, bırak, sesim yok hiç...
/Sesim mi yok? Açılır şimdi: Bir
imam suyu iç!" age, 67.

⁹Age, 67.

¹⁰"Muhit-i levşine dolmuş ki
öyle manzaralar/Girince nûr-ı
nazar simsiyah olur da çıkar!/
Yatar zemîn-i sefilinde en kesif
eşbâh, /Yüzer havâ-yı sakilinde
en habîs ervah./Dehan-ı lâ'nete
benzer yanıklarla tavan./Kusar

içinde neler varsa hatıratından!"
age, 151.

¹¹"-Hasan, bizim yeni damat
ne oldu anlamadık;/Görünmü-
yor?/-Karı koy vermiyor; Herif
kılıbık./Evinde çan çan eden
erkeğin de aklına şaş... "
Ya da:
"-Karışmasın işin olmaz değil
mi? Sen de bunak!/-Gelirsem
öğretirim şimdi.../Ay şu pampine
bak! Gelp de öğreteceğim... me-
zarca Mahmud'a git! /Bir üflesem
gidecek ha... Tirit mi sade tirit!"
gibi age 155.

¹²Age, 256.

SALGIN HASTALIKLARDA İSLAM VE BİLİM; KARANTİNA VE MESAFE

"Bir keresinde Ebu Derda şöyle sormuştu: Ey Allah'ın Resulü, hastalığımı tedavi edip şükretmem mi daha hayırlı yoksa hastalandığımda ona sabırla katlanmam mı? Bunun üzerine Allah'ın Resulü şu cevabı verdi: Gerçek şu ki Allah senin gibi sağlıklı kimseleri sever." Hadis-i Şerif)

Dünya Tarihi'nin akışında da önemli bir yere sahip. Salgın hastalıklar için birçok alim, sahabe farklı görüşlerde ve uygulamalarda bulunmuştur. Süregelen COVID-19 pandemisinde de, farklı bilimsel bakış açıları ortaya çıkmaya kümülatif bir şekilde devam etmektedir. Her dönem farklı yollar izlense de bugüne kadar Tıbbu'n- Nebevî'nin verdiği bilgiler doğrultusunda da, salgın hastalıklar için izlenen temel yol şudur: bir yerleşim merkezinde bu hastalık(veba veya başka bir salgın hastalığı) meydana çıkarsa yerleşim merkezinin çevresinde doktor ve yardımcılarının dışında herhangi bir insanın oraya girip çıkmasını önleyecek bir kordon oluşturulur. Günümüz pandemisinin önlenmesi için de eski tıbbi kurallar çerçevesine benzer karantinalar oluşturuldu. Karantinalar, insanların virüsün yayılmasına etki etmemesi ve daha az yayılım göstermesi için gerekli bir adımdır. Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğu zikredilir: "Cüzzamlı(Karasu salgınının bedene tamamen yayılması sonucu meydana gelen bayağı bir salgın hastalıktır.) kişiyle aranıza bir veya iki süngü boyu uzaklık bırakarak konuşunuz." Osmanlı

Tıp ilimleri, yaklaşık 14 asrı kapsayan Güney İspanya'dan Bengal'e geniş bir coğrafi alana yayılmış olan kapsamlı bir sahadır. İnsanlık tarihinde, siyasi, ekonomik, askeri ve sosyal alanda da derin izler bırakan birçok farklı salgın hastalık felaketleri yaşanmıştır. Kudüs yolu üzerinde bulunan Filistin'deki Amvâs köyü, İslam tarihinde salgın hastalıkların çıkış yeri olarak tanınmıştır. İslam tarihinde ise daha çok salgın hastalığın çıkış yeri olarak akıldadır. Amvâs, zuhur eden salgın hastalıklar sebebi ile "Amvâs Taunu" (Kara Ölümü: Vebası) olarak tarihi kayıtlara geçmiştir. Benzer şekilde Mısır'da da, sel sularının sebep olduğu ölümcül veba, "Carif Taunu" diye anılır. Üç günde 70 bin kişinin öldüğü rivayet edilir. Birçok can ve mal kaybına sebebiyet veren salgın hastalıklar

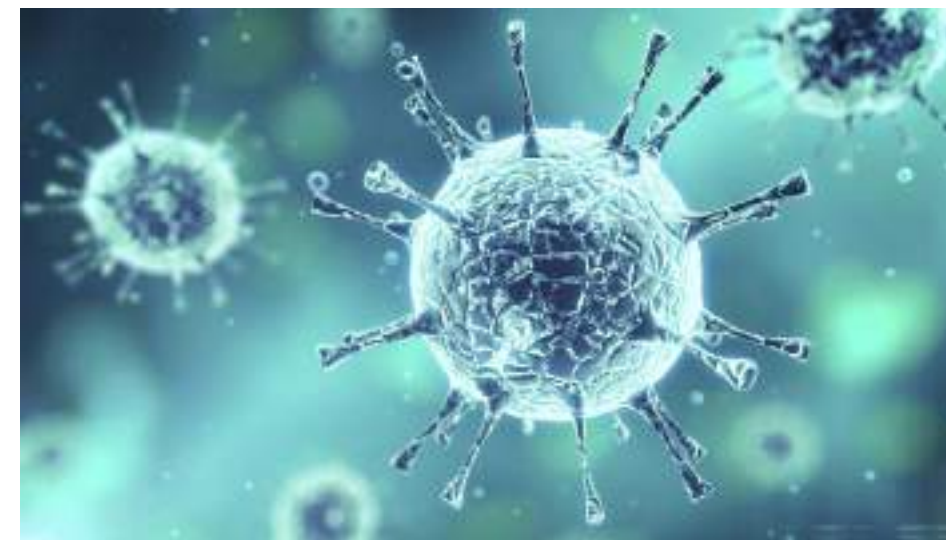

salgınlarında vebanın bulaşma hızını arttıran nedenlerin; şehirlerdeki aşırı insan kalabalığı, devletin kara ve deniz ticaret yolları üzerinde bulunması gibi nedenler olduğu görülmüştür. Osmanlı Devleti'nde vebanın etkileri üzerine ilk 1838 yılında resmi olarak karantina kararı alınmış ve bu doğrultuda da ve 1839 yılında Karantina Nazırlığı kurulmuştur¹. Günümüz COVID-19 salgınında da maske, mesafe ve temizlik üçlemesinin temel amacı salgının sebep olacağı zararları önlemek ve salgının azalmasını sağlamaktır. SARS CoV-2 virüsü, damlacık, hava ve ağız burun salgıları ile bulaşan bir virüsdür. Virüs ile enfekte olmuş bir hastanın, hapşırması, ya da konuşması, damlacıkların havaya saçılmasına sebep olur. Daha sonrasında ise bu virüs,

enfekte olmuş hastanın yakınında bulunan kişilerin ağız, burun veya göz mukozasına temas edebilir ve sağlıklı kişinin de enfekte olmasına neden olabilir. Aynı zamanda, virüsün bulunduğu ortamdaki nesnelere dokunduktan sonra virüsün ağızımıza veya burnumuza temas etmesi de birer bulaş sebebidir. Benzer olarak, Peygamber Efendimiz cüzzamlı bir kişiye yak-

laşmayı yasaklamış, bununla da Cenab-ı Hakk'ın hastaya yaklaşmayı, hastalanmayı çabuklaştıran sebeplerden kıldığını açıklamak istemiştir. Günümüz COVID-19 salgınında da mesafe kurallarına uymak ve bulaş hızını azaltmak insani ve ilmi bir görevdir.

İslam dünyasında bilim ve entelektüel yaratıcılık 12. yüzyıla kadar yoğun bir şekilde görülmüştür. Hastalık ve hastalık tedavilerinde, Medine öncesi zamanlardaki tıp bilgisinin günümüz zamanına kadar geldiğini ve uygulandığını görmekteyiz. Var olan bilgi ve birikimler sayesinde iyileşmeler ve kontrol altına almalar daha hızlı gerçekleşmiştir. Elbette bu yüzdendir, insanoğlu var olduğundan beri özellikle de tıp ve sağlık alanında geçmişten yararlanmaktan geri durmamıştır.

¹Adnan Demircan, İslam Toplumu Salgın Hastalık ve Afetlerle Nasıl Mücadele Etmisti?, Derin Tarih Dergisi, Mart 2020.

Surnâme-i Vehbî'ye Konu Olan Şenlik Yemeği 'Pilav'

Osmanlı medeniyetini oluşturan unsurların başında "Osmanlı Mutfak Kültürü" yer almaktadır. Osmanlı mutfak geleneğinde önemli yeri olan yemeklerden birinin de 15. yüzyıldan itibaren tüketimi ve sosyal itibarı giderek artan 'pilav' olduğu bilinmektedir.¹

Bu çalışmada Osmanlı kültüründe sofraların vazgeçilmezi olan 'pilav' Levnî'nin Surnâme'sinden konuya uygun sahneler seçilerek işlenmiştir. Çalışmada; konunun dışardan nasıl gözüktüğüne dair fikir vermek amacıyla Osmanlı tarihi araştırmaları için ana kaynaklardan olan seyahatnamelere yer verilmiştir. Ayrıca bu alanda yazılmış öncül kaynaklar ve makaleler detaylı olarak incelenmiştir.

Sur düğün, nâme ise defter manasına gelmektedir.² Osmanlı sosyal ve kültürel yaşantısını anlamakta bu minyatürlü yazmalar, çok önemli görsel kaynaklar olarak bilinmektedir.³ Osmanlı Devleti'nde saray geleneğinin yerleşmesi ve merkezi idarenin otorite, gösteriş ve eğlenceye ağırlık verilmesinden sonra Surnâmeler konu olan düğün eğlenceleri artmıştır. Surnâmelerde yer alan minyatürler dönemin şenlik yemek kültürü hakkında detaylı bilgi vermektedir.

Araştırmaya konu olan Surnâme, Sultan III. Ahmed'in oğulları 10,5 yaşında Şehzade Süleyman, 3 yaş 2 aylık Şehzade Mehmed, 3 yaş 10 aylık Şehzade Mustafa ve 2 yaşında Şehzade Beyazid için düzenlediği 23 gün süren sünnet düğününü anlatan Surnâme-i Vehbî'dir. Kitabın yazarı hafız Mehmed Efen'dir. Fakat son eserlerde adı Mehme Hazin (tevazu) olarak geçmektedir. Düğünü tasvir eden ressam ise Levnî'dir. Düğünün yapıldığı dönem Nevşehirlî İbrahim Paşa'nın sadrazam

olduğu 1718-1730 yılları arası "Levnî Devri" olarak adlandırılmıştır.⁴ Osmanlı Surnâme geleneğinin parlak örnekleri bu dönem üretilmiştir.

Pilav ulaştırılması zor, pahalı bir ürün olduğundan dolayı 17. yüzyılın sonuna dek "elit" bir kesimin yiyeceği konumunu korumuştur.⁵ Pilav törenlerde ikram edilen ritüel nitelikte bir yemektir. Yeniçerilerin 'çanak yağması' olarak adlandırılan bu ritüel kapsamında, şehzadelerin sünnet düğünlerinde yeniçerilere yere serilmiş tabaklarda pilav ve zerde verildiği bilinmektedir. Şenliğin ziyafete dönüşmesi olarak da yorumlanan 'çanak yağması' etkinliği Osmanlı geleneğine özgü bir törendir.⁶

(Resim 1) Gösterilerin başlamasını, zengin bezemeli örtüleriyle dikkat çeken alçak bir makad üzerine bağdaş kurarak oturduğu çadırında izleyen padişah ve sadrazam ile yeniçerilere verilen ziyafet, karşılıklı sayfa-larda sunulmuş, düğün iki farklı aşamasıyla anlatımda canlılık sağlanmıştır. Yeniçerilere haftada iki gün verilen yemekten daha özenli bir ziyafet verilmesi kararlaştırılmıştır. Yeniçerilerin 'çanak yağması' olarak bilinen yemeğe hücumları, Levnî tarafından gülmece yönü ağır basan bir bakış açısıyla verilmiştir; metinde de "Kapıcılar Pişkeçcisi'nin 'Na'mâ-yı şehinşâhî-i yağmadan alan alsın!' diyerek izin vermesi üzerine üsküflü şahbazlar, keklîği kanaryaya süzülüşü gibi, pilav ve zerdeye öylesine atıldılar ki, çanaklar pırıl pırıl temizlendi..." ifadesiyle betimlenen sinideki pilav ve zerdeye koşarken düşmemesi için başlıklarını tutan, aralarında konuşma figürler ve en önde yemek tablasına ilk ulaşmış olan sahneye gerçek bir canlılık katar.⁷ Osmanlıda gelenek olan bu tavır sultanın⁸ hayırseverliğine karşı minnettarlık göstergesi olarak sergilenmektedir. Dola-

¹Çanak Yağması, Surnâme-i Vehbî, TSM (İrepoğlu, 2018).

²Halil İnalıcak, Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2014. Seyit Ali Kahraman, "1720 Şehzadelerin Sünnet Düğünü." Kitap Yayınevi, İstanbul (2008).

³Mert Ağaçoğlu, "Osmanlı Tasvir Sanatı'nda Surnameler", Akade-

mik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 66, Mart 2018, s. 318-342.

⁴Kahraman, a.g.k., 2008.

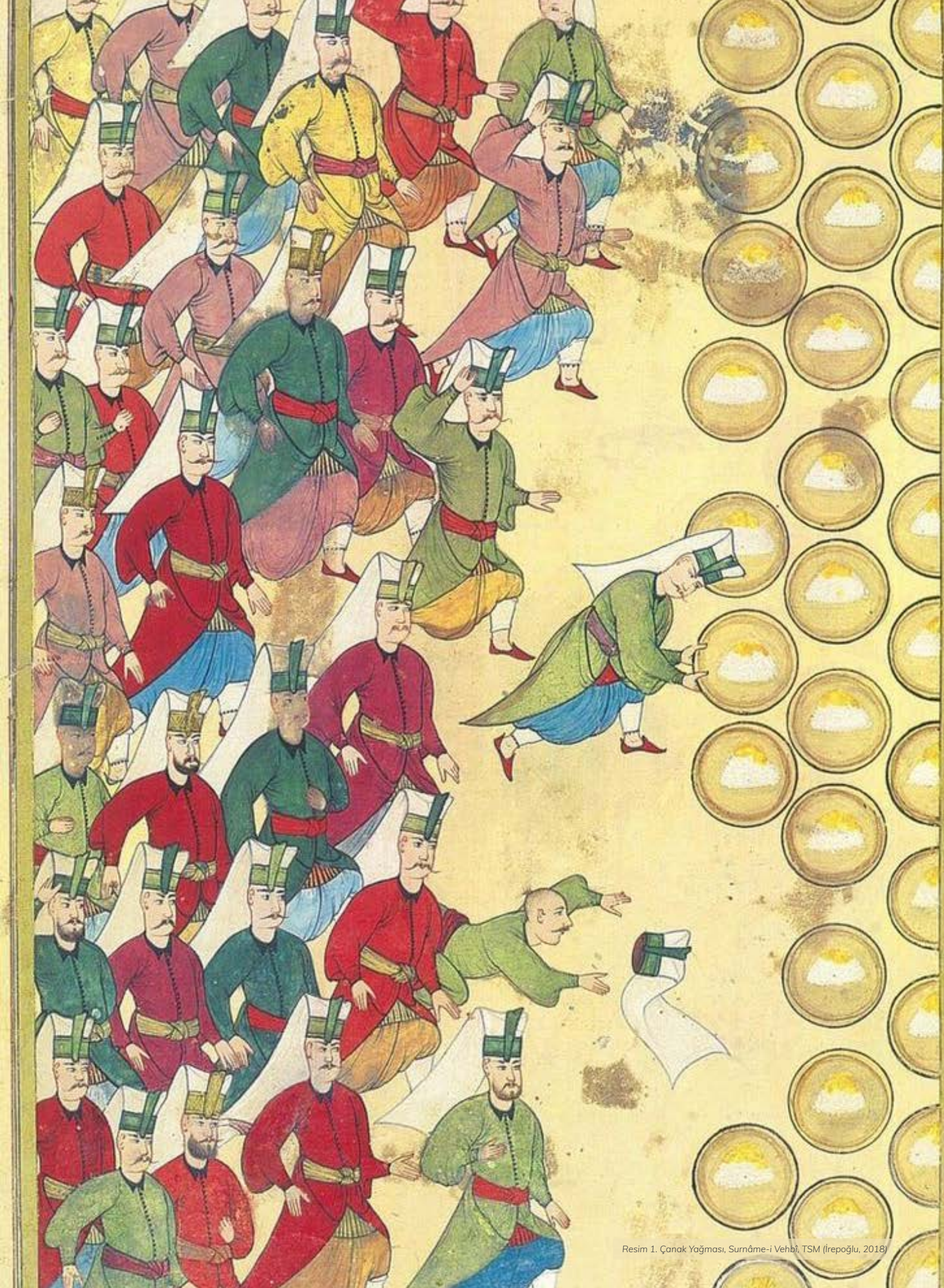
⁵Stefanos Yerasimos, "Sultan Sofraları" 15. ve 16. Yüzyılda Osmanlı Saray Mutfakları." (2002).

⁶Gizem Tatlıcı, "Görsel belleğin içinde Türk resminde yemek

kültürü." (2018).

⁷Gül İrepoğlu ve Hadiye Cangök Kahraman, a.g.k., 2008.

⁸Serap İlayıcı Tekbaş, Surnâme-i Vehbî minyatürlerindeki eğlence sahnelerinin resim eğitimi açısından incelenmesi. Diss. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Resim 1. Çanak Yağması, Surnâme-i Vehbî, TSM (İrepoğlu, 2018)

Resim 2. Levni, Surnâme-i Vehbî y. 85b ve 86a, TSM A3593 (İrepoğlu, 2018).

ysıyla şenlik, tören, gösteri gibi performans unsuru içeren kültürel formlarda yemek ve yemekle ilgili ritüeller oldukça önemlidir.

Mehmed Efendi, Surnâme-i Vehbî'nin birinci gün şöleni anlatımında çanak yağması için şu sözleri yazılmıştır. "Bu sırada yeniçerileri, bayram divanı gibi yeniçeri otağ-ı hümayun önünde hazırlanan pilav ve zerde seğirip yağma eylediler."⁹

Bu tip eğlencelerde sadece Osmanlı tebaası değil yabancı diplomatlar ve seyyahlarda bulunmaktadır. Osmanlı coğrafyasına çeşitli sebeplerle gelen Batılı seyahatçıların eserlerinden aktarılan bilgiler incelendiğinde Osmanlı yeme kültürü anlatılırken 'pilav' hakkında oldukça fazla bilgi verildiği tespit edilmiştir.

Osmanlıda pilav tüketimi hakkında William Wittman (2011) seyahatnamesinde şu bilgileri vermiştir:

"Eti çok seyrek yiyorlar, ama yedikleri zaman yanına, adına pilav dedikleri, pirinçten yapılmış, çok lezzetli ve doyurucu bir yemek ekliyorlar. Esas içecekleri su..."

17. yüzyılın sonlarında sarayı tasvir eden Jean-Baptiste Tavernier, sarayda günde iki öğün

yemek yenildiğini etin ve pilavın saat 3-5 arasında yenilen akşam yemeğinde tüketildiği bilgisini vermektedir.¹⁰

Wittman seyahatnamesinde Türk ordusunun askerlerinin pilav tüketiminden bahsetmektedir. Bunun sebebi yine paragrafın başında yer alan hayvansal ürün tüketilmediğinden kaybolan enerji kaynağını yerine getirmek olabilir. Çünkü pirinç pilavı besin değeri düşük bir yiyecek olmasına rağmen içinde B grubu vitaminleri içerir ve kolay ulaşılabilir enerji kaynağıdır. Ayrıca kan şekeri anlık yükselttiğinden cephelerde kullanılıyor olabilir.¹¹

Resim 3. Levni, Surnâme-i Vehbî y. 85b ve 86a, TSM A3593 (Kahraman, 2008).

⁹Kahraman, a.g.k., 2008.

¹⁰Jean Baptiste Tavernier, 17. Yüzyılda Topkapı Sarayı, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2010.

¹¹Yasemin Solmaz ve Dilek Dülger Altın. "Türk Mutfak Kültürü ve

Beslenme Alışkanlıkları Üzerine Bir Değerlendirme,"Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi 1.3 (2018): 108-124.

¹²William Wittman, Osmanlı'ya Yolculuk 1789-1800-1801, çev. Belkis Dişbudak, Odtü Yayınevi,

2011.

¹³Kahraman, a.g.k., 2008.

¹⁴İrepoğlu, a.g.k., 2018.

¹⁵Kahraman, a.g.k., 2008.

"Hayvansal besin yeme lüksüne pek seyrek erişebilmektedirler. Yedikleri zaman da en çok sevdikleri, pilav eşliğinde, koyu bir et suyu içinde koyun eti, kümes hayvanları veya benzerleridir. Ama böyle bir lüks, Türk ordusunun taburlarını dolduran askerlerin çoğunda pek sık rastlanmaz."¹²

Resim 3'te genel 2'de detaylı yer alan altıncı gün ziyafetini konu alan minyatürde (saat yönünde) birinci sofrada Vezir-i Azam, Şeyhülislam, Maktulzade Ali Paşa; ikinci sofrada Silahdar İbrahim Paşa ve bölük ağaları, kethudaları; üçüncü sofrada Defterdar Efendi ve aşçı bölük kethudaları son olarak ise dördüncü sofrada çavuşlar yer almaktadır.¹³ Verilen ziyafette sayfaların ortasında yer alan 'divanı' giysileriyle katılan seçkin konukların dizildiği görülmektedir. Resim 2'de ayrıntılı olarak yer alan yayvan porse- len kapta hoşaf, alttakilerde yayvan gümüş kapta tepelene pilav bulunan gümüş siniler bulunmaktadır. Sofra betimlemesi kullanılan renk ve motiflerle yapıtın karakteristik sahnelerinden biridir. Yemek sırasında birbiri ile konuşan ya da ellerindeki kaşıklar ile yemek yiyen konuklar doğal pozları ile sahneye canlılık katmaktadır.¹⁴

Resim 4'te birinci sofrada sadrazam tek başına resmedilirken, üçüncü sofrada Rume- li ve Anadolu kazaskerleri yer almaktadır.¹⁵

Resim 4. Levni, Surnâme-i Vehbî, y. 21b ve 22a, TSM A3593 (Kahraman, 2008).

Resim 5'te yer alan beşinci gün verilen ziyafette birinci sofrada defterdar efendi ve dokuz hatip efendi oturmakta. İkinci sofrada on adet hatip efendi, üçüncü sofrada ise on adet imam ve hatip efendiler oturup çadır yanında oturan efendilere de dört adet sofraya döşenmiştir.¹⁶ Bu iki minyatürde otağ-ı hümayun önünde devletin üst kademelerindeki kişilerin bulunduğu sofralarda da tablalar ile pilav ve zerde ikram edilmiştir. Araştırmaya konu olan tüm minyatürlerde düğünün baş karakteristiklerinden biri olan ziyafetler betimlenmektedir. Bu ziyafetler Osmanlı devlet hiyerarşisinin bir örneğini vermektedir.¹⁷ Yenilen yemeğin türü, yemek yiyen kişinin nerede oturduğu o kişinin sosyal ve politik hiyerarşi kimliği hakkında bilgi verir. Surnâme-i Vehbî'de bulunan minyatürlerde bu düzene oldukça dikkat edilmiştir. Pilav, bu sofralar için hiyerarşi göstergesi olan yemeklerden biri olarak bilinmektedir. Bu durum pilavın Osmanlı yemek kültüründeki önemine işaret etmektedir.

Tören için hazırlanan malzeme listesinde Kahraman,¹⁸ düğün ziyafetinde pilav ve zerde için İzmit kazasından üçte biri küçük ve üçte biri büyük 10.000 adet ağaç sini, Tekirdağı, Şarköy, İncecik ve Bursa sancağında Göynük, Gölpa- zarı, Yenice ve Taraklı kazalarından 7900 adet tavuk ve 1450 adet Mısır Tavuğu (hindi) ve 3000 adet pirinç satın alındığını aktarmıştır. Sipariş edilen sinileri aşağıda yer alan minyatürlerde detaylı olarak görmekteyiz. Bu bilgilerde şenliklerde kurulan sofralarda pilavın varlığını göstermektedir.

¹⁶Kahraman, a.g.k., 2008.

¹⁷İşıkortan, a.g.k., 2017, İrepoğlu, a.g.k., 2018.

¹⁸Kahraman, a.g.k., 2008.

KAYNAKÇA

Ağaoğlu, Mert. "Osmanlı Tasvir Sanatı'nda Surnameler", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 66, Mart 2018, s. 318-342.

İnalçık, Halil. Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2014.

İrepoğlu, Gül, and Hadiye Cangöçke. Levni: nakış, şiir, renk. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999.

Kahraman, Seyit Ali. "1720 Şehzadelerin Sünnet Düğünü." Kitap Yayınevi, İstanbul (2008).

Kutlar-Oğuz, Fatma Sabiha, and Fazile Eren-Kaya. "Ziyafet Defteri'nden Pilav Kasidesine." Ziyafet Defteri'nden_Pilav_Kasidesine (1).pdf Erişim Tarihi: 28.01.2021.

Solmaz, Yasemin, and Dilek Dülger Altın. "Türk Mutfak Kültürü ve Beslenme Alışkanlıkları Üzerine Bir Değerlendirme." Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi 1.3 (2018): 108-124.

Yerasimos, Stefanos. "Sultan Sofraları, 15. ve 16. Yüzyılda Osmanlı Sarayı Mutfakları." (2002).

Tatlıca, Gizem. "Görsel belleğin içinde Türk resminde yemek kültürü." (2018).

Tavernier, Jean Baptiste, 17. Yüzyılda Topkapı Sarayı, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2010.

Tekbaş, Serap İrleyici. Surnâme-i Vehbî minyatürlerindeki eğlence sahnelerinin resim eğitimi açısından incelenmesi. Diss. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Wittman, William. Osmanlı'ya Yolculuk 1789-1800-1801, çev. Belkis Dişbudak, Odtü Yayınevi, 2011.

Resim 5. Levni, Surnâme-i Vehbî y. 68b-69a, TSM A3593 (İrepoğlu, 2018).

MAIMONİDES (İBN MEYMÛN)'İN TANRI TASAVVURU

Öncelikle Maimonides'e göre herkes, metafizik ilmine girişmemeli, nefsinin ve ahlakını terbiye etmemiş ve bedeni arzularını öldürmemiş bir kimse yüce ve engin metafizik ilminden uzak durmalıdır. Ancak burhani önermeler, kıyasın ilkeleri ve mantık ilmi tahsil edildikten sonra bu ilme girilebilir.¹ Halka ve çocuklara Tanrı'nın sıfatları, Tanrı'dan bunların nasıl nefyedileceği, Tanrı'ya nispet edilen sıfatların anlamı, Tanrı'nın yarattığı şeylerin yaratılışına ilişkin bilgiler, Tanrı'nın meşîet ve idrakinin anlamı gibi kapalı konular anlatılmamalı, aksine onlara, herkese açıkça izah edilebilecek konular taklit yoluyla öğretilmelidir. Bunlar da, Tanrı'nın cisim olmadığı, hiçbir varlığa hiçbir şekilde – varlık olarak dahi- benzemediği, bir ve kadim olduğu, O'na noksanlığın ilişmediği, O'ndan başka kimseye ibadet edilmeyeceği konulardır.² Kapalı konuların izahı, ilk başlarda aklın bu konuları kavramada yetersiz kalmasından dolayı, genellikle metaforik bir tarzda yapılır.

Metafizik ilminde ehliyeti haiz olanlar ise bu konuların hakikatini tasavvur edip kühüne vakıf olabilirler.

Maimonides, Tanrı'nın her cihetten cismanilikten uzak olduğunu düşünür ve Tanrı'nın cismaniliğini reddederken iki yöneme başvurur. Bu yöntemlerden ilki aklî istidlaller, ikincisi te'vil yöntemidir.³ Dolayısıyla Tanrı, cisim değildir ve O'nun tüm fiilleri zâtı gereği gerçekleşir. Sıradan halk için ise sadece cisim olan bir şeyin gerçekte varlığı mümkündür. Bundan dolayıdır ki nebevi kitaplarda Tanrı hakkında halka bilgi verilirken Tanrı'nın zâtı ve cevherine ilişkin bilgilerden bahsedilmez. Diğer bir ifadeyle, nebevi kitaplarda noksanlıktan beri olan Tanrı'nın fiillerinden bahsedilirken bazı cismani uzuvlar Tanrı'ya atfedilir. Bunların Tanrı'ya atfedilmesi istiare yoluyla olup Tanrı'nın kemaline delalet eder ve kemalin kendisi ile özdeş değildir. Örneğin, Tanrı'ya göz, kulak, el ve ağız gibi cismani vasıtaların atfedilmesi, O'nun görme, işitme, eylemde

bulunma ve konuşma özelliklerine sahip olduğunu göstermeye matuftur. Görme ve işitme, Tanrı'nın her şeyi idrak ettiğini göstermek içindir; konuşma ve eylemde bulunma ise Tanrı'dan taşan feyzi göstermek içindir. Hareket bildiren vasıtalar, Tanrı'nın hayat sıfatına; duyusal vasıtalar, Tanrı'nın idrak etme sıfatına delalet eder ve bunların hepsi istiare yoluyla Tanrı'ya atfedilir. Ancak metafizik ilmine ehil olan kişiler bilirler ki Tanrı, bu vasıtalara muhtaç olmaktan münezzehtir ve Tanrı'nın tüm fiilleri O'nun zâtından dolayıdır.⁴

Maimonides, Tanrı'nın sıfatları konusunda, sıfatların mevsuf için iki muhtemel durumunun olduğundan bahseder. Birincisi, sıfat ya mevsufun zâtıdır ki bu durumda sıfat, ismin bir izahı olur. Bu duruma "insan, düşünen canlıdır" önermesi örnek olarak sunulabilir. Bu önermede insan, düşünen ve canlılık ile nitelenmiştir. Bu sıfatların manası, insan ismini izah etmek dışında bir şey değildir ki bu, insanın zâtı ve hakikatidir. Maimonides, bu tarz sıfatın

Tanrı için düşünülmesine karşı değildir. İkincisi, sıfat, mevsufun dışında başka bir şeydir ve mevsufa zait bir manadır. Bu durumdaki sıfat, mevsufun zâtı için bir haldir ve dolayısıyla bir arazdır. Maimonides bu durumdaki sıfatı, Tanrı'ya arazın ilişmesi söz konusu olamayacağından, Tanrı için mümkün görmez. Çünkü ona göre Tanrı tektir. Tanrı'nın tekliği de ancak O'nun bileşik olmayan, basit, her açıdan ve her itibarla tek olduğuna inanmakla mümkün olur.⁵

Maimonides'in Tanrı anlayışındaki görüşlerinin mebd'eini teşkil eden temel ilke şudur: Tanrı her açıdan birdir, basit ve tektir; O'nda çokluk mümkün olmadığı gibi O'nun zâtına ilave bir mana da yoktur. Bu ilke, onun sıfat anlayışına yön vermiştir. Kutsal kitaplarda Tanrı'ya çeşitli manalı sıfatların atfedilmesinin nedeni, O'nun zâtında herhangi bir çokluğun olması değil, fiillerinin çok olmasından dolayıdır.

Bu bağlamda Maimonides'e göre bir şey, bir sıfatla nitelendirildiğinde bu sıfat, şu beş kısımdan biri olmak zorundadır:⁶ Birincisi, bir şeyin tanımı (had) ile yani mahiyetiyle, nitelendirilmesidir. Örneğin insan "düşünen canlı" olarak nitelendirildiğinde bu, insanın mahiyetine delalet edip insan isminin açıklanmasından ibarettir. Bu örnekte insan, iki şeyden, canlı ve düşünen olmaktan, ibaret olduğu için bileşik bir mahiyet arz eder ki bu, Tanrı için söz konusu değildir. Çünkü Tanrı, basit bir varlık olup tanımlanamazdır. İkincisi, bir şeyin, tanımının ya da mahiyetinin bir cüz'ü ile vasıflanmasıdır. İnsanın, düşünen veya canlı olarak vasıflanması örnek olarak verilebilir. Burada bir cüz diğer cüz'ünü gerektirdiğinden (iltizam) dolayı bu tarz sıfatlar Tanrı için mümkün değildir. Çünkü cüz'ü olan bir varlık bileşik bir varlıktır. Tanrı ise basittir. Üçüncüsü, bir şeyin mahiyetinde bulunan bir keyfiyete delalet eden bir sıfatla nitelendirilmesidir. Bu, zâtı kaim kılan bir şey olmayıp sadece ondaki bir keyfiyettir. "Zeyd uzundur" veya "Zeyd âlimdir" örneklerinde olduğu gibi. Keyfiyet, bir araz olduğundan ve Tanrı, arazlara mahal olmayacağından bu tür sıfatlar Tanrı için kullanılmaz. Dördüncüsü, bir şeyin başka bir şeye nispetle nitelendirilmesi tarzında olan sıfattır. Bir şeyin, zamana, mekâna veya bir şahsa/varlığa nispet edilmesi böyledir. "Zeyd Amr'ın babasıdır", "Zeyd Bağdat'ta ikamet etmektedir" veya "Zeyd şu zamanda

yaşayandır" örneklerinde olduğu gibi. Tanrı, zaman ve mekânda münezzehe olduğu için O'nun böyle bir sıfatla nitelendirilmesi mümkün değildir. Aynı şekilde Tanrı ile yaratılmışlar arasında da bir nispet/izafet ilişkisi kurulmaz. Her ne kadar ikisi de varlık isminde müşterek ise de bu ortaklık sadece isimde bir ortaklık (iştirak) olup manada bir ortaklık (teşvik) değildir. Çünkü Tanrı ile diğer varlıklar arasında mutlak bir ayrılık (tebâyün) söz konusudur. Beşinci kısım ise, bir şeyin fiilinden hareketle o şey hakkında olumlu bir nitelemde bulunmaktır. Buradaki fiil ifadesiyle keyfiyet türünden olan fiiller değil eylem türünden olan fiiller kastedilmiştir. "Zeyd kalmıştır", "Zeyd evi inşa etmiştir" gibi.

¹İbn Meymun, Delâletü'l-Hâirîn, çev. Osman Baydemir ve Özcan Akdağ (Kayseri: Kimlik, 2019), s. 57.

²İbn Meymun, Delâletü'l-Hâirîn, s. 104.
³Detaylı bilgi için bkz: Fadil Aygân, İslam

Kelamında Yahudilik Eleştirisi, Antropomorfizm ve Nesih Bağlamında Bir Araştırma (İstanbul: Rağbet, 2016), s. 159-160.

⁴İbn Meymun, Delâletü'l-Hâirîn, s. 121-125.

⁵İbn Meymun, Delâletü'l-Hâirîn, s. 136.

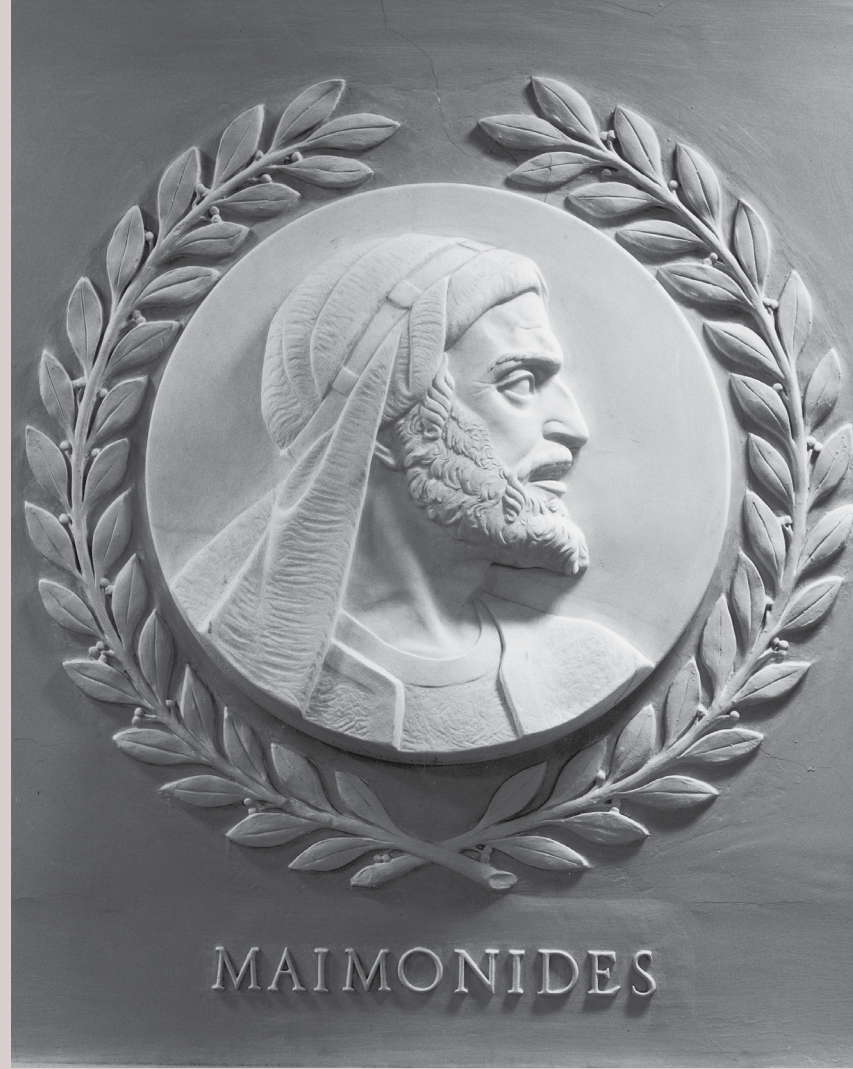
⁶İbn Meymun, Delâletü'l-Hâirîn, s. 137.

Maimonides'e göre bu tür sıfatların Tanrı için kullanılması mümkündür. Ancak bu tarz fiillerin Tanrı'nın zatına ilave manalardan dolayı değil, bilakis Tanrı'nın zatından dolayı var olduğu biliniyorsa Tanrı hakkında bu tür nitelermelerde bulunulabilir. Tanrı'nın âlim ve hâlik olması gibi Tanrı'nın sıfatlarının çok olması, O'nun fiillerinin muhtelif olmasından dolayıdır. Bu husus Tanrı'nın zatında farklı manalar olmasını gerektirmez. Bir ateşin hem yakan, hem pişiren, hem katılaştırır, hem karılaştırır gibi birçok fiilin olması ateşin tabiatında bütün bu manaların bulunmasından dolayı değil aksine, ateşin tabiatının ısıtma keyfiyetinin bulunmasından dolayıdır.⁷

Bunların yanında daha önce belirtildiği gibi cismaniyet, infial (etki altından kalma), değişim ve yokluk durumları da Tanrı'dan nefyedilir.

Maimonides'in Tanrı tasavvurunda önemli olan diğer bir husus da şudur, ona göre Tanrı vâcibu'l-vücûd (zorunlu varlık), Tanrı dışındakiler ise mümkünü'l-vücûd (mümkün varlık)'dur. Var olanın (mevcûd) var olabilmesi için bir sebebe, varlığa (vücûd) ihtiyacı vardır. Dolayısıyla var olan mümkün varlıklarda varlık (vücûd), onların mahiyetine zait bir manadır. Ancak Tanrı için durum böyle değildir. Tanrı zorunlu varlık olduğu için O'nun varlığı kendi zati, zati da kendi varlığıdır. Bu manada Tanrı, varlığın kendisine ilave olduğu bir zat değildir. Diğer bir ifadeyle, İbn Sina'da olduğu gibi Tanrı hakkında varlık-mahiyet ayrımı söz konusu değildir. Buradan hareketle anlaşılacaktır ki Tanrı, kendisine varlık sıfatı ilişmeksizin var ve hayat, kudret ve ilim sıfatı olmaksızın Hayy, Kâdir ve Âlimdir. "Tanrı vardır" önermesi dahi, "Tanrı'nın yokluğu muhaldir" anlamında olup Tanrı'ya varlık manasını atfetmeksizin bize Tanrı'nın ne olmadığı bilgisini verir.⁸

Aynı şekilde basit olan Tanrı'ya çokluk arazi atfedilmediği gibi birlik arazi da atfedilmez. Çünkü çokluk ve birlik kemiyete dair

mevcuda ilişkin arazılardandır. Tanrı ise -daha önce zikredildiği üzere- arazılara mahal olmaz. Tanrı, birlik arazısına sahip olmaksızın birdir. Tanrı'ya çokluğun ilişmediğini göstermek istediğinde, tesâmühen ve dilin sınırlılığından dolayı, Tanrı birdir denilir.⁹

Son olarak Maimonides Tanrı'nın, teşbih doğuran icabî sıfatlar yerine selbî sıfatlarla nitelendirilebileceğini düşünür. İcabî sıfatlar, mevzufun mahiyetinin bir cüz'üne delalet eder. Selbî sıfatlar ise deşillemelerde bulunmak suretiyle tahsis etme işlevini görür. Tanrı'da bileşiklik söz konusu olmadığı için icabî sıfatlar O'na atfedilmez. Ancak Tanrı'nın ne olmadığını belirtmek suretiyle Tanrı hakkında bilgi sahibi olunur. Selbî nitelermeler ne kadar çoğaltılırsa Tanrı'ya epistemik açıdan o kadar yakın olunur.¹⁰

Ez cümle Maimonides, Tanrı'ya sadece selbî sıfatların atfedilebileceğini, nebevi kitaplardaki icabî sıfatların ise ancak metaforik olarak anlaşılabilirliğini; Tanrı'nın her açıdan bir, basit ve tek olduğunu; O'nda çokluğun mümkün olmadığını; Tanrı'nın sadece varlığından/zatından bahsedilebileceği için O'nun tüm fiillerinin sadece O'nun zatından dolayı olduğunu savunur.

⁷İbn Meymun, Delâletü'l-Hâirin, s. 137-142.

ve İbn Sînâ Karşılaştırmalı Olarak" (Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2005), 81.

152-153.

⁸Adnan Küçükali, "İbn Meymun'un Varlık ve Düşünce Öğretisi Fârâbî

⁹İbn Meymun, Delâletü'l-Hâirin, s.

¹⁰İbn Meymun, Delâletü'l-Hâirin, s. 155.

MEHMET ÂKİF ERSOY'DA örnek kimlik inşası

Kimlik kavramı üzerine yapılan tartışmalar, sosyal bilimlerin tükenmeyen meseleleri arasında varlığını idame ettirir. Biz insanların "kim" olduğunu açıklamaya çalışan bu kavram, aidiyet bilincinin oluşumu için gerekli olan sorgulamaların da başlangıcını meydana getirir. Söz konusu sorgulamalarla her birimiz içinde yaşadığımız toplumun bir parçası olduğumuz idrakine varırız. Bu idrakle üyesi olduğumuz toplumumuzun geleneklerini, göreneklerini, dinini, dilini, tarihini, sanatını; genel bir ifadeyle "kültürel kimliği"ni benimseriz. Şahsi kimliğimizle toplumsal kimliği inşa eden bu değerleri destekler ve yapıp ettiklerimizle de geleceğe taşırız.

Tarihin engebeli yollarında toplumu diri tutan ideallerin varoluşunu gerçekleştiren millî şuur gerek yeşerdiği toplum için gerekse o toplumun fertleri için kimlik kavramının temellerini sağlamlaştıran manevi bir güçtür. Bizim tarihimizin millî mücadele sürecinde gür sesiyle öne çıkmış Mehmet Âkif, toplumumuzun ihtiyacı olan millî şuur, bizzat mısralarıyla her ferde aşılarmaya çalışmış müstesna bir şairimizdir. Onun şiirlerinde şahit olduğumuz örnek kimlik tasvirleri; bizlere örnek bir vatandaşın, örnek bir Müslüman'ın, örnek bir sa-

natçının nasıl bir kimliğe, diğer bir deyişle niteliklere sahip olması gerektiğini anlatır. Mehmet Âkif'in şiirlerinde inşa ettiği bu örnek kimlik, en başta millî şuur okuyucusuna haykıran ifadelerle dikkati çeker. Şaire göre, istiklal ve istikbal mücadelesi veren toplumumuzun onarılması, güçlü kılınması gereken birtakım tarafları vardır. Âkif, öncelikle hurafelerden arınmış, ilmî ve çalışmayı yörüngesinde kıymetli kılan İslamiyet'in, çağın idrakine söylenebilmesi gerektiğini vurgular:

"Doğrudan Kur'an'dan alıp ilhâmı
Asrın idrakine söyletmeliyiz İslâm'ı"

Şair için savaş sürecinde yaşanan kimlik buhranı, ancak ve ancak millî şuurun kazanılması ve İslamiyet'in doğru yorumlanarak hayata geçirilmesiyle atlatılabilir. Bir toplumun fertlerince birlik, beraberliği var edecek millî şuur ile iman duygusu benimsendiği ve bu değerler gölgesinde çalışma ve ilmin gücüne inanıldığı takdirde o toplumun, uğruna savaştığı davasında yenilmesi gibi bir durum söz konusu olamaz:

"Atalet fitratın ahkâmına
madem ki isyandır;
Çalışsın, durmasın her kim
ki da'vasında insandır"

Mehmet Âkif'in şiirlerinde tasvir ettiği örnek kimlik,

**"Doğrudan
Kur'an'dan
alıp ilhâmı
Asrın
idrakine
söyletmeliyiz
İslâm'ı"**

kendi öz değerlerine sahip çıkan, tembelikten sıyrılıp vatan ve millet aşkına çalışan ferdin terennümüdür. Medeniyetin anlamını teknik ve ilimde bulan şair, çağın gelişmelerini vatan toprağının istikbalinin ve istiklalinin hizmetine sunmayı önceler. Dolayısıyla her şeyin başında cennet vatanın birlik ve bütünlüğünü muhafaza etmek gelir:

“Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatani”

Diyebiliriz ki Mehmet Âkif'te milleti ve vatani için mücadele eden ferdin, örnek vatandaş ile örnek Müslüman olabilme yolundaki hedefleri birbirinden keskin çizgilerle ayrılmaz; aksine şairin şiirlerinde aksettirilen değerler doğrultusunda dile dökülen örnek kimliğin sentezci bir tutumla vücut bulduğuna şahit oluruz. Onun için dinî ve vatani görevlerini bilen örnek vatandaş ve Müslüman hem İslamiyet'in akideleriyle hem de fen bilgisiyle yetişmiştir, çağın gerekliliklerinin de bilincindedir. Böyle bir ferdin cehaletten uzak kalmasına ve hayati perspektifte örnek bir kimlik portresi çizmesine hiçbir engel yoktur. Kaldı ki yine şaire göre, dinin de ilmin de karşılıklı olarak muhafazası ve yüceltilmesi iki kutsi olgunun el ele yürümesinde saklıdır:

“Unutmayın şunu lakin: ‘Zaman: Zaman-ı ulum!’

Zaman zaman-ı ulum olmasaydı böyle, yine

-Kemal-i şevk ile madem atılmışız dine

Okur- yazar olacaktık sıyaneten dini: Onun ma'arife vabeste, çünkü te'mini. Zavallının yüzü yok cehle, anlaşılmadı mı?

Demek ki: Atmalıyız ilme doğru ilk adımı”

Şair, hayatını vatanının ve milletinin istiklaline adayan yüksek şahsiyetiyle ortaya koyduğu tüm şiirlerinde, bu kendini adanışlığını sarıh bir dille okuyucusuna duyurur. Şiirlerinde toplumsal kimliğimiz için doğru yolu gösterirken; cehalet, fakirlik, tembellik gibi birtakım toplumsal problemlere reçete sunarken döneminin sanatçılarındaki bozuk gördüğü yönleri de eleştirel bir dille sanatının icrasında konu eder. Ona göre; milletin ihtiyaçlarına cevap vermeyen, milleti uyuşturan ve hissî söyleyişlerden ibaret olan bir edebiyat, edebiyat değildir:

“Ne kaldı? Bir edebiyâtımız mı? Vâ esefâ!

Bırak ki ettiği yoktur bir ihtiyâca vefâ; Ya rûh-ı milleti efsunluyor, uyuşturuyor; Ya sînelerdeki hislerle çarpışıp duruyor!”

Mehmet Âkif'in örnek sanatçı inşasında, sanatçı belli bir entelektüel seviyeye

“Atalet
fitratın
ahkâmına
madem ki
isyandır;
Çalışsın,
durmasın
her kim ki
da'vasında
insandır”

“Ne kaldı? Bir
edebiyâtımız
mı? Vâ esefâ!
Bırak ki ettiği
yoktur bir
ihtiyâca vefâ;
Ya rûh-ı
milleti
efsunluyor,
uyuşturuyor;
Ya sînelerdeki
hislerle
çarpışıp
duruyor!”

ulaşmış, hem maddi hem manevi açıdan kendini geliştirmiş bir aydın duruşu sergilemelidir. Bunlarla birlikte toplumu olumlu tarafa dönüştürebilecek ve fikrî dünyasıyla aydınlatabilecek dava şahsiyeti olmalıdır. Aksi hâlde Âkif, milletini sadece hissî eserlerle uyuşturan bir sanatçıyı, sanatçı değil; mesleği, meşrebi ve mektebi olmayan bir “serseri” olarak niteler:

“Serserî: Hiçbirinin mesleği yok, meşrebi yok; Feylesof hepsi, fakat pek çoğunun mektebi yok”

Mehmet Âkif, kalemını daima vatanımızın ve milletimizin bütünlüğünün muhafazası ve yüceltilmesi adına oynatan bir şair olarak düşünce dünyasında tasarladığı örnek kimliği inşa etmede sözün gücünden bilhassa istifade etmiştir. Onun için mısralar, milletimizin sesi oldukça, milletimizin kâh dertlerini kâh devalarını söyledikçe, bizi bize yine bizim dilimizle hatırlattıkça gerçek bir sanat eserine dönüşebilir. Onun için sanat, hayalden uzaklaşıp hayatın içine ne kadar iştirak edebilirse ideal sanat ve sanatçı timsaline o kadar çok yaklaşabilir:

“-Hayır, hayâl ile yoktur benim alışverişim... İnan ki, her ne demişsem, görüp de söylemişim.”

Nihayetinde Mehmet Âkif için vatanının, milletinin, İslamiyet'in muhafazasına ve yüceliğine iman ile ilim gücüyle sarılmış, sözünün yahut kaleminin gücünü istiklale ve istikbale dayandıran fert, Mehmet Âkif için örnek bir vatandaş, örnek bir Müslüman, örnek bir sanatçı inşasını gerçekleştirmiş ferttir. Böyle fertlerden meydana gelmiş bir millet, elbette “enginlere sığamayacaktır”, kendinden “taşacaktır” ve illebet “hür yaşayacaktır.”

KONTROL KİMDEN?

RUHUMU SEN ÜFLEDİN RABBİM, RUHUMA ACI
DAĞILSIN EVRENİMİ PARÇALAYAN BU ACI!

Hayatımda neleri kontrol edebildiğimi düşünüp bir liste hazırlamak istediğimde fark ettim ki, hakimiyetinde olduğum tek bir şey bile yok, olanlara verdiğim anlamlardan başka... Hayatı merhaleleri olan bir parkurda ilerleyerek yaşıyoruz ve parkura oldukça yabancıyız. Her gün yeni bir mücadeleye uyanıyor, nelerle karşılaşacağımızı bilmiyor ve kontrol ettiğimizi düşündüğümüz hiçbir şeyi kontrol edemiyoruz. Çünkü sahibi olduğumuz hiçbir şeyin hâkimi değiliz. Olan oluyor ve biz sadece olana karşı durum alıyoruz.

Zihnim bunlar üzerinde yoğrulurken Kalem suresindeki bahçe sahiplerinin bize bunu anlatmaya çalıştığını fark ettim. Hepimiz hayatı tıpkı bahçe sahipleri gibi yaşıyoruz çünkü. Aşama aşama her anına emek verdiğimiz için bize mahsul verecek bahçemizden, sabah kalktığımızda ürünü devşireceğimize emin bir şekilde başımızı yastığa koyuyor, bunu yaparken hiçbir istisnayı da göz önünde bulundurmuyoruz. Gerekli her şeyi yaptık; mükemmeliz, biz kendimize yeteriz ve sahibi olduğumuzun kontrolü bizdedir. O hâlde hiçbir aksilik olması da mümkün değildir. Oysa belki de biz en derin ve huzurlu uykumuzdayken bahçeyi talan eden bir başka "Sahip"

var. Ancak uykuda olduğumuzdan bunu göremeyiz. Çünkü biz aslında "emanetçisi" olduğumuzun "sahibi" olduğumuz yanlışlığında boğulmuşuzdur artık. İşte bu yüzden sabah kalkıp da bahçeye vardığımızda talan olmuş bu bahçenin bizimki olduğuna inanmak istemeyiz elbet. Yanlış gelmiş olmalıyız, bütün adımlarını doğru attığımız ve sonuç alacağımız bu yer, bizim bahçemiz olamaz.

İşte tam olarak bu ân bir uyanış, kavrayış ve bir seçim ânı. Ya hayatın tamamen bizim avuçlarımızda olduğu yanlışlığıyla Mutlak Sahip'in gerçekleştirdiği bu eyleme karşı koyacak, onunla cebelleşecek, durumu kabul etmeyecek hatta bağırıp çağıracağız, ki bu hükümrân olmadığımızı karşı, acizliğimizin yüzümüze tokadı indirdiği yerdir ya da her tür olasılıktan sarfınazâr ederek mahsul almamız gereken, bu talan olmuş bahçenin hangi sıraları barındırdığını düşüneneceğiz. Eğer ki bu dünyada emanetçi olduğumuzu unutup ilk yolda ısrar edersek, yani bir bataklıkta içinde çırpınıp durmaya devam edersek, esas mahrum kalmışlardan oluruz. Halbuki anlamamız gereken, neden planın bozulduğu değildir. Olan oldu ancak olana nasıl yaklaşmalı ve onun bize neyi hatırlattığını anlamalıyız. İyi ki içimizden

en akıllımız Rabbi tesbih etmeyi hatırlattı. Böylece bataklığın içinde tükenmek yerine suda hızla yüzüp mesafe aldık,² ruhumuzu bahçemiz gibi talan etmekten kurtardık.

Anlaşılan o ki kontrol bizde değil olan her şey olur, anlam ise bizle akışta hayat bulur. Bahçe sahipleri bu talana; zamanı, mekanı ve küllü mevcudatı ellerinin arasında oynattıklarını sanarak "Unuttukları Rabblerini" hatırlama anlamını verdiler ve "Rabbimiz belki bunun yerine bize daha hayırlısını verir"³ dediler. Aslında belki de "hayır" tam anlamıyla buydu. Kendini mülkiyetin sahibi sandığında, evreni avuçlarının arasında tutuyor olarak düşündüğünde ve hiç farkında olmasan da kendini baskı altına alıp yıpratırken: emanetçiliğini hatırlamak. Bahçen talan oldu ne büyük felaket, sana Rabbin hatırlattı ne büyük nimet! Bu parkurlu hayatta başımıza gelenler, insan olduğumuzu unuttuğumuz anda bizi geliştirmek adına fırsattır. Her yeni gün yeni bir fırsattır.

Rabbim, kötü gözüktüğünde bile verdiklerindeki sırrı keşfedip nimete çevirenlerden eyle...

¹Nurullah Genç, Hüzün Lâlesidir Dünya, (İstanbul: Timaş Yayınları, 2019), 91.

²Metin Yurdagör, "Tesbih", DİA, XL, 527.

³Kur'an, 68/32.

İSLAMİYET VE SOSYALİZM

Roger Garaudy ve Faik Bercavi

İslamiyet ve sosyalizm kitabının yazarları olan Fransalı yazar Roger Garaudy (1913-2012) ve Lübnan doğumlu Faik Bercavi (1916-1998) her ikisi sosyalist ve Müslüman'dır. Bu kitapta her iki yazar İslam ile sosyalizmi sentez etmeye onları birbirine karşı olmadığını, aksine sosyal adalet ve eşitlik gibi temel ilkelerinin aynı olduğunu savunmaktadırlar. Kitap genel okuyucu kitlesi için yazılmış ve akademik değil, sosyalist İslam çerçevesinden ele alınan ideolojik bir eserdir.

Kitabın ilk kısmı Roger Garaudy tarafından kaleme alınmıştır. Bu kısımda yazar ilk olarak İslami devletin ilk kuruluşundan ve fetihlerden itibaren dünyaya adalet getirmesinden, mülkiyet ve adil vergi sisteminden bahsetmekte ve İslam alimlerinin dünya ilmine ve uygarlığına katkıları hakkında kısaca bilgi vermektedir. Daha sonraki bölümlerde ise İslam'ın sosyalizm gibi emperyalizme karşı olduğunu ve aslında sosyalizmle örtüşdüğünü iddia etmektedir. Yazara göre, sosyalist İslami bir devletin kurulması ile toplumda sosyal ve ekonomik eşitsizlikler nedeniyle ortaya çıkan birçok problem ve mutsuzluklar ortadan kalkacak, insanların hayal ettikleri mutlu ve eşit topluma fiilen yaklaşmış olacak ve müminlerin de öbür dünyanın (cennetin) başlangıcını bu dünyada bulmaları sağlanacaktır. Yazar, Karl Marx tarafından söylenen "Din halkın afyonudur" formülünü iki şekilde yorumlamaktadır. Birincisi, Marx'ın formülü, sadece belli bir coğrafi alanda ve belli bir tarihi dönemde yaşanan bir tarihi deneyimi özetlemektedir. İkincisi Marx bu ibareyi 1843'te 25 yaşındayken ve henüz 1844 tarihli ünlü "Ekonomik ve Felsefi Müsveddeleri"ni dahi yazmadan önce Feuerbach'tan ilhamlanarak söylemişti ve kendisi o tarihte henüz marksist değildi. Bu ifadelerden sonra yazar bazı toplumlarda dinin din adamları vasıtasıyla gelişme karşısında sedd çekmesi yolu ile halkın bir afyonu olabileceğini vurgulamaktadır. Daha sonra yazar, İbn Haldun'u İslam'ın Marx'ına benzetmekte ve bu iddiasını esaslandırmaya çalışmakta ve kendisinin çok etkilendiği ve geleceğe dair büyük umutlar beslediği Cezayir'deki İslam sosyaliz-

mi hakkında bilgi vermekte ve bu sosyalizmin Arap İslam halklarının derin tarihi köklerinden geldiğini söylemektedir.

Kitabın ikinci kısmında yazar Faik Bercavi ilk olarak İslam'ın ortaya çıktığı dönemlerdeki tarihi durum Arapların sosyal hayatı ve coğrafi muhiti hakkında bilgi vermekle başlıyor. O, sırasıyla Hz. Peygamber'in ve Hulefa-i Raşidin dönemindeki devletin ve Müslümanların sosyal ve iktisadi durumuna kısaca değinmekte daha sonra Hz. Ömer'in devlet, vergi sistemi, mülkiyet konusunda yaptığı islahatlar üzerinde durmaktadır. Yazar Hz. Ömer'in icraatlarında eşitlik doktrinin önemli olduğunu ve Müslümanlar arasında sosyal eşitliği temin etmeye çalıştığını vurgulamaktadır. Özellikle, Hz. Ömer'in toprak islahatlarının altını çizmektedir çünkü, onun zamanında fetih olunmuş topraklar savaşçılar arasında bölüştürülmekte ve devlete tahsis edilmektedir. Ömer zamanında, Hz. Muhammed ve Ebu Bekir'in devirlerinde olduğu gibi mallar dağıtılmıyordu. Herkese maaş tahsis olunduğu için artan miktar darlık içinde olanlara veriliyordu. Kısacası, yazar bütün bunları söyleyerek İslam'ın insanlara hakiki özgürlüğü ve eşitliği getirdiğini vurgulamaktadır. Bu düşüncesini şöyle ifade etmektedir: "bugünün sosyalistleri Hazreti Muhammed'i ve prensiplerini hakıyla bilseler onu baş tacı ederler."

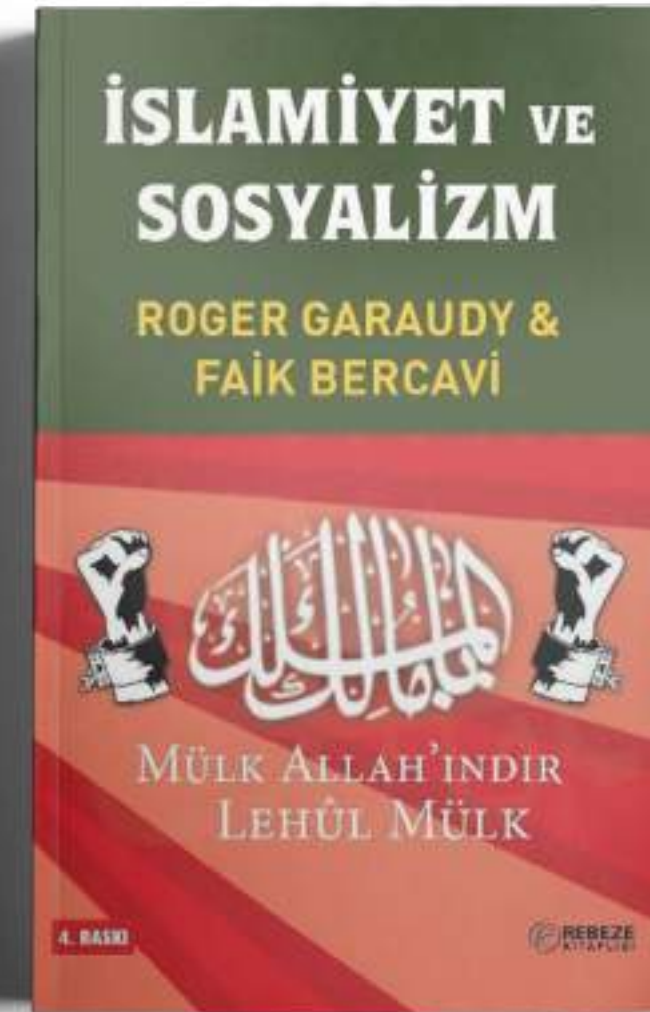
Yazarların her ikisinin ortak düşüncesi, sosyalizmin ana prensiplerinde din aleyhtarlığı veya dinsizliğin mevcut olmadığıdır. İslam'ın da sosyalizme karşı olmadığı gösterilmektedir. Fakat kitabın bazı eksik tarafları da bulunmaktadır. Öncelikle, ilk yazar Roger Garaudy hakkında kitabın giriş kısmında bilgi verilmemekte ve okuyucuların zaten onu tanıdığı bildirilmektedir. İkinci olarak, bu iki yazarın birbirlerini gördükleri tanıdıkları da belli değil, kitapta her iki yazarın yazdığı kısım birbirinden bağımsızdır ve bir kitaptan çok makale derlemesi niteliğindedir. Bundan başka yazarlar çok az kaynak kullanmakta ve nakil yapıldığı durumlarda bile kesin kaynaklar göstermemektedirler. Kullandıkları hadislerin hangi kaynaktan

geçtiği zayıf mı, sahih mi olması- na dikkat etmeden kullanmışlar. Onlar Karl Marx'ın ve diğer öncü sosyalistlerin ve hatta sosyalizm kurulmuş devletlerin dine bakışını hiçe sayarak sanki bunu her kesin yanlış anladığı aslında sosyalistlerin dinle hiçbir sorunu olmadığı izlenimini vermeye çalışmışlar. Cezayir örneğini elde bayrak tutarak sosyalizm ve İslam'ın çok kolaylıkla uzlaştırılacağını iddia etmektedirler. Halbuki, o dönemlerde en büyük sosyalist devlet olan Sovyet Sosyalist Cumhuri-

yetleri Birliği'nin (SSCB) ülkelerinde dini tamamen yasakladıklarına ve ona karşı cephe aldıklarına hiç değinmemektedirler. Özellikle, Garaudy sosyalizmi ideal bir düzen kabul ederek marksizm konusunda şöyle demektedir: "marksizm, binlerce yıldan beri bütün insanların çabasıyla hayal edilmiş, düşünülmüş, yaratılmış olan en iyi ne varsa onun mirasıdır."

Başlangıçta da belirttiğimiz gibi kitap nesnel ve akademik bir

çalışma değil, yazarların kendi görüşlerini ve inandıkları değerleri savunma çabasıdır. Sosyalizmi İslam'la eşleştirmeye ve herkes tarafından din karşıtı gibi gözüken sosyalizm konusunda okuyucuda alışılmışın dışında bir bakış açısı formalastırmayı hedeflemektedir. Kitap, kısa ve basit dilde kaleme alınmış, fakat ara ara yayın evinden kaynaklı harf ve kelime yanlışlıkları, yazım hataları karşımıza çıkmaktadır.

ÂKİFNÂME

Mehmet Âkif Ersoy (ö. 1936) hakkında vefatından bugüne pek çok eser telif edilmiştir. Gerek biyografik gerekse akademik açıdan ele alınan Âkif külliyyatı içerisinde, dostu ve talebesi Hasan Basri Çantay tarafından yazılan Âkifnâme'nin yeri ayrıdır. İstanbul Beyazıt'ta Ahmed Sait Matbaası'nda 1966 yılında neşredilen eser, Hasan Basri Bey hayattayken bizzat hazırladığı halde bazı sebeplerden dolayı basılmamış, vefatından sonra varisi Mürşid Çantay tarafından herhangi bir değişiklik yapılmaksızın yayımlanmıştır. 400 sayfadan oluşan eser, sonundaki İçindekiler bölümüyle tamamlanmıştır.

Hasan Basri Çantay (ö. 1964) Balıkesir'de doğmuş, eğitimini burada ikmal etmiş, çıkardığı dergi ve gazetelere ilaveten fiili gayretleriyle halkın Milli Mücadele konusunda bilinçlendirilmesi, hazırlanması konusunda önemli rol oynamıştır. Mehmet Âkif'le Hasan Basri dostluğu I. Millet Meclisi'nde başlamış, Milli Mücadele'de, ilmi muhabesede, insani muhaberede, İslami muhaberede sürmüştür. Mehmet Âkif Safahat'ında yer alan "Bülbül" şiirini, Hasan Basri'ye ithaf etmiş; Hasan Basri ise İstiklal Marşı'nın yazılması hususunda Mehmet Âkif'i ikna etmiştir.

Mehmet Âkif'in Mısır'a gitmesi ve sonrasında vefatı Hasan Basri'yi derinden üzmüştür. Bu hal içerisinde bir kitap telifini hatırlardan dahi geçirmedigini beyan eden Çantay, Âkif'in yazılamayacağını düşünür; kendisinde bu kanaati, aczinin ve dostuna duyduğu furt-ı muhabbetin/aşırı derecede sevginin oluşturdu-

ğunu kitabının önsözünde belirtir. Balıkesir'de neşredilen Türk Dili Gazetesi'nin talebini reddedemeyip yazdığı bir yazı ve akabinde ısrar ve teşvikleriyle bu eserin meydana geldiğini ifade eden Çantay, eserinde yalnızca kendi hatıratına değil, Âkif'e dair vefatından sonra neşredilen yazılara ulaşabildiği ölçüde yer verdiğini beyan eder. Çeşitli yazarlar ve çeşitli gazeteler, bu bağlamda eserin birer kaynağı olmuştur. Eserde Âkif'e dair fotoğraflara da yer verilmiştir.

Mehmet Âkif'in fotoğrafları ile Mahir İz ve Nurettin Topçu tarafından yazılan iki kısa Âkifnâme değerlendirmesiyle giriş yapılan esere, Mehmet Âkif'in doğumu ve ailesi, çocukluğunun İbnü'l-Emin Mahmud Kemal Bey tarafından anlatıldığı bir yazıyla başlanır. Bölüm sonunda Hasan Basri Bey'in İbnü'l-Emin ile Âkif arasındaki alaka ve olumsuz tavrın sebeplerini anlattığı kısa bir değerlendirme mevcuttur. Tahsili, iş hayatı ve Türk Dili Gazetesi'nde yayımlanan hatıralara Âkif'in vatanperverliği, imanı, Müslümanlığı, ahlakı, giyim-kuşamı, şiiri, nesri gibi ara başlıklarla yer veren Hasan Basri Bey, İstiklal Marşı'nın yazılışı ve kabulü sürecini canlandırırcaasına detaylı anlatır. Mehmet Âkif'in Safahat'ında yer alanlarla birlikte, bunlar dışındaki şiirlerine de ilgili bölümlerde sıkça yer verilen eserde, Âkif'e yazılan şiirler de yer alır. Âkif'in vefatı sebebiyle Çantay'a yazılan taziye mektuplarıyla devam edilen eser, Âkif'in vefatı sonrası gazetelerde neşredilen yazılara, tarih düşürme ve mersiyelere, tarih sırasına göre yer verilerek tamamlanır.

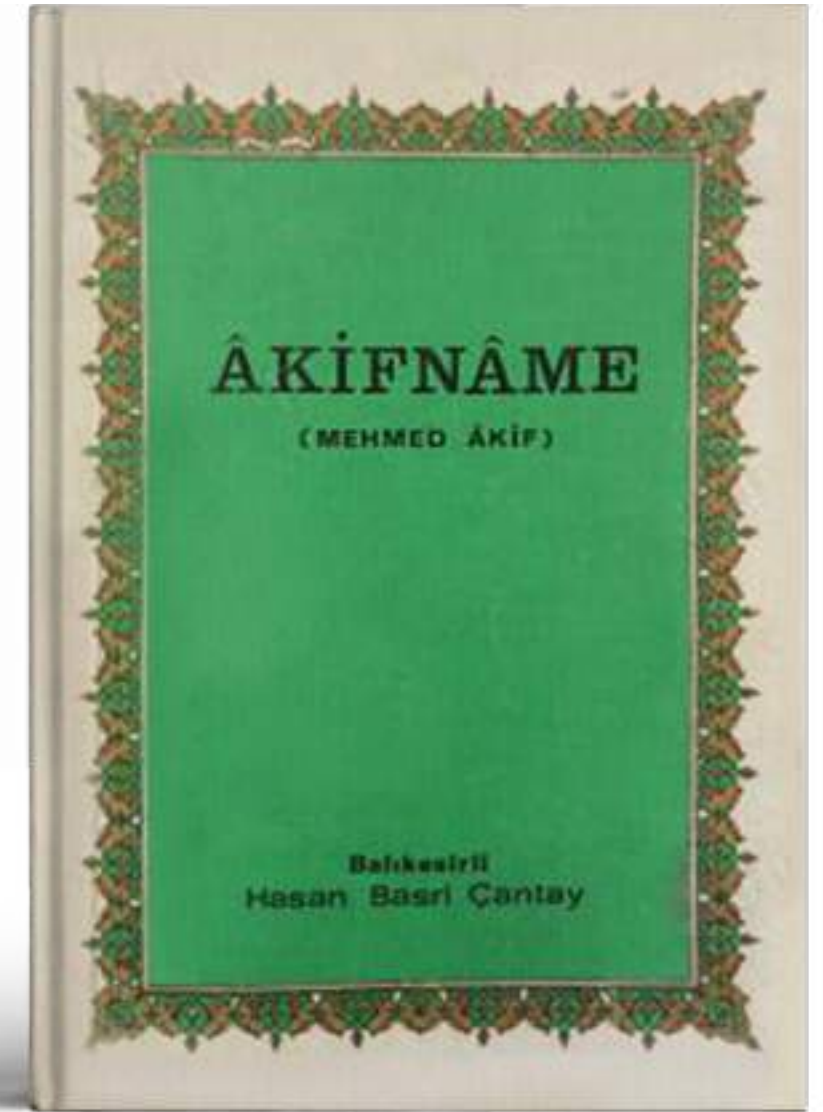
Hasan Basri Bey ilgili yazıların sonlarında, yazarların Âkif hakkındaki bazı olumsuz ifadelerinin sebeplerini, gerekli gördüğü durumlarda kısaca okuyucuya aktarmıştır. Çantay'ın bunu hem Âkif'e duyduğu hürmet ve vefa gereği, hem de okuyucuda doğru bir Âkif tasavvuru oluşturma gayesiyle yaptığı anlaşılmalıdır. Ancak Âkif'le fikri açıdan uyumadığının beyan edildiği, eleştirilerin olduğu pek çok yazının da müdahale edilmeksizin ve açıklama yapılmaksızın yayımlandığı görülür. Bu da eseri subjektiflikten uzak olarak hazırladığını beyan eden Hasan Basri Bey'in beyanını doğrulamaktadır.

Yazıların her biri farklı birer muhteva ve hatıraya sahiptir. Ortak olan, Âkif'in Mısır'a gidişiyile hakkında oluşabilecek töhmeti kaldırma gayesiyle okuyucuya insani, fikri, tarihi bir şahsiyet olarak Âkif'i, dostluğu olan ya da Milli Mücadele mesai yaptığı kendisini tanıyan kimselerin kaleminden aktarma çabasıdır. Bu yazılarda Âkif, insani yönden olabildiğince mütevazı ve münzevi, dini hassasiyeti, Milli Mücadele azmi ve Batı karşısındaki tavrı konusunda olabildiğince cesur ve celal sahibi olarak tasvir edilirken, fikri yönü, etkilendiği kişiler, dönemin şartlarının Âkif'e etkileri de resmedilmiş olmaktadır. Örneğin Şapka İnkılabı'na itirazı gereği Mısır'a gitmeyi yeğleyen Âkif'in, yurda dönerken şapka kullanışı aktarılmıştır. Yazılarda en çok dile

getirilenler arasında İstiklal Marşı ve Milli Mücadele hatıraları sayılabilir. Özellikle Mısır'da kaldığı dönemle ilgili bilgilerin de kısmen yer aldığı hatıralar, şiiriyle, mücadelesiyle efsaneleşen Âkif'in düşürüldüğü hazin durumu, bugünün okuyucusu için daha anlaşılır kılmaktadır. Bu süreçte hazırladığı ancak yaptığı tercümeyle beğenmeyerek yaktığı beyan edilen Kur'an Meali çalışmasına az da olsa değinildiği görülmektedir.

"Bin safsata bir mısraı bercesteğe değmez." diyerek Âkif'e duyduğu hissiyatı özetleyen Hasan Basri Çantay, vefasının göstergesi olarak hazırladığı eserini, Mehmet Âkif Ersoy'u dost dilinden okumak isteyen okuyucuya sunmuştur.

Günümüzde eserin yayımlanmasına Erguvan Yayınevi tarafından 3. Baskı'yla devam edilmektedir.

1966 Ahmed Sait Matbaası Baskısı

“ Bin safsata bir mısraı bercesteğe değmez. ”

AVRUPA DÜŞÜNCESİNİN SERÜVENİ ANTİK ÇAĞLARDAN GÜNÜMÜZE BATI DÜŞÜNCESİ

Fransız yazar ve felsefe profesörü olan Jacqueline Russ tarafından kaleme alınan, asıl adı "L'aventure de la pensee europeenne" olan kitap 1998 yılında ilk basıma girmiştir. Türkçe çevirisi Doğu – Batı Yayınları tarafından yapılan kitabın kapak fotoğrafında teolojinin arabasını çeken yedi özgür bilim/sanat imgeleri olan grammer, diyalektik, retorik, matematik, astronomi, müzik ve matematik yer almaktadır.

Kitap 4 bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölümünde günümüz dünyasını anlayabilmek için Avrupa düşüncesinin gelişimini ve dinamizmi sunulmaktadır. Bu alanda yazılmış binlerce kitap var ve pek çoğu felsefe geleneği içerisinde sürecin resmini çizmeye çalışıyor. Lakin ortalama bir okur için Platon-Bacon-Descartes-Spinoza-Leibniz-Locke-Hume-Kant-Hegel-Marx-Nietzsche izleğinde gelişen bu düşünce yapısını anlamak çok büyük emek ister. Özellikle 18. yüzyıldan itibaren ilim dallarının ihtisaslaşması sebebiyle de tüm bu evrenin kavram şemasını tek bir çatıda toplamak oldukça zordur. Fransız felsefe insanlarından biri olan Jacqueline Russ'ın bu kitabı alanında yapılmış en yalın, doyurucu ve olabildiğince tarafsız bir çalışma olarak görülmektedir. Bunun en canlı örneğini ise üçüncü bölümde ele alınan Avrupa'nın ilişkiler ve karşıtlıklar yumağı içerisinde, insanlığa armağan edilen göz kamaştırıcı hediyelerle birlikte karanlık dönemleri de derin bir şekilde tecrübe eden, büyük zaferlerin yanında mağlubiyetlerinde olduğu Avrupa'nın sistematik ve tutarlı bir üslup ile ele alınması olarak görülmektedir. 500 sayfalık bu çalışma dipnotlarıyla, metin örnekleriyle, kronolojik açıklamalarıyla ve sade üslubuyla Avrupa düşüncesini anlamak için güzel bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Jacqueline Russ Avrupa düşüncesini ele alırken en başından başladığı görülmektedir. Avrupa'nın bugünü sağlayan temel etkilerin önce Sümerler, sonra da Mısır ve İyonya aracılığıyla Yunan site devletlerine geçtiğini, buradan da Roma'ya ve tüm Avrupa'ya yayıldığını ifade eder. Avrupa'nın temelini oluşturan Yunan düşüncesinin özellikle 7. asırdan 12. asra kadar Müslümanların sayesinde korunduğunu, daha sonrasında Arapça olan bu temel eserlerin (Platon-Aristo vb.) Endülüs Müslümanları aracılığıyla tekrar Avrupa'ya taşındığını açık bir dille anlatıyor. Edward Said'in sıklıkla vurguladığı Oryantalist inkarcı ahlakın aksine Jacqueline Russ açık ve net bir şekilde günümüz Avrupa düşüncesinin/biliminin/teknikinin/edebiyatının Müslümanlar sayesinde dönüştüğünü kabul eder. Jacqueline Russ'a göre Endülüs üniversitelerinde eğitim alan Avrupalılar buradan edindikleri bilgilerle düşüncedeki dönüşümün başlangıcını oluştururlar. Kitapta Yunan düşüncesinin de orjinal olmadığı, hem bilimsel aklın hem de dini yapının Sümerlerden alındığını, Mısırlardan da etkilendiğini vurgular. Kitapta Avrupa düşüncesini temelinden değiştiren önemli İslam bilginlerinden İbn Rüşd, İbn Sina, Gazali, Harezmi, İbn Arabi, Farabi, İbn Haldun, İbn Hazm gibi isimlerden de ayrıca bahsedilir.

Rönesans ve Reform Hareketleri ile Hristiyanlığın Pavlus tarafından dönüşümü kitapta ele alınan önemli başlıklardandır. Pavlus'un orjinal Hristiyanlık ile Pagan anlayışını tek potada eriterek şimdiki Hristiyan anlayışını ortaya çıkardığını ifade eder. Kitapta 15. yüzyıldan itibaren ayrıntılı şekilde çağın önemli düşünürlerinin fikirleri üzerinden felsefe, bilim, din, toplum, astronomi gibi alanlardaki ilerlemeler ele alınır. Avrupa'daki paradigma değişikliğinin başlan-

gıcı olarak da Descartes ile başlayan deneyci materyalist yaklaşımın önemine işaret eder. Bu çizgide Bacon, Newton, Galilei, Kopernik, Hume, Spinoza, Kant, Hegel, Simon, Schopenhauer, Leibniz, Comte, Rousseu ve diğer pek çok ismin düşüncelerini açıklar. Pascal, Kierkegaard, Bergson gibi isimlerin sezgisel akla dönüşe dair düşünceleri ve son olarak da yüzyılımızın önemli isimleri olan Heidegger, Sartre, Adorno, Einstein'in görüşlerine yer verilmiştir.

Sonuç olarak, bu kitap Türkiye'de Avrupa düşüncesinin anlamlandırılmasında ve onun

serencamını rahat bir şekilde anlaşılabilirliği görülmektedir. Avrupa'ya özgü düşüncelerin belli başlı tanrısal güce sahip olduğu kanısının varıldığı günümüzde bu kitap, aydınlanma felsefesi ve romantizm toplumlarına hâkim olan yöntemlerin de eleştirel bir formatta ele alınmasını sağlamaktadır. Avrupa nedir? sorusunu bu kitapla sorduğunuzda alabileceğiniz yanıtın; "düşüncelerin sürdüğü yaşamdan başka bir şey değildir" ifadesinden ibaret olmadığı anlaşılacaktır. Kısacası A'dan Z'ye Avrupa düşüncesinin serencamını bu tek kitap ile rahat bir şekilde anlaşılabilirliği görülmektedir.

İlim Yayma Ödülleri

Aralık 2021'e Doğru Türkiye'nin Akademi Ödülleri SAHİPLERİNİ ARIYOR

İlk olarak Mayıs 2017'de gündeme gelen İlim Yayma Ödülleri fikri aradan geçen 3,5 yılda Türkiye'nin en iddialı akademik ödülü olma yolundaki yapısını güçlendirerek çalışmalarını devam ettirmektedir. İlk aşamasında akademisyen, iş insanları ve iletişim uzmanlarından oluşan yaklaşık 30 kişilik güçlü bir ekiple başlatılan çalışmalar, aynı kararlılıkla ve inanca gelişerek devam etmektedir.

İlim Yayma Ödülleri 2019 başvuru sürecinde toplam 5.573 kişi başvuru sistemine giriş yaptı ve bunlar arasında toplam 758 başvuru gerçekleşti. İlk yılında bu kadar büyük bir ilgiye mazhar olması, İlim Yay-

ma Ödülleri'ne olan güvenin ve inancın sağlandığı ve belirlenen hedeflerin doğru olduğunun göstergesi olmuştur.

İlim Yayma Ödülleri değerlendirme süreçleri ödül için çok önemli olduğundan gerekli dikkat ve ehemmiyet gösterilmiştir. İlk yılda gerçekleştirilen 758 başvurunun, daha önce belirlenen değerlendirme kriterlerine ve ilkelerine göre çok titiz bir şekilde süreç takip edilmiştir. Değerlendirme süreci açıklanan kriterler dışında hiçbir ölçüt dikkate alınmadan bilimsel olarak toplam 6 farklı kurul tarafından 8 aşamada gerçekleştirilmiştir.

Titizlikle işlenen süreç sonunda üç kategoride finale kalan çalışmalar arasında Yeditepe Üniversitesi'nden Öğretim Üyesi Prof. Dr. Fikretin Şahin İlim Yayma Büyük Ödülü'nü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden Öğretim Üyesi Prof. Dr. İlyas Kemaloğlu Sosyal Bilimler Ödülü'nü ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Zahmakıran Mühendislik, Doğa ve Sağlık Bilimleri Ödülü'nü almaya hak kazanmıştır. 22 Aralık 2019 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda icra edilen törene Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Bakanlarımız, Rektörlerimiz, bürokratlarımız ve İlim Yayma camiası temsilcilerinin teşrifleriyle İlim Yayma Ödülleri sahiplerini bulmuş oldu.

Ödül töreninden sonra ara vermeksizin İlim Yayma Ödülleri 2021 yılı için çalışmalar devam etmiştir. Öncelikli olarak geçmiş dönem çalışmaları ayrıntılı olarak değerlendirilmiş, geliştirilmesi gereken noktalar belirlenmiş ve güçlendirilmesi sağlanmıştır. Pandemi şartlarında 19 Aralık 2020 tarihinde çalıştay programı icra edilerek ala-

nında saygın akademisyen ve iş insanlarının online katılımlarıyla ödül programının akademik, sosyal ve kültürel yönünü şekillendiren "Algı – Değer" ilişkisini disiplinler arası bir perspektifle değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen bu çalıştay sonucunda ödül programının bilinirliğinin artırılması, algının yükseltilmesi, ödül karma değerini yükseltmek ve başvurunun çoğaltılması konularında yol haritası belirlenmiştir. Belirlenen yol haritası çerçevesinde iletişim dünyasının saygın isimleriyle bir araya gelinmiştir. 25 Mart 2021 tarihinde Vakıf Mütvevelli Heyeti Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan, Vefa'da yenilenen Vakıf Genel Merkez binasında basın mensuplarıyla bir araya gelerek "Türkiye'de ileri düzeyde akademik çalışmalar gerçekleştiren ilim insanlarının ödüllendirildiği İlim Yayma Ödülleri programının öneminden" bahsetmiştir.

Türkiye'nin her coğrafyasından nitelikli başvuruları almayı hedefleyen İlim Yayma Ödülleri 2021 yılı başvuru süreci 20 Mayıs 2021 tarihinde başlamış olup, 31 Temmuz 2021 tarihinde sona erecektir. Evrensel düzeyde insanlığa fayda sağlayacak bilgiyi üreten araştırmaların başvuruları, 2019 yılında olduğu gibi büyük bir titizlikle değerlendirilecek ve İlim Yayma Ödülleri 2021 programı gerekli hassasiyet ve önem gösterilerek sonuçlandırılacaktır.

Köyde ahır köşesinde doğmuşum
Adem ismini koymuşlar bana
Bindirmişler meçhule giden ata
At yol alırken sordum kendi kendime
Yıkamadım bendimi, kıramadım kementimi
Bulamadım kendi kendime de
Çevirmişler bendle beni
Hem de kementle beni
İşte yıkamadım bendimi, kıramadım kementimi
Ben bende değilim, ben de
Ya Rab! Senden gayrına değilim ben bende
Gene aradım kendimi kendimde
Sordum kendimi dağa, taşta hemde uçan kuşa
Bulamadım kendimi kendimde
Aradım kendimi bahara, yaza, kışa
Bulamadım kendimi kendimde

15.09.2020
Bektaşlı Halilustaoğlu Adem
Doğum: 1930

VEFA
İLİM YAYMA
MEZUNLAR DERNEĞİ

YÜCEL ÇELİKBİLEK BAŞKANIMIZIN ARDINDAN

Dr. Murat Mücahit YENTÜR
Vefa İlim Yayma Mezunlar Derneği Başkanı

*Dostluk ne hoş bir seda imiş
Onu baki kılan ahde vefa imiş*

Güneşin erken doğduğu karlı topraklardan, baharı müjdeleyen kardeleneler gibi serhat şehirlerimizden sınırsız bir tebessümle başlayan bir ömür.

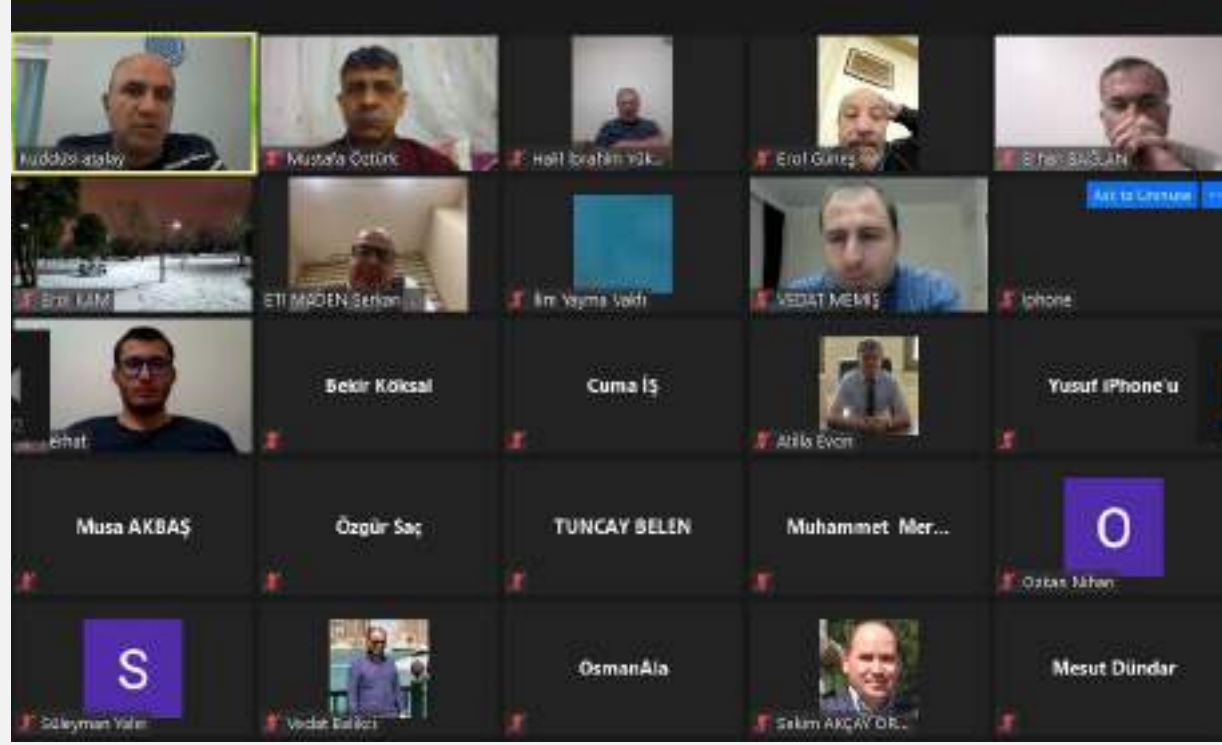
Milletin derdiyle dertlenmiş bir gönül, ilim ve irfana hasredilmiş niyet ve gayret... Fedakârlık, feragat ve diğerkâmlık... bu hal üzere mücadele ile 69 yıllık naif ve sade bir yaşam...

Yücel Çelikbilek, insan olmanın mesuliyetini sabır ve aşkla omuzlarında taşımış bir gönül eri, bir vakıf insanı. O, merhamet ve şefkatle hizmetine koştuğu herkesin Yücel ağabeyi olmuş, mazlumlara gönlünü sığınak yapmış, mülkün emanet olduğu telakkisiyle infakta daima ön safta yer almıştır. "İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır" şuuruyla gayret kemerini kuşanırken Hakk uğruna attığı adımlarda, zaman ve mekân gözetmemiştir. Hayra hadim oldukça Hakk ve vatan sevdası ziyadeleşmiş, arifane bir şevkle dünyaya değil, dünyanın ar-

dına talip olmuştur. Yücel Çelikbilek, sözünde ihtiyatı, mücadelesinde ıstıyakı olan bir dava insanıydı. Konuşmak yerine yapmayı, anlatmak yerine göstermeyi, benleri bize katıp, ulvi olana ram olmaya gayret etti. İyilikten bir an geri durmasa da onun asıl gayesi ilim ve irfan arayışındaki yağız Anadolu evlatlarının çabasının İlim Yayma'da neşvunema bulmasının gayretiydi. Samimiyetle çıktığı hayır yolunda yılmıyışa düşmedi, şikâyet yerine şükür tercih ederek ömrünü Cenabı Hakk'ın "... hayırlı işlerde birbiri ile yarışan" salih kullarından olmaya vakfetti. İşimizin sırrı ve hedefi "semer-i hayat hayır ile yad olunmaktır." Bu veçhe ile gönlüne dokunduğu her-kese adalet ve merhameti, sadelik ve tevazuu, sabır ve azmi ile nasıl vakıf insanı olunacağını gösterdi.

Esasen vakıf insanı olmak, kâil ehl-i değil hâl ehl-i olarak yaşamak, hoş bir sada bırakarak "aranan" ve "özlenen" vefa adamı olmaktı.

Yücel Ağabeyimizi rahmet, minnet ve vefa ile anıyor; arıyor ve özlüyoruz...

VEFA BULUŞMALARI

17 ŞUBAT 2021

Salgın nedeniyle çevrim içi olarak gerçekleştirdiğimiz geleneksel "Vefa Buluşmaları"nın konuğu Eti Maden Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Başkanı Serkan Keleşler oldu.

Keleşer, Türkiye'de bor madeni, rezervi, işlenmesi ve gelecek politikaları üzerindeki mülhazaları ifade etti. Bor madenin ülkemize katkısı, geniş yelpazede kullanımı ve stratejik önemi çok yönlü olarak ve diğer ülkelerdeki uygulamaları ile değerlendirildi.

BÖLÜM BULUŞMALARI

25 ŞUBAT 2021

Yönetim Kurulu üyemiz Vedat Balıkcı'nın organize ettiği "Bölüm Buluşmaları" çerçevesinde EPIAŞ Genel Müdürü Ahmet Türkoğlu ile yurdumuzda kalan Mühendislik bölümü öğrencileri ile çevrim içi olarak bir araya geldi. Ahmet Türkoğlu enerji alanında nelerin yapıldığı, ülkemizin enerji ihtiyacı ve potansiyeli alternatif ve yenilebilir enerji kaynakları hakkında bilgi verdi. Geleceğin dünyasında enerji stratejileri ve politikaları ve yapılması gerekenleri tecrübeleri ışığında öğrencilerle sohbet gerçekleştirdi.

BAYRAMLAŞMA VE HATİM PROGRAMI

14 MAYIS 2021

Çevrim içi olarak gerçekleştirdiğimiz "Bayramlaşma ve Hatim Programı" Vefa İlim Yayma Mezunlar Derneği Başkanı Dr. Murat Mücahit Yentür'ün açılış konuşması ve yapılan faaliyetler hakkında bilgi vermesi ile başladı. İlim Yayma Vakfı Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan ülkemizin öncü sivil toplum kuruluşlarının başında gelen İlim Yayma camiasının gerek lisans gerekse lisansüstü eğitim yapan öğrencilerimizin desteklenmesi ve akademik olarak öncü çalışmalar yapmayı artırarak devam ettireceğini ve mezunların maddi ve manevi olarak aidiyet ve vefa duygusu ile vakıf çalışmalarına destek vermelerinden dolayı memnuniyetini ifade etti. Ak Parti Grup Başkan Vekili Cahit Özkan, Çorum Hitit Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Osman Öztürk'ün yanı sıra yurtiçi ve yurtdışından mezunlarımız katılım sağlayarak hasret giderdi. Mezun ve mensuplarımız ve yakınlarından Covid-19 salgını ile ahirete irtihal edenler dostlarımız için hatim duası ile program son buldu.

TEKNOFEST

31 MART 2021

TEKNOFEST yarışmasına katılan ve derece elde eden Vefa Roket Takımı öğrencilerimizle İlim Yayma Vakfı'nın yeni yapılan genel merkez binasında bir araya geldik. Yarışmaya katıldıkları çalışmalarının tanıtıldığı toplantıda önümüzdeki yıllarda yapacakları çalışmalarını yönetim kurulumuza sunum olarak anlattılar. Yönetim Kurulu olarak geçen yıllarda olduğu gibi kendilerini destekleyeceklerini bildirdi.

AHDE VEFA PROGRAMLARI

MEVLİD-İ ŞERİF VE HATİM PROGRAMLARI

Kurucu ve bağışçılarımızı yılda bir kez de olsa bir hatim programıyla yad etmek, Vakfımızda artık bir gelenek halini aldı.

Bu kapsamda 21 Ocak Perşembe günü kurulduğu tarihten bugüne farklı yılların aralık, ocak ve şubat aylarında vefat eden 14 kurucu ve bağışçımız için öğrencilerimiz, mezunlarımız, Vakıf çalışanlarımız ve müteveli heyeti üyelerimiz tarafından okunan hatimlerin duası Marmara Üniversitesi İlahiyat

Fakültesi Camii'nde, 22 Nisan Perşembe günü farklı yılların mart, nisan ve mayıs aylarında vefat eden 17 kurucu ve bağışçımızın ruhu için okunan hatimlerin duası Fatih Şehzade Camii'nde yapıldı.

Programlar online yapılarak vefat eden kurucu ve bağışçı yakınları ile paylaşıldı.

20 Nisan Salı günü gayrimenkul bağışçımız merhum Saadet Vardar Hanımefendi'nin vasiyeti ge-

reği Beyazıt Camii'nde, 22 Nisan Perşembe günü merhum İsmet Önal Beyefendi'nin vasiyeti gereği Şehzade Camii'nde Mevlid-i Şerif okutuldu ve duası yapıldı. Cami çıkışında cemaate ikramlık paketler dağıtıldı.

Bu vesile ile Rahmet-i Rahman'a kavuşmuş tüm kurucu ve bağışçılarımıza Rabbimizden rahmet niyaz ediyoruz.

RAMAZAN AYI ÇALIŞMALARI

Ramazanda ayında bağış temelli bir çalışma yapıldı. Bu kapsamda geçmiş yıllarda Vakfımıza bağış yapmış bağışçılarımız telefonla aranarak hem önceki bağışları için teşekkür edildi hem de bir hatırlatma yapıldı.

Bununla birlikte tüm iletişim datamıza sms ve mail gönderimi yapıldı. Bağışçılarımız ile online toplantılar gerçekleştirilerek sunum eşliğinde Vakfımızın çalışmaları tanıtıldı.

Web sitemize Online Zekat Hesaplayıcı sistemi entegre edildi.

AR-GE Ekosisteminin
Değerlendirilmesi ve TÜBİTAK
Odaklı Yeni Süreçler

Prof. Dr. Hasan Mandal
TÜBİTAK Başkanı

Çağrısı Çağını
Kuran Bir
Gençlik

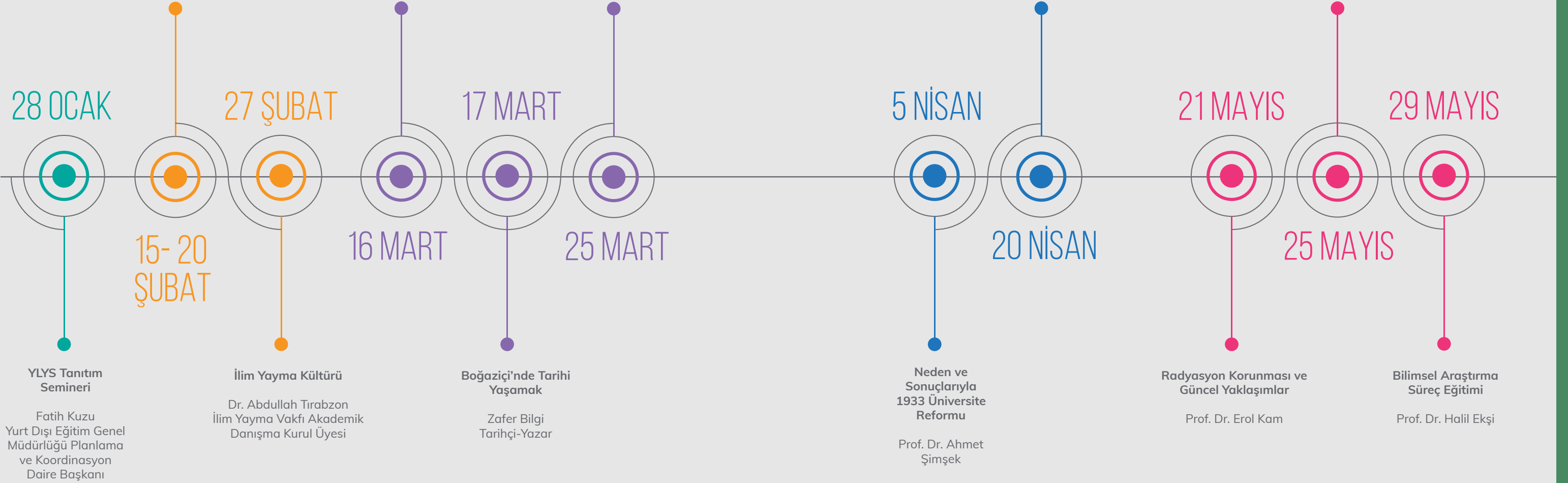
Yusuf Kaplan
Yazar

El Üstünden Tutulmak
İçin İllaki Ölmeye
Gerek Yok

Prof. Dr. Erhan Eroğlu

İnsanlığın Bilgi Serüveni ve
Hikmet İlişkisi

Prof. Dr. Vatan Karakaya

BURSIYER SEMİNER VE

KONFERANS FAALİYETLERİ

BURSIYER TANIŞMA TOPLANTISI

İlim Yayma Vakfı, her yıl olduğu gibi 2020-2021 eğitim öğretim yılı lisansüstü bursiyer öğrenciler ile tanışma toplantısını 31 Ocak 2021 tarihinde gerçekleştirdi.

Pandemi süreci göz önüne alınarak Zoom üzerinden gerçekleştirilen toplantıya bursiyer öğrenciler ile birlikte Vakıf yönetiminden, kuruculardan ve Akademik Danışma Kurulu üyelerinden yaklaşık 300 kişi bir araya geldi.

Toplantı Vefa Yurdu lisans öğrencimiz İsmail Hakkı Konuş'un Kuran tilaveti ile başladı.

Selamlama konuşması VEFADER Başkanı Dr. Murat Mücahit Yentür Bey tarafından yapıldı. Yentür konuşmasında Vakıf bünyesinde bulunan yurtlarımızın bilim adamı yetiştirme amacında olduğunu belirttiler. Bu amaç doğrultusunda üreten, çalışan, bütün öğrencilerimize her zaman destek verileceğinin altını çizdiler. Yentür, VEFADER ve VEFADER bursları hakkında da bilgi vermiştir. Konuşmasının devamında VEFADER'in yurtlarımızdan mezun olan arkadaşlarımız ile iletişime devam ettiklerini onların gelişimine katkı sağladıklarını belirtmiştir.

Onur konuğu olarak toplantıya katılan ASELSAN Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Prof. Dr. Haluk Görgün Bey, İlim Yayma Vakfı ile olan bağından bahsetmişlerdir. ASELSAN' a başlamadan

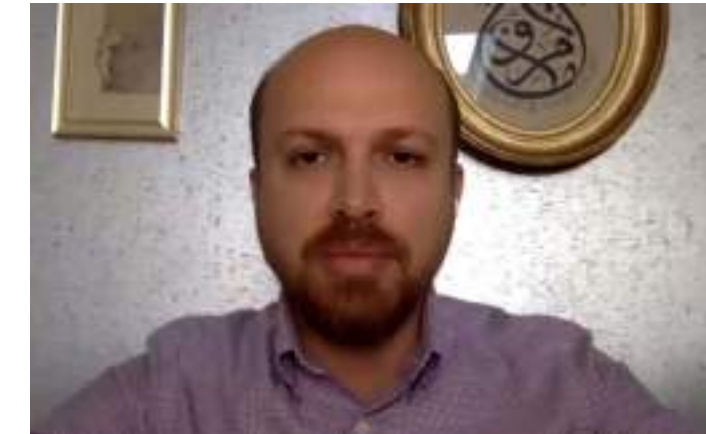
önce Yıldız Teknik Üniversitesinde hoca olduğunu belirten Görgün; öğrenciler ile Vefa yurdumuzda sıklıkla bir araya geldiklerini ve öğrenciler ile her zaman bir araya geldiklerinde heyecanlandığını belirtmişlerdir. Görgün, "İlim Çin'de olsa dahi gidip alınız" hükmü gereğince hareket eden zihin yapısına sahip olduğumuzu bu bağlamda yurt dışında öğrencilerimizin kendisini geliştirmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan Bey konuşmasının başında başta bursiyerlerimiz olmak üzere bütün katılımcılara katılımları için teşekkürlerini ilettiler. "İlim Yayma Vakfı'nı, özellikle 1950'li, 60'lı, 70'li yıllarda Anadolu'dan İstanbul'a eğitim için, lise okumak için gelen insanları eğitime buluşturmak adına gayret eden ve bu kişileri destekleyen bir vakıf olarak görüyoruz" diyen Erdoğan konuşmasının devamında, "İlim Yayma Vakfımız 1973 yılında kurulduktan sonra, Vefa'da kurulan lisans, yüksek lisans, doktora yurtlarıyla ve aynı zamanda yine yüksek lisans ve doktora burslarıyla hizmet veren köklü bir vakıftır. Bugüne kadar vakfımız yurtlarından 10 binin üzerinde öğrencinin mezun olduğunu görüyoruz ancak burslar vesilesiyle dokunduğumuz öğrenci sayısının çok daha yüksek rakamlara ulaştığını görmekteyiz. Sadece bu yıl 5 bine yakın burs başvurusu almıştık. Bu başvurular arasından 250 ki-

şiye yüksek lisans bursu, 175 kişiye de doktora bursu verme kararı aldık. Bu yüksek lisans ve doktora bursları çalışması, vakfımızın en önemli temel projelerden biriyken aynı zamanda lisans bursları, yetim bursları ve İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi burslarıyla birlikte bu sene toplamda 1789 öğrenciye İlim Yayma Vakfı olarak burs imkânı sağlıyoruz." demiştir.

Erdoğan, "İlim Yayma Vakfı olarak burs verdiğimiz kardeşlerimizin, ilme talip olan bu arkadaşlarımızın vâkıf insan olmayı da arzu etmelerini ve hayatlarının bir yerine koymalarını istiyoruz. Madem 50 yıllık bir gelenekten beslenen bu kurumlarda yetişiyorlar, bu destek vesilesiyle çıktıkları ilim yolculuğunda, "Acaba ben de bu kazandığım ilimle, toplumsal meselelerin görüşülmesinde bir katkı sunabilir miyim?" diye düşünmelerini ve bu bağlamda harekete geçmelerini istiyoruz. **Gerek yakın çevresinde gerek girdiği her toplumda, hangi alanda çalışıyor olursa olsun fark etmeksizin, çevresindeki tüm sorunlara çözüm odaklı yaklaşan vakıf insanlar yetiştirmek istiyoruz.** Peygamber

Efendimiz diyor ki; "Bir Müslümanın müşkülünü çözen en büyük mükafatlara layık olacaktır." Bu sebeple müşkül çözmek, sorun çözmek, çözümün bir parçası olarak geleceği kurgulamak kurmak lazımdır."

Erdoğan, konuşmasına şu sözlerle son vermiştir: "Bu anlamda İlim Yayma Vakfı olarak; Akademik Kurulumuzun vakfımızdan yetişmiş 500'ün üzerinde akademisyenlerimizden oluşan bir kurul olduğunu ve siz bursiyerlerimize de bu akademik serüveninizde tüm ekibimizle birlikte yanınızda olduğumuzu belirtmek istiyoruz. Ayrıca Akademik Kurulumuzla birlikte sizlere akademik anlamda gönüllü mentörlük desteği sunmayı da istiyoruz, bu vakfı sadece burs veren bir kurum olmaktan ziyade her anlamda destekçiniz olan bir vakıf olarak görmeyi isteriz."

İLİM YAYMA VAKFI 50. OLAĞAN GENEL KURULU

VEFA'DA YENİLENEN VAKIF GENEL MERKEZ BİNASI YÜCEL ÇELİK BİLEK KONFERANS SALONUNDA GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Kur'an-ı Kerim tilavetiyle başlayan Genel Kurul'un açılış konuşmasını, İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti Başkan Vekili Avukat Nurettin Alan yaptı.

İlim Yayma Vakfı'nın, yaklaşık yarım asır önce ilmi yaymak, ilmi sevmek, ilim yolculuğuna kol kanat germek, öğrenmek ve öğretmek üzere çıktığı yolda, emin adımlarla yürümeye devam ettiğini ifade eden Alan, "Vakfımız, yenilenen genel merkez binasında sizleri ağırlamaktan onur duyuyor. Yeni binamızda umuyoruz ki sizlerin gayreti ve istikrarı sayesinde, ilim yolcusunun yetiştirilmesine vesile olacağız." ifadelerini kullandı.

Genel Kurul programının açılış konuşmalarının ardından divan kurulu başkanlığına, 27. Dönem TBMM Başkanı İsmail Kahraman oybirliği ile seçildi.

Protokol konuşmaları kapsamında Divan Başkanı tarafından İstanbul Valisi Ali Yerlikaya'ya söz hakkı verildi. İlim Yayma Vakfı'nın 50. Genel Kurulu'nun hayırlara vesile olmasını dileyen Yerlikaya, "Bütün gönül coğrafyamıza hizmet edebilecek gençleri yetiştiren İlim Yayma Vakfı'na kuruluş gayesinin izinden gittiği için teşekkür ediyorum." ifadelerini kullandı.

Protokol konuşmaları kapsamında Divan Başkanı tarafından kurucu üye Prof. Dr. Numan Kurtuluş kürsüye çıktı. Sözlerine, İlim Yayma Cemiyeti yurtlarında kaldığı yıllardan anılarını anlatarak başlayan Kurtuluş, "Sabahattin Zaim Üniversitesi'ni kuran İlim Yayma Vakfı'nın, samimiyetle çalışmalarına devam ettiğini ve en son 2019 yılında Dolmabahçe Sarayı'nda Türkiye'nin Akademi Ödül programı

olan İlim Yayma Ödül törenini düzenleyen vakıf statüsünde yer alması geldiği noktayı özetlemektedir." ifadelerini kullandı.

Toplantıda vakfın bir yıllık faaliyet raporu, gelir gider tabloları, murakabe heyeti raporu ile 2021 yılı tahmini bütçesi, Genel Kurul'un onayına sunulurken kabul edildi.

Yapılan oylamada, görev süresi dolan Necmeddin Bilal Erdoğan, Ömer Çınar, İdris Turan İlter, Bekir Sakıb Şahinoğlu ve Mehmet Fatih Kahraman oybirliği ile Mütevelli Heyeti üyelikleri onaylandı.

Görev süresi biten murakabe heyeti üyelerinin yerine, Nureddin Keleşoğlu, Mehmet Mustafa Açıkalin, Halit Serhan Ercivelek oybirliği ile seçildiler.

Dilek ve temenniler bölümünde vakfın kurucu üyesi ve İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Orhan Özokur söz alarak üniversitenin kuruluşundan günümüze faaliyetleri hakkında sunum yaptı. Özokur, "desteklerinden dolayı umumi heyet üyelerine teşekkürlerini arz ederek bundan sonra da desteklerinin artarak devam etmesini arzuladıklarını" ifade etti.

Genel Kurul'a, vakfın kurucu üyesi İstanbul Valisi Ali Yerlikaya, 27. Dönem TBMM Başkanı İsmail Kahraman, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Numan Kurtuluş, iş adamları Abdurrahim Albayrak, Vahap Küçük, Ali Ülker, Fuat Tosyalı ve Nail Olpak ile kurucu üyeler katıldı.

TÜRKİYE GEÇİLMEZ

İZÜ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ALANINDA, İKİ KATEGORİDE DÜNYANIN EN İYİ 200 ÜNİVERSİTESİ ARASINDA

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, dünyanın en önemli uluslararası derecelendirme kuruluşlarından biri olan "Times Higher Education (THE)"ın üniversiteleri Birleşmiş Milletler'in 17 adet sürdürülebilir kalkınma hedeflerini (SDG) gerçekleştirme düzeyleri ve bu hedeflere ulaşma yolundaki katkıları açısından değerlendirdiği listesinde iki farklı kategoride dünyanın en iyi 200 üniversitesi arasında yer aldı.

dünyada en iyi 200 üniversite arasında yer aldı. Her üniversitenin en çok beş kategoride değerlendirmeye alındığı sıralama sonucunda İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, "Yoksulluğa Son" ve "Sorumlu Üretim ve Tüketim" ana başlıklarında 2021 yılında dünya genelinde ilk 200 üniversite arasına girerek büyük bir başarıya imza attı.

Ayrıca Times Higher Education (THE) "The Impact Ranking 2021" genel sıralamasında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 601-800 aralığında sıralamaya dâhil olma başarısını da gösterdi.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi geçtiğimiz yıl da dünyanın seçkin üniversitelerinin sürdürülebilirlik açısından değerlendirildiği UI GreenMetric dünya sıralamasında, 2019 ve 2020'de dünyanın en iyi 500, Avrupa ve Asya'da da ilk 200 Üniversitesi arasında yer almıştı.

Gösterilen başarıdan duyduğu memnuniyeti dile getiren İZÜ Rektörü Prof. Dr. Mehmet Bulut, "Üniversitemiz uluslararası alanda önemli bir başarıya daha imza attı. Uluslararası Yükseköğretim Sürdürülebilirlik

sıralamasında dünyadaki tüm üniversiteler arasında iki kategoride ilk 200'de yer alabilmek on yıllık bir üniversite için gerçekten çok önemli bir başarıdır. İZÜ güzel bir ekip ruhu içinde emin adımlarla istikbale yürüyor ve her alanda ulusal ve uluslararası düzeyde başarılı çalışmalara imza atıyor. Bize bu yolda güvenen, destek olan ve emeği geçen herkese, başta Vakfımız ve Üniversitemiz Mütevelli Heyet Üyelerimiz olmak üzere, tüm hocalarımıza, araştırmacılarımıza ve ekip arkadaşlarımıza en içten şükranlarımı sunuyorum. Gayret bizden tevfik Allah'tandır. Rabbim Üniversitemizi ve ülkemizi hep beraber daha nice güzel başarılarla ulaştırsın." diye konuştu.

Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek ortamı zedelemeyen, bugünün ihtiyaçlarının karşılanması olarak tanımlanabilen ve giderek tüm dünyada her alanda artan öneme sahip olan "Sürdürülebilirlik" (Sustainability) kavramı üniversitelerin de en önemli ve öncelikli gündemlerinden birisi durumuna gelmiştir. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nin son yıllarda bu alandaki başarılı çalışmaları ulusal ve uluslararası alanda ödüllendiriliyor.

İZÜ, dünyanın saygın uluslararası derecelendirme kuruluşu olan "Times Higher Education (THE)"ın yaptığı değerlendirmede iki farklı kategoride

İZÜ'DE COVID-19'A KARŞI İLAÇ ÇALIŞMASI

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Laboratuvarlar Koordinatör Yardımcısı ve Helal Gıda Ar-Ge Mükemmeliyet Merkezi Araştırmacısı Yüksek Kimyager Bilal Çakır, tez danışmanı ile yaptığı makale çalışması sırasında keşsettikleri yeni tip koronavirüse karşı etkili protein olarak keçi sütünden ilaç adayı geliştirmek için proje hazırlığına başladı.

Yaklaşık 10 yıldır süt ve bitkisel ürünlerden elde edilen değerli biyoaktif bileşiklerin kanser ve kardiyovasküler hastalıklar üzerindeki etkinliğine ilişkin çalışmalar yürüten Çakır, salgın süreciyle birlikte çalışmalarını Covid-19 tedavisinde kullanılabilecek ilaçlar üzerine yoğunlaştırdı.

Çakır ve tez danışmanlığını yapan Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tuğba Tunalı, Eczacılık Fakültesi Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Göksel Şener ve Doç. Dr. Betül Okuyan, makale çalışmasında, keçi sütünün içerisinde bulunan proteindeki biyoaktif peptitlerin Covid-19'a karşı etkili olduğunu keşfetti.

Bunun üzerine Çakır'ın keçi sütünün içindeki etkin maddeden Covid-19'la mücadele etmek için ilaç adayı geliştirmeye yönelik hazırladığı makalesi, Avrupa Farmakoloji Dergisi'nde (European Journal of Pharmacology) yayımlandı. Çakır, çalışmasını genişletmek ve patentini almak için projesi üzerinde çalışmayı sürdürürken, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'na da proje başvurusunda bulunacak.

İZÜ'YE İSLAM EKONOMİSİ VE FİNANSI ALANINDA ULUSLARARASI ÖDÜL

Kurulduğu günden bu yana İslam Ekonomisi ve Finansı alanında önemli çalışmalara imza atan İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi uluslararası alanda ödüle layık görüldü. Avrupa'da ve dünyada küresel iş dünyasının nabzını tutan The European Yayın grubu, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'ni 2020 yılında dünyada "İslam Ekonomisi ve Finansı Alanında En İyi Eğitim Sağlayan Kurum" olarak seçti.

Tüm dünyada takip edilen Londra merkezli The European Yayın grubu enerji, bankacılık, finans, denizcilik, havacılık ve teknoloji konuları üzerinde yayınlar yapıyor. Küresel iş dünyasında mükemmelliği ödüllendiren The European son 10 yıldır "Global Business" ödülleri ile dünyadaki saygın kuruluşları değerlendiriyor. Avrupa'daki yayın grubu tarafından bu yıl yapılan değerlendirme sonucunda İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi "İslam Ekonomisi ve Finansı Alanında Dünyada En İyi Eğitim Sağlayan Kurum" olarak seçildi.

DÖNGÜSEL EKONOMİ SEMPOZYUMU GERÇEKLEŞTİRİLDİ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, TÜBA-Sürdürülebilir Kalkınma, Finans ve Çevre Çalışma Grubu, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Çözümler Ağı (UN SDSN), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi ortaklığında düzenlenen "Döngüsel Ekonomi Sempozyumu" 19-20 Şubat 2021 tarihlerinde online olarak gerçekleştirildi.

Etkinliğin açılış oturumuna Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı Mehmet Selim Bağlı ile katıldı.

İZÜ İLE VİRGINIA ULUSLARARASI İSLAM DÜŞÜNÇESİ ENSTİTÜSÜ ARASINDA **AKADEMİK İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI İMZALANDI**

Uluslararası bir araştırma üniversitesi olma misyonuyla çalışmalar yapan İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, imzaladığı anlaşmalar ile bu yolda emin adımlarla ilerliyor. İZÜ, yapılan mutabakatlar ile akademisyenleri ve öğrencilerine ulus-

lararası alanlarda çalışma yapma imkânı yaratmayı amaçlıyor.

Bu kapsamda İZÜ ve Virginia Uluslararası İslam Düşüncesi Enstitüsü (IITT) akademik iş birliği an-

laşması imzalandı. Anlaşmayı, İZÜ adına Rektör Prof. Mehmet Bulut, IITT adına ise Dr. Anas Al-Shaikh-Ali imzaladı. Anlaşma ile İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ve Virginia Uluslararası İslam Düşüncesi Enstitüsü arasında gelecekte yapılacak iş birliği çerçevesi tanımlandı.

Yapılan görüşmede iki kurum hem yerel hem de uluslararası alanda akademik iş birliklerini ilerletme, çeviri, yayın ve eğitim projeleri üzerinde daha fazla çalışılması konusunda mutabakata vardı.

ŞİMDİ

THE IMPACT RANKING
2021'de İki Kategoride Dünyanın En İyi 200
Üniversitesi Arasındaki Başarıları İle...

İZÜ ZAMANI

**İYİ BİR
EĞİTİM
SÖZÜ**

3G CambridgeIFA
"2020 İyi Yönetişim,
Sürdürülebilirlik
ve Yeşil Kampüs" Ödülü

GREEN METRIC
2019 Sıralamasında
Dünyanın En İyi 500
Üniversitesi Arasında

istanbul Zaim Üniversitesi

444 97 98 | www.izu.edu.tr | /zaimuniv

ULUSLARARASI İSLAM DÜNYASI KONFERANSI GERÇEKLEŞTİ

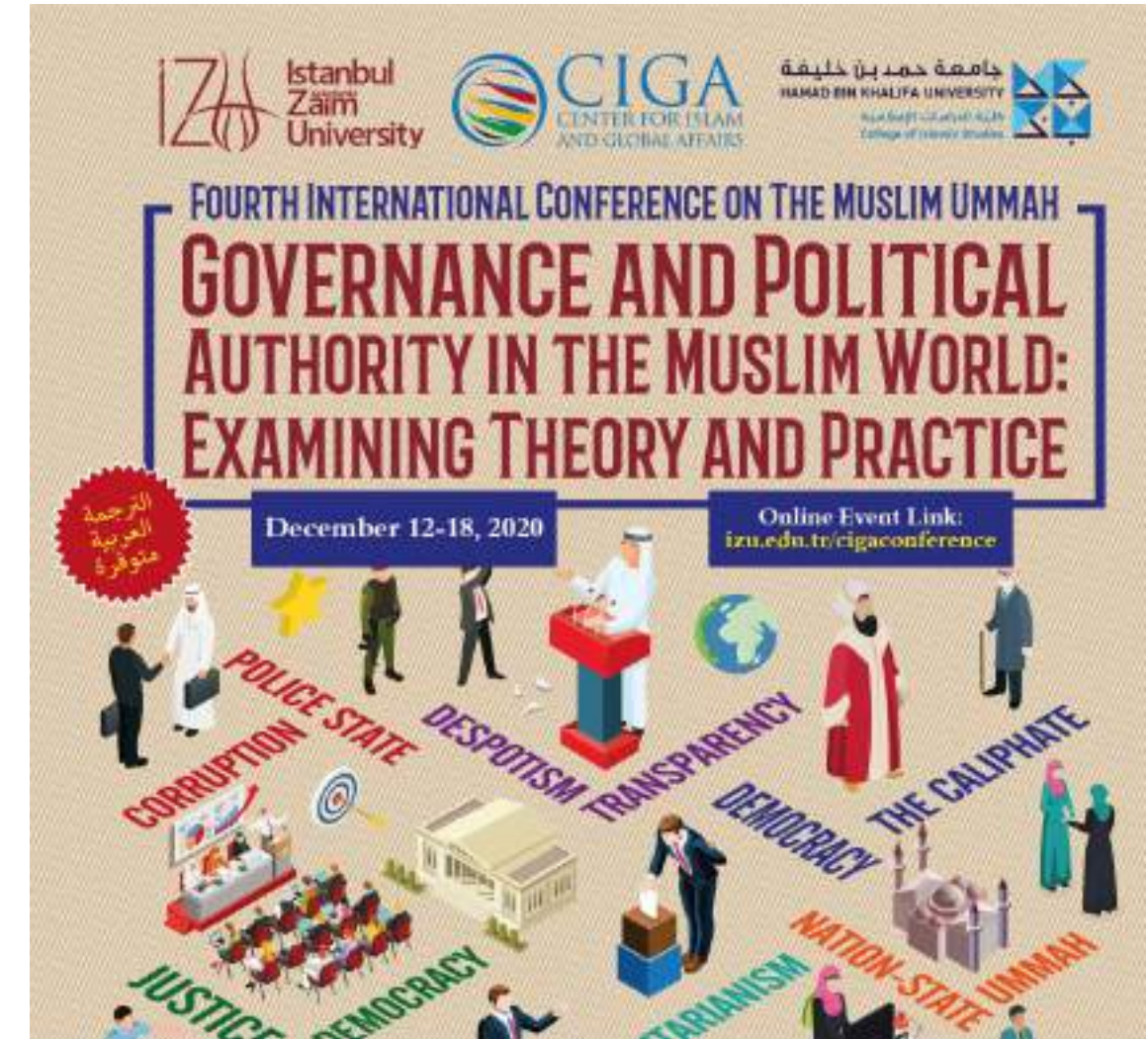
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslam ve Küresel İlişkiler Merkezi (CIGA) öncülüğünde bu yıl dördüncüsü düzenlenen Uluslararası İslam Dünyası Konferansı online olarak gerçekleştirildi.

12-18 Aralık tarihleri arasında gerçekleşen konferansta İslam dünyasının sorunları ele alınarak çözüm önerileri tartışıldı.

İslam ve Küresel İlişkiler Merkezi (CIGA) tarafından bu yıl dördüncüsü düzenlenen İslam Dünyası Konferansı'nda demokrasinin gereksinimleri, teh-

likeleri ve beklentileri, farklı Müslüman ülkelerde (Türkiye, İran, Malezya, Pakistan, Bangladeş, Mısır, Sudan, Tunus, Fas ve Filistin) siyasi yönetişimin örnek olaylarının analiz edilmesi, İslam dünyasının canlanması ve siyasetin zorunluluklarının incelenmesi gibi konular yer aldı.

Bir hafta boyunca dünyanın önemli üniversitelerinden saygın akademisyenleri bir araya getiren konferans sosyal medya üzerinden üç farklı dilde yayınlandı.

İLİM YAYMA VAKFI, VEFA LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ YURDU'NU HİZMETE AÇIYOR

İlim Yayma Vakfı, kurulduğu günden bugüne yaklaşık yarım asırdır ilmin yayılması gayesiyle ülkemizin akademik camiasına çok sayıda ilim adamı kazandırmış, eğitimin her kademesinde gerçekleştirdiği yatırım ve faaliyetlerle "güzel insan" yetiştirme düşüncesini sürdürmüştür. Bu minvalde Vakfımız 83 kişilik kapasitesiyle lisansüstü öğrencilerine hizmet veren misafirhanesini yenileyerek

daha fazla akademik çalışmanın ortaya çıkarılması ve desteklenmesi maksadıyla 200 kişi kapasiteli İlim Yayma Vakfı Vefa Lisansüstü Öğrenci Yurdu'nu hizmete açıyor.

Depreme dayanıklı, tam donanımlı, modern şekilde ve tabiri caizse "5 yıldızlı otel" standartlarında 6500 m2 alan inşa ettiğimiz İlim Yayma Vakfı

Vefa Lisansüstü Öğrenci Yurdumuz, 51 standart oda, 1'i engelli olmak üzere 6 vip odasının yanında etüt salonları ve konferans salonuyla öğrencilerine akademik çalışmaları için her türlü imkânı verirken aynı zamanda hoşça vakit geçirecekleri hobi odası, kafeteryası ile güzel olanaklar da sunacak. Bunların yanında manevi ve akademik çalışmaları destekleyici eğitimlerle de öğrencilerine destek olacak.

Geçmişte lisansüstü misafirhanemiz, bugün nice mezunlarına birçok alanda hayırlı işlere imza atmasında vesile olabildiyse bugünden sonra İlim Yayma Vakfı Vefa Lisansüstü Öğrenci Yurdumuz da ülkemizin ve insanlığın hayrına çalışacak çok yönlü ilim ve fikir adamlarını yetiştirmede önemli bir görevi üstlenmeye devam edecektir.

Eldar Hasanoglu

Dr. Eldar HASANOĞLU moderatörlüğünde online olarak Kudüs Okumaları dersleri lisans öğrencilerimizin katılımı ile gerçekleştirildi.

KUDÜS OKUMALARI
27 MART | 03 NİSAN | 10 NİSAN
20.30-22.00

ZOOM ÜZERİNDEN ONLINE OLARAK GERÇEKLEŞTİRİLECEKTİR.

Ersin Onur ERDOĞAN

Ersin Onur ERDOĞAN moderatörlüğünde online olarak Yapay Zeka ve Programlama dersleri lisans öğrencilerimizin katılımı ile gerçekleştirildi.

YAPAY ZEKA VE PROGRAMLAMA DERSLERİ

21 MART
14.00 - 15.30

ZOOM ÜZERİNDEN ONLINE OLARAK GERÇEKLEŞTİRİLECEKTİR.

Dr. Selman DİLEK moderatörlüğünde online olarak Düşünce Tarihi Okumaları ve Arapça İngilizce Klasik Metin Okumaları programları gerçekleştirildi.

Mühendislik bölümü öğrencilerimiz Teknofest 2021 yarışları kapsamında yapılacak olan yarışlarda çalışmalarına devam ediyor.

İlim Yayma Vakfı Eğitim Danışmanı Ömer Aydın yurt öğrencilerimiz ile online olarak görüşmeler gerçekleştirdi.

MNG 1962 YILINDAN BU YANA 59 YILDIR ÜLKEMİZİN HİZMETİNDE

- İlk termik santraller Tunçbilek, Seyitömer ve Afşin-Elbistan
- Uluslararası otel zincirini Ankara ve İzmir Hilton'larla ülkemize getiren ilk özel sektör
 - Ankara'nın ilk gökdelenleri Halkbank Genel Müdürlüğü ve Dikmen Vadisi Kuleleri
 - Magic Life der Club Kiriş ile ülkemizin ilk 2000 yataklı 5 yıldızlı oteli
 - Topkapı ve Kremlin Palaslarla ülkemizin ilk tematik otelleri ve
- Dünyanın 16 ülkesinde Türk iş gücü ve Türk inşaat malzemesiyle inşa edilen otoyol, demiryolu, baraj, stad, su boru hattı arıtma tesisi, konut kompleksi, gökdelen ve
 - İstanbul Yeni Havalimanı'yla dünyanın en büyük havalimanı

MNG OLARAK İLKLERİ YAPMAK KEYFİMİZDİR.

**DÜNYADA HAKETTİĞİ YERE
HIZLA İLERLEYEN ÜLKEMİZİN
SONSUZA KADAR HİZMETİNDEYİZ.**

MNG
ŞİRKETLER GRUBU

ONLINE BAĞIŞ
İÇİN OKUTUNUZ

**İLİM YAYMA
VAKFI**

Bizi

**Sosyal Medya Hesaplarımızdan
Takip Edebilirsiniz**

www.iyv.org.tr

[f](#) [i](#) [t](#) [v](#) [y](#) [b](#) /ilimyaymavakfi

BAĞIŞLARINIZ İÇİN HESAP NUMARALARIMIZ

alBaraka Fatih/İstanbul - Şubesi
HESAP TÜRÜ : TL
HESAP NO : 376240 - 17
İBAN NO : TR40 0020 3000 0037 6240 0000 17

KUVEYTÜRK Kızıtaşı/İstanbul - Şubesi
HESAP TÜRÜ : TL
HESAP NO : 8739485
İBAN NO : TR37 0020 5000 0087 3948 5000 03

DÜNYALAR BİZİM OLUR

Ne zaman bir bebeği gülümsetsek, bir evi yuva yapsak,
bir insanın kalbine dokunsak dünyalar bizim olur.

41 şirketimiz, 12 ülkeye yayılmış üretim tesislerimiz,
46 markamız ve 17.000 ekip arkadaşımızla nesiller boyu
fayda sağlayabildiğimiz için çok mutluyuz.

HAYAT HOLDİNG

HAYAT

KASTAMONU

LİMAŞ

FLOORPAN
Laminat Parke

ARTFLOOR
Laminat Parke

GlossMAX
AKRIK LAKLI PANELE

GlossMAX PRO
AKRIK LAKLI PANELE

MATTPLUS
AKRIK LAKLI PANELE

EvoGloss
AKRIK LAKLI PANELE

DORPAN
AKRIK LAKLI PANELE

NEOTOP
WORKTOPS